

Talaskankaan luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelma

Talaskankaan luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelma

METSÄHALLITUS

Översättning: Cajsa Rudbacka-Lax
Kansikuva: Ari Meriruoko

© Metsähallitus 2010

ISSN 1796-2943
ISBN 978-952-446-788-9 (pdf)

KUVAILULEHTI

JULKAISIJA	Metsähallitus	JULKAISUAIKA	2010
TOIMEKSIANTAJA	Metsähallitus	HYVÄKSYMISPÄIVÄMÄÄRÄ	17.12.2008
LUOTTAMUKSELLISUUS	Julkinen	DIAARINUMERO	1548/623/2006
SUOJELUALUETYPPI/ SUOJELUOHJELMA	erityinen luonnonsuojelualue, Natura 2000		
ALUEEN NIMI	Talaskangas		
NATURA 2000 -ALUEEN NIMI JA KOODI	Talaskangas FI 1200901		
ALUEYKSIKKÖ	Pohjanmaan luontopalvelut		
TEKIJÄ(T)	Metsähallitus		
JULKAISUN NIMI	Talaskankaan luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelma		
TIIVISTELMÄ	Hoito- ja käyttösuunnitelma koskee Talaskankaan Natura 2000 -aluetta, ja se on valmisteltu yhteistyössä Kajaanin kaupungin, Sonkajärven ja Vieremän kuntien, Sukevan yhteismetsän sekä aluetta käyttävien intressiryhmien kanssa. Talaskankaan luonnonsuojelualue sijaitsee Kainuun ja Pohjois-Savon välisellä vedenjakaja-alueella. Sen tavoitteena on suojella alueen tyypillistä, boreaalista metsä- ja suoluontoa sekä samalla tarjota mahdollisuuksia virkistäytymiseen ja luontoelämysten kokemiseen. Luonnonsuojelualueen perustamisen taustalla on yksi Suomen eniten mediajulkisuutta saanut, luontoaktivistien ja Metsähallituksen välinen, hakkuukonflikti 1980-luvun lopulla. Virinneen keskustelun seurauksena ympäristöministeriö asetti ns. aarniometsätyöryhmän valmistelevaan Etelä-Suomen luonnonsuojelun suojelua. Talaskankaan luonnonsuojelualue perustettiin lailla 8.4.1994. Luonnonsuojelualue ja siihen liittyvät metsälain nojalla toteutettavat osa-alueet liitettiin Suomen Natura 2000 -esitykseen valtioneuvoston päätöksellä vuonna 1998. Luonnonsuojelualueeseen rajautuva Talasjärvien yksityinen suojelualue kuuluu Talaskankaan Natura-alueeseen. Talaskankaan luonnonsuojelualueella on merkittäviä polkuja, ja se on tunnettu retkeily-mahdollisuuksistaan sekä Kainuun että varsinkin Pohjois-Savon puolella. Mm. monet yhteisöt, oppilaitokset ja yritykset järjestävät ryhmäretkiä alueelle. Retkeily on pääosin paikallisten asukkaiden lyhytaikaista patikointia, ja palvelurakenteiden käyttö on pitkälti paikallista virkistyskäyttöä; luontomatkailullinen käyttö on toistaiseksi vähäistä. Lisäksi paikalliset asukkaat käyttävät Talaskangasta marjastukseen, kalastukseen ja metsästyksen. Suunnittelukauden 2007–2017 tavoitteena on tarjota paikallisille asukkaille ja matkailijoille mahdollisuus virkistäytymiseen, eräkäyntiin, luontoelämyksiin sekä luonnossa oppimiseen. Lisäksi ajantasaisilla maasto-opasteilla ja luontoon.fi-internetsivustolla tuodaan esille alueen kulttuurihistoriaa ja luonnon erityispiirteitä. Hyvin hoidettuna ja ylläpidettynä alue kehittyy myös luontomatkailun kannalta vetovoimaiseksi kohteeksi. Alueen luonnontila on paikoin muuttunut metsätaloustoimien johdosta, ja siksi sekä luonnonsuojelualueella että metsälain nojalla suojeltavilla Natura 2000 osa-alueilla tehdään aktiivisia ennallistamis- ja luonnonhoitotoimia. Toimenpiteet perustuvat tarkkaan ennakkoharkintaan ja jokaisesta hankkeesta tehdään erityissuunnitelma, jossa arvioidaan myös mahdolliset ympäristöhaitat. Suunnitteluvuoteen kuuluvilla metsälain nojalla toteutettavilla Natura-alueilla tavoitteena on luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen metsälain (1093/1996) tarkoittamin keinoin. Lähtökohtana on luontotyyppien inventointi, jonka osoittamia arvokkaita luontotyyppisiä ei vaaranneta metsienkäsitteillä. Koska alueen retkeilypalvelut vastaavat varsin hyvin nykyistä ja lisääntyvääkin käyttöä, ei suunnitteluvuodella toteuteta mittavia investointeja. Ainoana investointina suunnitelmassa on varauduttu ns. Naimakankaan polun rakentamiseen, ja tämänkin hankkeen toteutus riippuu erillisrahoituksen järjestymisestä. Suunnittelukauden päätavoitteena onkin ylläpitää alueen olemassa olevat peruspalvelut korkeatasoisina ja käyttäjäystävällisinä.		
AVAINSANAT	hoidon ja käytön suunnittelu, luonnonsuojelualueet, Natura 2000 -alueet, borealiset luonnonsuojelut, aarniometsät, retkeilymahdollisuudet		
MUUT TIEDOT	Suunnitelman ovat kirjoittaneet Kristiina Hoikka, Kerttu Härkönen ja Ari Meriruoko.		
SARJAN NIMI JA NUMERO	Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja C 70		
ISSN	1796-2943	ISBN (PDF)	978-952-446-788-9
SIVUMÄÄRÄ	70 s.	KIELI	suomi
KUSTANTAJA	Metsähallitus	PAINOPAIKKA	
JAKAJA	Metsähallitus, luontopalvelut	HINTA	

PRESENTATIONSBLAD

UTGIVARE	Forststyrelsen	UTGIVNINGSDATUM	2010
UPPDRAKSGIVARE	Forststyrelsen	DATUM FÖR GODKÄNNANDE	17.12.2008
SEKRETESSGRAD	Offentlig	DIARIENUMMER	1548/623/2006
TYP AV SKYDDSSOMRÅDE/SKYDDSPROGRAM	särskilt naturskyddsområde, Natura 2000		
OMRÅDETS NAMN	Talaskangas		
NATURA 2000 -OMRÅDETS NAMN OCH KOD	Talaskangas FI 1200901		
REGIONENHET	Österbottens naturtjänster		
FÖRFATTARE	Forststyrelsen		
PUBLIKATION	Skötsel- och användningsplan för Talaskangas naturskyddsområde		
SAMMANDRAG	Skötsel- och användningsplanen berör Natura 2000 -området Talaskangas och den har utarbetats i samarbete med Kajana stad, kommunerna Sonkajärvi och Vieremäki, Sukeva samfälliga skog samt andra intressegrupper som använder sig av området. Talaskangas naturskyddsområde ligger på ett vattendelarområde mellan Kajanalands och Norra Savolax. Dess syfte är att skydda områdets typiska, västliga taiganatur och samtidigt erbjuda möjligheter till rekreation och naturupplevelser. Naturskyddsområdet inrättades p.g.a. den i media mycket uppmärksamma avverkningskonflikten mellan naturaktivister och Forststyrelsen i slutet av 1980-talet. Till följd av den efterföljande diskussionen tillsatte miljöministeriet den s.k. urskogsarbetsgruppen med uppgift att bereda skydd av södra Finlands naturskogar. Talaskangas naturskyddsområde inrättades genom lag 8.4.1994. Naturskyddsområdet jämte anslutande delområde som ska förverkligas med stöd av skogslagen fogades till Finlands Natura 2000 -förslag i och med statsrådets beslut 1998. Talasjärvis privata skyddsområde, som gränsar till naturskyddsområdet, hör till Talaskangas Natura-område. I Talaskangas naturskyddsområde finns markerade stigar och det är känt för sina vandringsmöjligheter både i Kajanalands och särskilt i Norra Savolax. Bl.a. många organisationer, läroanstalter och företag ordnar grupputfärder till området. I huvudsak består utflyktsverksamheten på området av lokalbefolkningens kortvariga vandringar, användningen av serviceutrustningen består främst av lokal rekreativ användning; tills vidare är naturturismen inte särskilt omfattande. Dessutom använder lokalbefolkningen Talaskangas för bärplockning, fiske och jakt. Under planeringsperioden 2007–2017 är syftet att erbjuda lokalbefolkningen och turister möjlighet till rekreation, vildmarksvandring, naturupplevelser samt inläring i naturen. Utöver detta har man som syfte att via aktuella syltar i terrängen och webbsidan utinaturen.fi framhäva områdets kulturhistoria och speciella naturegenskaper. Om området är välkött och underhålls utvecklas det också till ett mera attraktivt område för naturturism. Områdets naturliga tillstånd har ställvis förändrats p.g.a. skogsbruksåtgärder och därför jobbar man nu aktivt med restaurering och naturvård på både naturskyddsområdet och de Natura 2000 -delområden som ska skyddas genom skogslagen. Åtgärderna grundar sig på noggrann förhandsprövning och för varje projekt gör man upp en specialplan där man även bedömer eventuella miljöolägenheter. På de Natura-områden som hör till planeringsområdet och som ska förverkligas genom skogslagen är syftet att bevara naturens mångfald med medel som avses i skogslagen (1093/1996). Som utgångspunkt har man en inventering av naturtyper, som pekar ut värdefulla naturtyper som inte får äventyras genom skogsbehandling. Eftersom områdets utflyktsservice mycket väl motsvarar nuvarande och även ökad användning görs inga omfattande investeringar under planeringsperioden. Den enda investering som man förberett sig på i planen är byggande av den s.k. Naimakangas-stigen och även förverkligandet av detta projekt beror på om specialfinansiering kan ordnas. Huvudsyftet för planeringsperioden är att upprätthålla en högklassig och användarvänlig basservice i området.		
NYCKELORD	planering av skötsel och användning, naturskyddsområden, Natura 2000 -områden, boreala naturskogar, urskogar, utflyktsmöjligheter		
ANDRA UPPGIFTER	Skötsel- och användningsplanen har skrivits av Kristiina Hoikka, Kerttu Härkönen och Ari Meriruoko.		
SERIENS NAMN OCH NUMMER	Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja C 70		
ISSN	1796-2943	ISBN (PDF)	978-952-446-788-9
SIDANTAL	70 s.	SPRÅK	finska
FÖRLAG	Forststyrelsen	TRYCKERI	
DISTRIBUTION	Forststyrelsen, naturtjänster	PRIS	

Sisällys

1 Johdanto	7
ALUEEN LUONTO JA TÄHÄNASTINEN KÄYTTÖ	11
2 Luonto ja historia	11
2.1 Yleiskuvaus	11
2.2 Geologia ja geomorfologia	11
2.3 Vesistöt	11
2.4 Natura-luontotyypit	12
2.4.1 Metsät	15
2.4.2 Suot	17
2.4.3 Lajisto	19
2.5 Historia	22
2.5.1 Alueen perustamishistoria	22
2.5.2 Kulttuuriperintö	23
2.6 Nykyinen käyttö	23
2.7 Yhteenvedo	24
HOITO JA KÄYTTÖ	25
3 Hoidon ja käytön tavoitteet	25
4 Alueiden käytön vyöhykkeet	26
5 Luonnon suojelu ja hoito	28
5.1 Nykytila	28
5.2 Tavoitteet	30
5.3 Toimenpiteet	31
5.4 Seuranta	32
6 Kulttuuriarvojen suojelu	33
6.1 Nykytila	33
6.2 Tavoitteet	33
6.3 Toimenpiteet	33
7 Luonnon käyttö	34
7.1 Retkeily	34
7.1.1 Nykytila	35
7.1.2 Tavoitteet	36
7.1.3 Toimenpiteet	36
7.2 Marjastus ja sienestys	39
7.3 Kalastus	39
7.4 Metsästys	40
7.5 Poronhoito	40
7.6 Malminetsintä ja kaivostoiminta	40
7.7 Maa-ainesten otto	40
7.8 Metsätalous	41
7.8.1 Nykytila	41
7.8.2 Tavoitteet	41
7.8.3 Toimenpiteet metsälailla toteutettavalla Natura 2000 -alueella	41

7.9 Puuston käyttö Talaskankaan luonnonsuojelualueella.....	42
7.10 Luontomatkailu	43
8 Luonto-opastus	44
8.1 Nykytila.....	44
8.2 Tavoitteet	44
8.3 Toimenpiteet	44
9 Opetus.....	45
9.1 Nykytila.....	45
9.2 Tavoitteet	45
9.3 Toimenpiteet	45
10 Tutkimus	46
10.1 Nykytila.....	46
10.2 Tavoitteet	46
10.3 Toimenpiteet	46
11 Toimenpidesuunnitelmat	46
HALLINTO JA TOTEUTUKSEN YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET	47
12 Hallinnan ja hoidon järjestäminen	47
13 Turvallisuus ja pelastustoiminta.....	47
14 palvelurakenteiden huolto	48
15 Valvonta	48
16 Yhteistyö.....	48
17 Resurssit ja aikataulu.....	49
18 Suunnitelman vaikutusten arviointi	50
18.1 Uhka-analyysi	50
18.2 Ekologiset vaikutukset	51
18.2.1 Ennallistaminen ja metsien käyttö	51
18.2.2 Virkistys ja luontomatkailu	51
18.2.3 Natura-vaikutusten arviointi	51
18.3 Sosiaaliset vaikutukset.....	52
18.4 Taloudelliset vaikutukset.....	53
Lähteet.....	54
Liitteet	57
Liite 1 Maankäyttöanalyysi	57
Liite 2 Talaskankaan alueella tavattujen priorisoitujen luontotyyppien edustavuus	58
Liite 3 Talaskankaan alueella tehtyjä selvityksiä, raportteja ja tutkimuksia	60
Liite 4 Talaskankaan lahoppukartat.....	61
Liite 5 Talaskankaan luonnonsuojelualueen järjestyssääntö [luonnos]	64
Liite 6 Lausuntoyhteenveto	67
Liite 7 Ympäristöministeriön vahvistuskirje	69

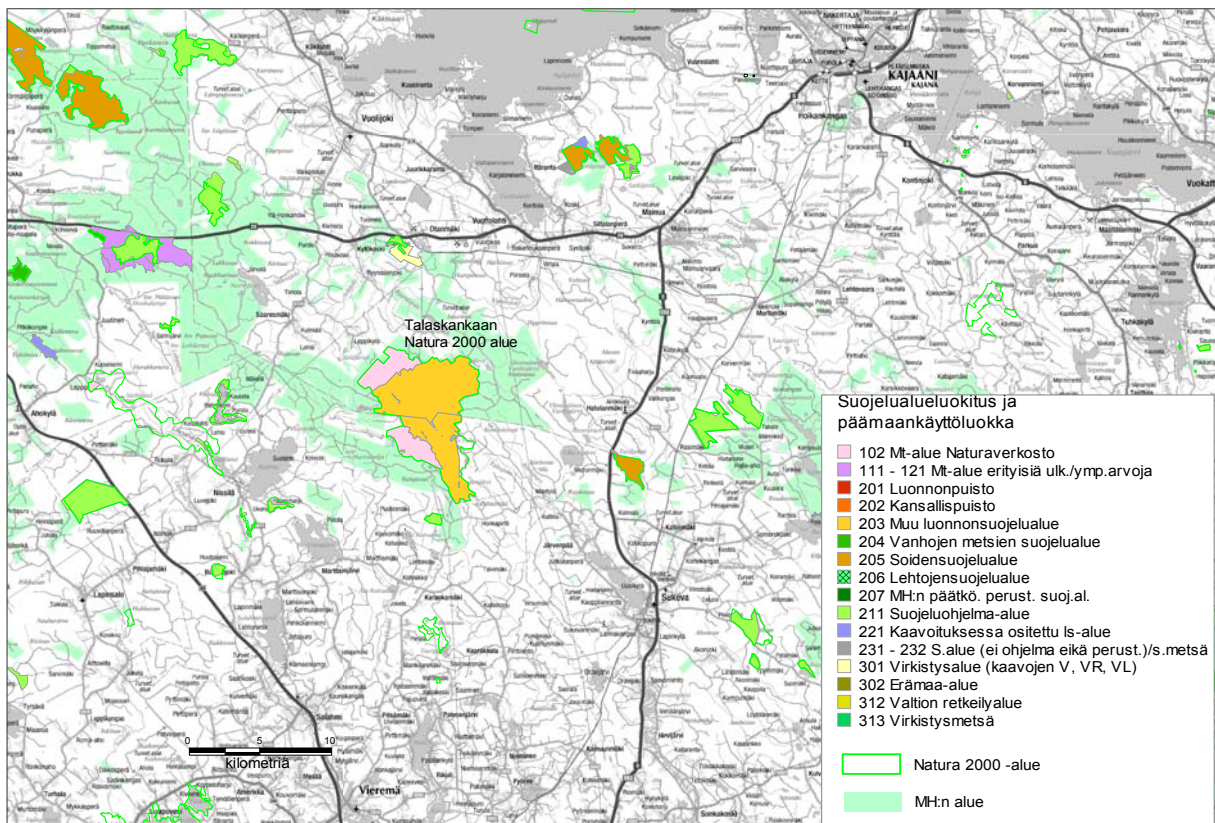
1 Johdanto

Tämä hoito- ja käyttösuunnitelma koskee Oulun ja Itä-Suomen läänien rajalla Kajaanin, Vieremän ja Sonkajärven kunnissa sijaitsevaa Talaskankaan erityistä suojelualueutta sekä siitä ja sen lähiympäristöstä muodostettua, lintu- (79/409/ETY) ja luontodirektiivin (92/43/ETY) (SCI ja SPA) perusteella valittua Natura 2000 -aluetta nimeltä Talaskankaan alue (FI 1200901). Talaskankaan Natura-alue muodostuu perustetuista luonnonsuojelualueista, metsätalouden hallinnassa olevista, metsälain (1093/1996) nojalla toteutettavista Natura-alueista sekä Sukevan yhteismetsän omistuksessa olevasta yksityisestä Talasjärvien luonnonsuojelualueesta. Suunnittelualueen kokonaispinta-ala on 4 887 ha. (kuvat 1 ja 2, taulukko 1)

Luonnonsuojelualue on perustettu vuonna 1994 annetulla lailla (258/1994). Kokonaisalaltaan se on 3 557 ha, josta vettä on 49 ha. Luonnonsuojelualue on Metsähallituksen Pohjanmaan luontopalvelujen hallinnassa, mutta ympärillä olevat metsälain nojalla toteutettavat Natura-alueet ovat Metsähallituksen metsätalouden hallinnassa.

Talaskankaan luonnonsuojelualueen rauhoitusmääräyksistä on säädetty asetuksella (259/1994). Asetus edellyttää, että hoitoa ja käyttöä varten on laadittava hoito- ja käyttösuunnitelma, jonka ympäristöministeriö vahvistaa.

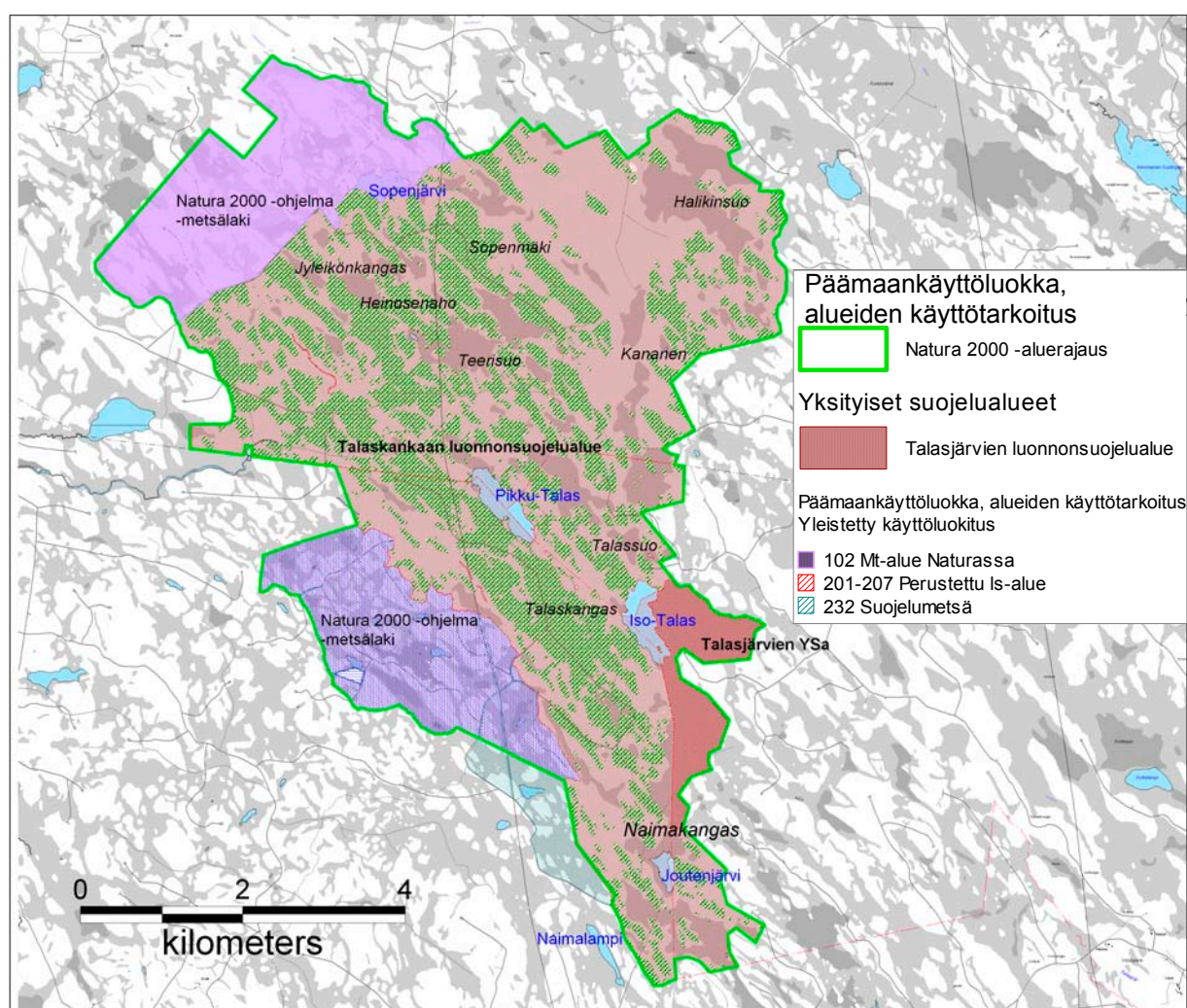
Talaskankaan luonnonsuojelualueelle on laadittu hoito- ja käyttösuunnitelma vuonna 1998. Tuolloin suunnitelman laati Juha Huttunen. Hänen ajatuksiaan ja tekstejään on hänen luvallaan käytetty soveltuvien osien pohjana suunnitelmaa uusittaessa. Hoito- ja käyttösuunnitelman päivittäminen on tullut ajankohtaiseksi, koska runkosuunnitelma oli osin sisällöllisesti vanhentunut, ja lisäksi Natura 2000 -verkostoon kuulumisen lisää suunnittelutarvetta.

Kuva 1. Talaskankaan alueen sijainti, vesistöalueet, rajaukset ja päämaankäyttöluokka. © Maanmittauslaitos 1/MYY/07, © Suomen ympäristökeskus 2007.

Taulukko 1. Talaskankaan suunnittelualue ja sen päämaankäyttöluokat. Nat = Natura 2000. amo = vanhojen metsien suojeluohjelma. YSA = yksityinen suojelualue. LVS = luonnonvarasuunnitelma.

Alue	Natura-koodi	Kunnat	Pinta-ala ha	Perustettu	Perustamispäätös/suojeluohjelma
Talaskankaan luonnonsuojelualue	FI 1200901	Sonkajärvi, Vieremä, Kajaani	3 607,7	01.05.1994	Laki 258/1994
Talaskankaan alue (Metsätalous/Nat)	FI 1200901	Kajaani	615,5	20.08.1998	Valtioneuvoston päätös Natura-ohjelmasta
Talaskankaan alue (Metsätalous/Nat); Suojelumetsä	FI 1200901	Vieremä	509,5		Valtioneuvoston päätös Natura-ohjelmasta Itä-Suomen LVS 2.6.2008
Koukomäki (amo)	FI 1200901	Vieremä	3,5	03.06.1993	Asetus 92/4/49
Sukevan yhteis-metsän Talasjärvien YSA-alue	FI 1200901	Sonkajärvi	150,2	19.10.1988	YSA-sopimus 19.10.1988, Pohjois-Savon lääninhallitus

Kuva 2. Talaskankaan alueen rajaukset ja päämaankäyttöluokat. © Maanmittauslaitos 1/MYY/07, © Suomen ympäristökeskus 2007.

Kainuun maakunnallisessa Natura 2000 -alueiden yleissuunnittelutyöryhmässä Talaskankaan suunnittelua pidettiin tarpeellisenä ja kiireellisenä. Natura-alueiden yleissuunnitelma valmistui toukokuussa 2006.

Kainuun maakuntakaavaaluonnoksessa vuodelle 2020 (7.5.2007) Talaskangas on osoitettu luonnonsuojelualueeksi (SL). Lisäksi se on nimetty luontomatkailun kehittämiskohteeksi. Kaavaan on merkitty Talaskankaan luonnonsuojelualueen halki kulkeva 110 kV:n pääsähkøreitti, jonka kattamalla alueella on myös ulkoilureittivaraus. Kaavaluonnos on vahvistettavana ympäristöministeriössä.

Suunnitelman on laatinut Metsähallituksen Pohjanmaan luontopalvelut. Suunnitelman laati projektiryhmä Ari Meriruoko (projektivetäjä), Kristiina Hoikka (suojelubiologi) ja Kerttu Härkönen (puistonjohtaja, virkistyskäyttö). Asiantuntijoina ovat olleet lisäksi luontopalveluiden puistomestari Sauli Parviainen sekä kulttuuriperinnön erikoissuunnittelijat Jouni Aarnio ja Päivi Tervonen. Metsätalousalueiden osalta yhteistyötä on tehty Metsähallituksen metsätalouden tiimiesimiesten Timo Impiön ja Markku Naaskon johdolla. Projektiryhmän työtä ohjasi luontopalvelujen Pohjanmaan alueen johtoryhmä.

Suunnittelu aloitettiin helmikuussa 2006, projektisuunnitelma käsiteltiin johtoryhmässä ja aluejohtaja Arto Ahokumpu hyväksyi sen 16.5.2006.

Suunnitelman laatimiseksi järjestettiin avoimia yleisötilaisuuksia Talaskangasta ympäröivien kuntien alueilla. Tilaisuuksista ilmoitettiin paikallislehdissä. Tärkeimmät intressiryhmät ja yhteistyökumppanit kutsuttiin erillisellä kirjeellä.

Yleisökokoukset järjestettiin seuraavasti:

- Sukeva 15.5.2006
- Vieremä 18.5.2006
- Vuolijoki 22.5.2006

Kokousten lopputulemana päätettiin perustaa hoidon ja käytön suunnittelun yhteistyöryhmä, johon kutsuttiin seuraavat edustajat:

- Jorma Tuomainen, Pohjois-Savon ympäristökeskus
- Maarit Vainio, Kainuun ympäristökeskus
- Ari Hukkanen, Vieremän kunta
- Seppo Ryhänen, Sonkajärven kunta
- Kari Huusko, Vuolijoen kunta
- Martti Veteli, Ylä-Savon kuntayhtymä
- Matti Vatanen, Sukevan yhteismetsä
- Seppo Huusko, Vuolijoki
- Tapio Toivola, Vieremä
- Juha Huttunen, Kajaani

Työryhmä kokoontui 14.9.2007. Sen lisäksi ryhmä retkeili alueella 21.9.2007 ja 10.10.2007. Työryhmässä käsiteltiin ja hyväksyttiin alueen hoidon ja käytön tavoitteet sekä vyöhykejako. Lisäksi kaikissa tilaisuuksissa keskusteltiin palvelurakenteiden kehittämisestä sekä alueen erityis-kysymyksistä.

Suunnitelman tavoiteosa hyväksyttiin Pohjanmaan luontopalvelujen johtoryhmässä 15.6.2007.

Suunnitelma on käsitelty ja hyväksytty Metsähallituksen Pohjanmaan luontopalvelujen johtoryhmässä, minkä jälkeen se on lähetetty lausuntokierrokselle. Lausuntokierros päättyi 30.6.2008. Lausuntoja saatiin seitsemältä lausunnonantajalta. Lausuntojen tiivistelmä ja Metsähallituksen vastineet löytyvät suunnitelman liitteestä 6.

Itä-Suomen luonnonvarasuunnitelman maankäyttöpäätökset on hyväksytty Metsähallituksen johtoryhmässä 2.6.2008.

Talaskankaan luonnonsuojelualueen tarkoituksena on Pohjois-Savon ja Kainuun välisellä vedenjakajalla erämaisena ja paikoin lähes luonnontilaisena säilyneen metsä-, suo- ja pienvesistöluonnon suojeleminen ja uhanalaisten eliöiden elinpaikkojen säilyttäminen osana maamme luonnon monimuotoisuuden suojelua. Alue palvelee myös luonnon- ja ympäristöntutkimusta sekä opetusta.

Suojelualueverkossa Talaskangas sijoittuu Suomenselällä sekä Kainuun itä- ja pohjoisosissa olevien metsäisten suojelualueiden väliin. Muut tämän seudun suojelualueista ovat pääasiassa soidensuojelualueita, joten Talaskankaan merkitys metsäluonnon suojelussa korostuu.

Luonnonsuojelullisesti Talaskankaan arvokkaimpia piirteitä ovat tiheiden kosteiden metsien, kangaskorpien ja varsinaisten korpien muodostamat mosaiikit. Kangasmetsän saarekkeet ovat matalia. Niissä on laajat reunaosat, joissa metsä vaihtuu vähitellen suoksi.

Luonnonsuojelututkimukselle Talaskankaan suojelualue on arvokas kohde, sillä perustamisprosessin aikana tehdyt monipuoliset luonnonarvojen selvitykset ovat hyvä perusta jatkossa tapahtuvalle luonnontilaisen metsän kehityksen seurannalle sekä muulle vanhan metsän tutkimukselle.

Tämä suunnitelma on ns. enimmäissuunnitelma, eli siinä esitetyt toimenpiteet ja rakenteet toteutetaan tarpeen ja käytettävissä olevien resurssien mukaan.

Ympäristöministeriö on vahvistanut tämän hoito- ja käyttösuunnitelman 17.12.2008 (Liite 7).

ALUEEN LUONTO JA TÄHÄNASTINEN KÄYTTÖ

2 Luonto ja historia

2.1 Yleiskuvaus

Talaskankaan luonnonsuojelualue sijaitsee Oulun ja Itä-Suomen läänien rajalla Kajaanin, Viere­män ja Sonkajärven kunnissa. Se on Oulujoen ja Iisalmen vesistöreittien välistä vedenjakajaa ja keskimäärin 200 m merenpinnan yläpuolella (mpy). Korkeuseroa Oulujärveen on noin 80 m ja Vieremän keskusta noin 110 m. Pinnanmuodot ovat suhteellisen tasaisia; korkein kohta Sopen­mäessä on 226 metriä mpy.

Alue kuuluu keskiboreaalisen havumetsävyöhykkeen eteläosaan ja sijaitsee Pohjanmaan ja Pohjois-Karjalan–Kainuun vaihtumisyvyöhykkeellä. Metsäpinta-alasta suurin osa on tuoretta kangasmetsää, ja vanhimmat metsiköt ovat yli 150-vuotiaita. Koivua on metsissä runsaasti, Sopenmäessä on paikoin merkittävästi haapaa. Lähes kaikki metsät on käsitelty viime vuosi­sadalla, mutta hakkuut ovat pääosin olleet männyn määrämittahakkuita. Sen jälkeen metsät ovat saaneet kehittyä luonnontilaisina, mikä näkyy metsien rakenteen monipuolisuutena ja paikoitellen runsaana lahoppuun määränä. Myöhemmin suojelualueeseen liitettyä koillisosalla metsät ovat käsiteltyjä. Osa soista on ojitettu. Suunnittelualueella on kaksi metsälailia (1093/1996) toteutetta­vaa aluetta. Niillä pääosaosa metsistä jää käsittelyn ulkopuolelle. Metsän käsittelyn jäljet näkyvät myös Talasjärvien luonnonsuojelualueella, mutta suot ovat ojittamattomia.

Talaskangas on Pohjanmaan aapasuovyöhykkeellä. Pääosa soista on aapasuoyhdistymiä, mutta keidassoitakin esiintyy. Alueen pinta-alasta noin puolet on suota, joka on pääosin varsin karua rämettä tai nevaa – mutta myös rehevempiä suotyyppisiä löytyy. Paikoin rämeillä on komeita ke­lokkoja. Suurimmat suot ovat Kananen, Halikinsuo, Teerisuo ja Kurkisuo, joilla on rimmikkoja. Osa soista on ojitettu; usein kuivatusvaikutus jää ojien lähituntumaan.

2.2 Geologia ja geomorfologia

Talaskankaan alue on geologialtaan ja geomorfologialtaan varsin tyypillistä suomalaista luontoa. Alueen kallioperä on svekokarelidista poimuttumaa. Se koostuu karuista kivilajeista: graniitista ja gneissistä. Kivennäismaaperä on enimmäkseen moreenia. Maaston muodot ja maaperä ovat jää­kauden muovaamia. Kalliopaljastumia on hyvin vähän.

2.3 Vesistöt

Talaskangas kuuluu Oulujoen ja Vuoksen vesistöalueisiin. Alue on vedenjakajaseutua. Talas­kankaan vedet laskeva kaikkiaan viiden eri valuma-alueen kautta Oulujärveen ja Saimaan suun­taan. (Ekholm 1993) (kuva 3) Talaskankaan alueella on useita pieniä järviä, lampia ja puroja, jotka ovat luonnontilaisia. Sen sijaan Sopenjoki on ruopattu luonnonravintolammikon tyhjennys­kanavaksi ja Kurkipuro aikanaan perattu lapiotyönä. Lisäksi Kanapuroa on sen alkupäässä perattu ja oiottu. Halikinpuroon on kaivettu laskuojia viereisiltä ojitusalueilta. Rajamäki ja Saastamoinen (1994) listaavat Sopenmäen alueelta arvokkaiksi pienvesikohteiksi Sopenjoen, Kömmäkköpuron ja Käännösjoen.

Kuva 3. Talaskankaan vesistö- ja valuma-alueet. © Maanmittauslaitos 1/MYY/07, © Suomen ympäristökeskus 2007.

2.4 Natura-luontotyytit

Euroopan unionin luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteessä I luetellaan luontotyytit, joiden suojelemiseksi jäsenmaiden on osoitettava erityisten suojelutoimien alueita. Osa direktiivin liitteessä luetelluista luontotyypeistä on nimetty erityisen tärkeiksi eli priorisoiduiksi luontotyypeiksi. Priorisoidut luontotyytit ovat vaarassa hävitä, ja niiden suojelussa yhteisöllä on erityinen vastuu. Talaskankaalla suojelun perusteena olevat luontotyytit ovat boreaaliset luonnonmetsät, tulvametsät, puustoiset suot, aapasuot, piensuot ja vaihtumissuot, lähteet ja lähdesuot, humuspitoiset järvet ja lammet sekä pikkujot ja purot.

Puustoisilla soilla tarkoitetaan havu- tai lehtipuumetsiä kosteilla tai märillä turvemaidella, joilla vedenpinta on pysyvästi korkealla tai jopa korkeammalla kuin ympäristön vedenpinnan taso. Kyseessä on laaja-alainen luontotyyppi, johon pääsääntöisesti luetaan kuuluviksi myös useimmat suoyhdistymiin kuulumattomat puustoiset suot. (Airaksinen & Karttunen 2001)

Aapasuot ovat keski- ja pohjoisborealaisen vyöhykkeen suoyhdistymätyyppejä, joita luonnehtii ravinteinen nevakasvillisuus yhdistymän keskiosissa. Aapasoiden reunoilla on erilaisia korpi- ja rämetyypppejä. Suon keskiosat saavat ravinteita ympäristöstä lumen sulamisvesien mukana.

Keidassuot ovat niukkaravinteisia soita, jotka saavat ravinteensa pääasiassa sadevedestä ja joiden vedenpinta on yleensä korkeammalla kuin ympäröivä vedenpinnan taso. Alueellisesti keidassoita tavataan Suomessa pääasiassa hemiborealisella vyöhykkeellä ja sen eteläpuolella. (Airaksinen & Karttunen 2001)

Humuspitoisten lampien ja järvien vesi on turpeen tai humuksen ruskeaksi värjäämää ja hapanta. Kasvillisuus on harvaa ja rannat ovat usein soistuneet. Näitä esiintyy yleensä soilla ja soistumilla, ja luontotyyppi on Suomessa hyvin yleinen. Pikkujoissa ja puroissa vedenpinnan taso on kesällä alhainen ja niissä esiintyy sammalia sekä vedenalaista ja kelluslehtistä kasvillisuutta. Viime vuosikymmeninä tähän luontotyyppiin on kohdistunut suuria muutoksia. (Airaksinen & Karttunen 2001)

Metsähallituksen luontopalvelut on inventoinut luontotyytit maastossa pääosin vuosina 2002 ja 2004. Tiedot on tallennettu Metsähallituksen paikkatietojärjestelmään. Maastoinventoinnit ovat tarkentaneet Natura-tietokantalomakkeen tietoja. Natura-tietokantalomakkeen tiedot perustuvat pohjakartta- ja ilmakuvatulkintoihin sekä muuhun verkostoa valmisteltaessa käytössä olleeseen materiaaliin (www.ymparisto.fi).

Alueella tavatut EU-luontodirektiivin (92/43/ETY) luontotyyppien suhteelliset osuudet ja pinta-alat on esitetty taulukossa 2. Luontotyyppien sijainti ilmenee karttakuvasta 4 ja niiden edustavuus kuvasta 5. Maastoinventoinnit kattavat valtaosan alueesta. Talasjärvien suojelualue on inventoitu kokonaisuudessaan maastossa. Kaikkiaan 1 116 ha (25 % alueesta) on arvioitu muulla tavalla, esimerkiksi ilmakuvalta.

Taulukko 2 sisältää myös edustavuudeltaan ei-merkittäväksi arvioituja luontotyyppiejä, joiden osuus priorisoiduista luontotyypeistä on enintään 1 % (yhteensä 15 ha) (Liite 2, taulukot a–d).

Talaskankaan alueella tavataan monia Natura 2000 -luontotyyppiejä, joista priorisoitujen luontotyyppien osuus pinta-alasta on lähes 80 % (3 858 ha). Alueen priorisoituja luontotyyppiejä ovat boreaaliset luonnonmetsät, puustoiset suot sekä aapa- ja keidassuot. Muita kuin priorisoituja luontotyyppiejä on alueen pinta-alasta noin 2 % (85 ha).

Selvästi laaja-alaisin luontotyyppi alueella ovat aapasuot. Kaikesta suopinta-alasta reilusti yli puolet (1 687 ha) on puustoisia soita.

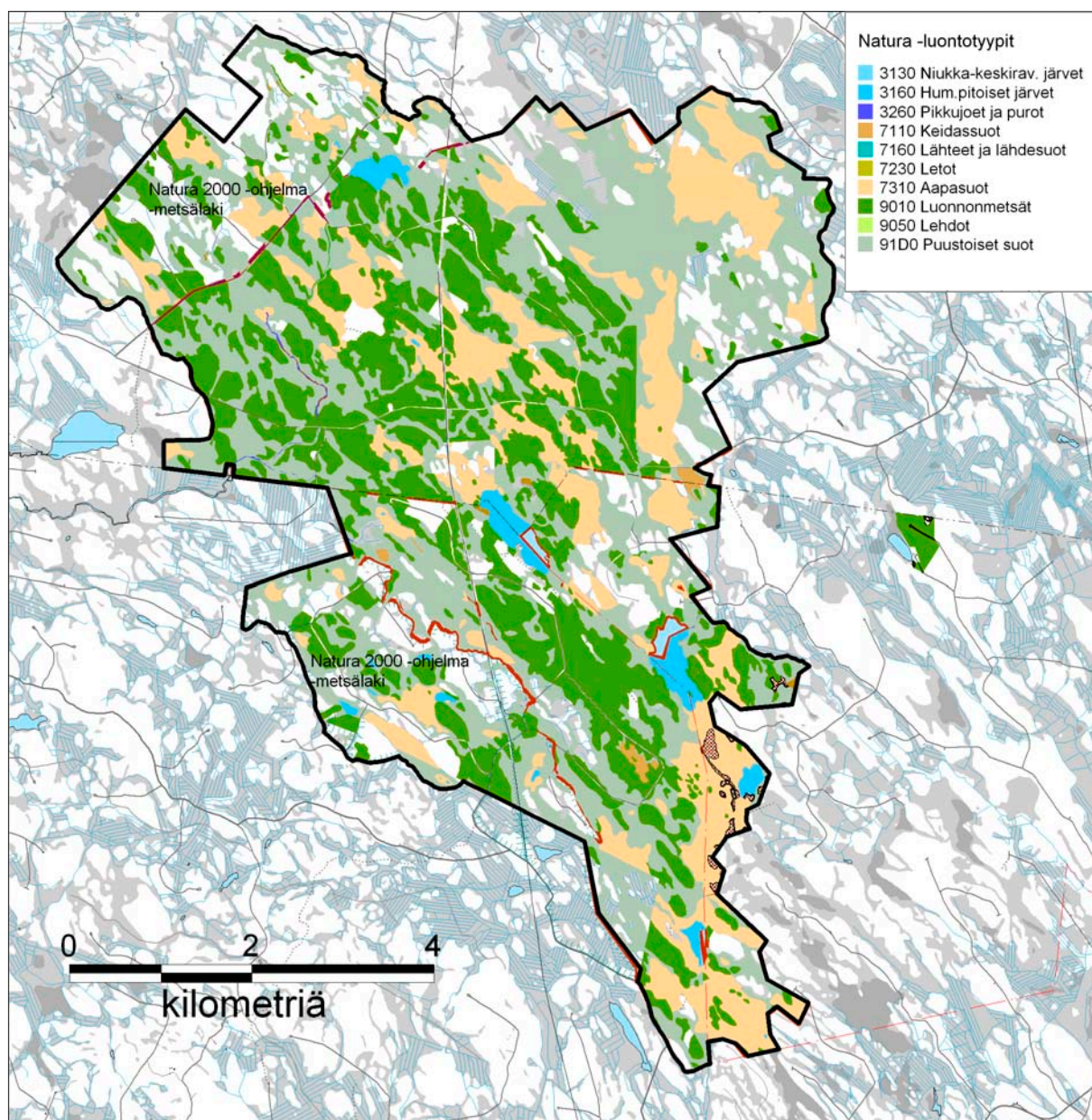
Edustavuudeltaan erinomaisia puustoisia soita ovat lähes kaikki yksityisen suojelualueen ja lähes puolet suojelualueen soita. Noin kolmannes talouskäytössä olevien alueiden soita on arvioitu erinomaisiksi. Lähes 40 % on kuitenkin heikentynyt ojitusten seurauksena. Kaikkiaan vain hyvin pieni osa puustoisista soista koko alueella on arvioitu ei-merkittäväksi (Liite 2, taulukko b).

Kaikki alueen aapasuot ovat erinomaisia, hyviä tai merkittäviä. Noin puolet aapasoiden pinta-alasta suojelualueilla on edustavuudeltaan erinomaista, ja metsätalouskäytössä olevilla alueillakin yli puolet aapasoista on edustavuudeltaan hyviä. Edustavuudeltaan merkittävien soiden osuus on suojelualueilla ja talousalueilla molemmilla noin viidennes pinta-alasta. Edustavuutta alentavat ihmistoiminta tai luontaiset syyt (ojitukset, aapasuon pinta-alan pienuus). (Liite 2, taulukko c) Keidassoita on tavattu vain suojelualueella. Niiden edustavuus on kauttaaltaan hyvä (Liite 2, taulukko d).

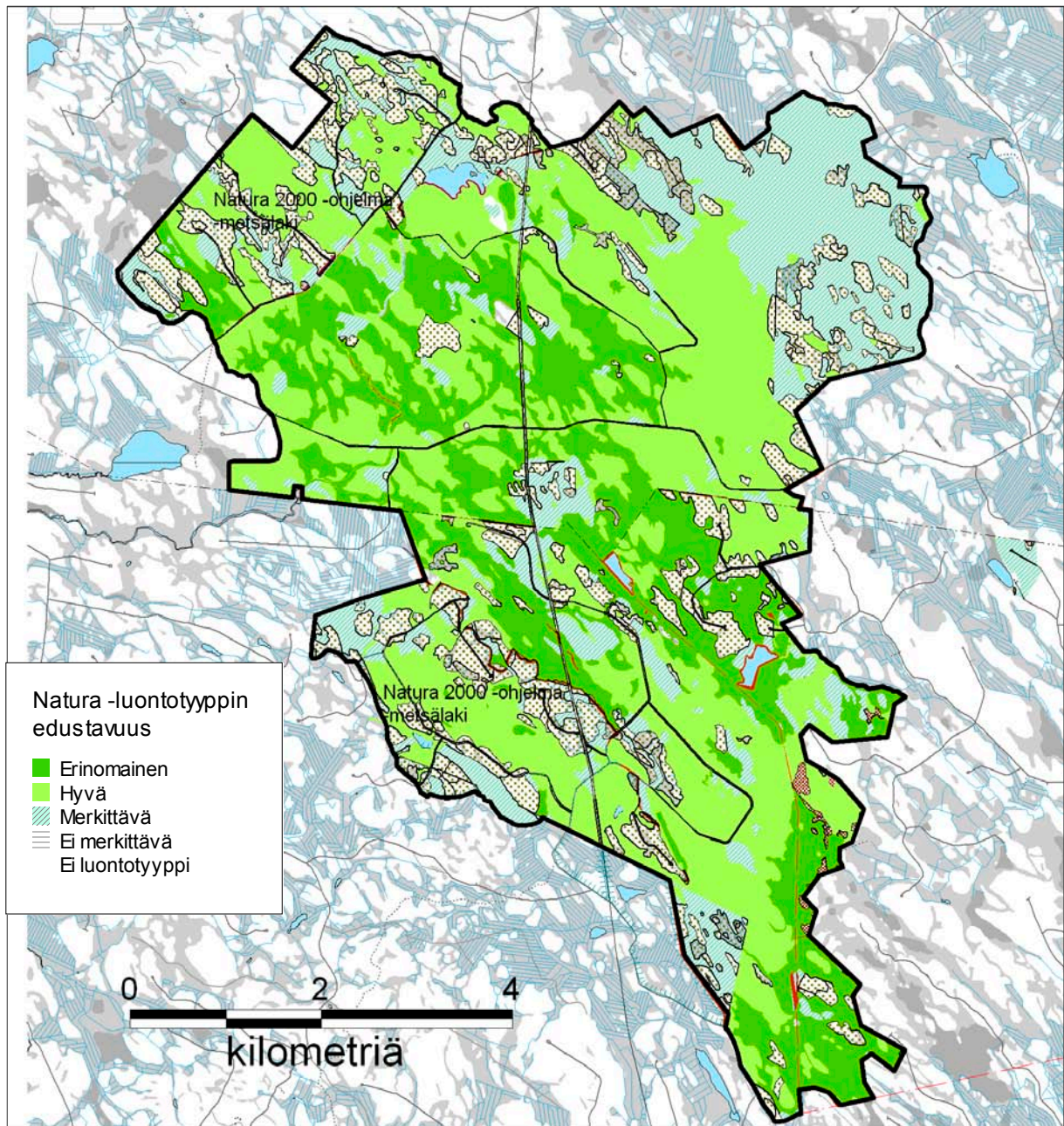
Koko alueen kivennäismaan metsämaasta lähes puolet on boreaalista luonnonmetsää (taulukko 2). Luonnonmetsät ovat edustavia lähes kauttaaltaan; vaikka erinomaisiksi arvioidut metsät käytännössä puuttuvat, ovat suojelualueen ja metsätalouskäytössä olevan alueen metsistä lähes kaikki edustavuudeltaan hyviä. Edustavuuden alentumisen pääasiallisia syitä ovat ihmistoiminta sekä luontaiset syyt. Yksityisellä suojelualueella boreaaliset luonnonmetsät ovat pääasiassa merkittäviä, joiden edustavuutta on heikentänyt ihmistoiminta. Ei-merkittäviä luonnonmetsiä ei juuri ole. (Liite 2, taulukko a)

Taulukko 2. Talaskankaan suunnittelualueen Natura-luontotyyppien pinta-alat ja %-osuudet kokonaispinta-alasta.
 * = priorisoitu luontotyyppi. ¹ = puustoisista soista vain osa luokitellaan metsämaaksi (Talaskankaalla 133 ha).
 ha = pinta-ala ha. KPA-osuus = osuus kokonaispinta-alasta (Natura-tietokannassa 4 915 ha, SutiGisissa 4 876 ha). Metsä = osuus metsämaasta (2 680 ha).

Koodi	Natura-luontotyyppi	Natura-tietokanta		SutiGis		
		ha	KPA-osuus	ha	Metsä	KPA-osuus
9010	Borealiset luonnonmetsät*	2 163	44	1 282	47	26
	Tulvametsät	<0	<0	0		
91D0	Puustoiset suot ¹	492	10	269	5	6
7310	Aapasuot*	1 622	33	2 249	15	46
	-aapasoihin sis. puustoiset suot*			1 418		29
7110	Keidassuot*	0	0	59		1
	-keidassoihin sis. puustoiset suot*			46		1
7140	Piensuot ja vaihettumissuot	<0	<0	3		<0
7160	Lähteet ja lähdesuot	<0	<0	<0		0
3160	Humuspitoiset järvet ja lammet	98	2	79		2
3260	Pikkujoet ja purot	<0	<0	3		0
Yhteensä		4 374	89	3 943	67	81

Kuva 4. Talaskankaan Natura-luontotyytit. © Maanmittauslaitos 1/MYY/07, © Suomen ympäristökeskus 2007.

Kuva 5. Talaskankaan Natura-luontotyyppien edustavuus. © Maanmittauslaitos 1/MYY/07, © Suomen ympäristökeskus 2007.

2.4.1 Metsät

Metsien kasvillisuus on pääpiirteissään tyypillisesti keskiboreaalista, mutta suotuisilla paikoilla on selvä eteläinen vaikutus. Kankaiden reunoilla on leveät vaihettumisvyöhykkeet, joissa metsä muuttuu pikkuhiljaa suoksi. Metsäpinta-alasta suurin osa on tuoretta tai kuivahkoa kangasmetsää tai niiden pienialaisia soistumia. Pääosa metsistä on joko kuusikoitumassa tai ne ovat jo ikään-tyneempiä ja kuusikoituneita. Puulajisuhteet ja puuston tiheys vaihtelevat suuresti.

Talaskankaan suojelualueen rajauksessa on runsaasti ennallistamiseen sopivia nuoria ja varttuneita kasvatusmetsiä. Suojelualueilla on vanhan metsän ja uudistuskypsän metsän osuus kuitenkin yli puolet pinta-alasta, kun taas metsätaloustaloudessa olevilla alueilla näiden yhteispinta-ala jää alle kolmannekseen. Metsätaloustaloudessa olevilla alueilla taimikoita ja nuoria kasvatusmetsiä on selvästi yli puolet pinta-alasta (ks. taulukot 2 a–d ja 3). Talaskankaalla on näiden erityyppisten alueiden ansiosta taimikoita, nuoria kasvatusmetsiä, uudistuskypsiä ja vanhoja metsiä kutakin noin neljännes koko Natura-alueen pinta-alasta. Uudistuskypsiä metsiä on selvästi enemmän, kun taas nuoria sekä varttuneita kasvatusmetsiä selvästi vähemmän kuin Kainuun metsissä keskimäärin.

Taulukko 2a. Metsämaan pinta-ala ja puusto kehitysluokittain Talaskankaan luonnonsuojelualueella.

Kehitysluokka	Pinta-ala ha	Pinta-ala %	Puusto m ³	Puusto m ³ /ha
Aukea	11	1	0	0
Taimikko	179	9	7 355	41
Nuori kasvatusmetsä	517	27	47 655	92
Varttunut kasvatusmetsä	105	6	20 157	191
Uudistuskypsä metsä	582	30	132 032	227
Erirakenteiset metsiköt	33	2	2 786	84
Vanha metsä	488	25	135 295	277
Yhteensä	1 916	100	345 279	180

Taulukko 2b. Metsämaan pinta-ala ja puusto kehitysluokittain metsälailalla toteutettavalla alueella Kajaanin kunnassa.

Kehitysluokka	Pinta-ala ha	Pinta-ala %	Puusto m ³	Puusto m ³ /ha
Taimikko	175	50	3 978	23
Nuori kasvatusmetsä	55	16	4 222	77
Varttunut kasvatusmetsä	7	2	814	121
Uudistuskypsä metsä	83	24	19 130	230
Erirakenteiset metsiköt	19	5	714	37
Vanha metsä	12	4	3 402	276
Yhteensä	351	100	32 260	92

Taulukko 2c. Metsämaan pinta-ala ja puusto kehitysluokittain metsälailalla toteutettavalla alueella Vieremän kunnassa.

Kehitysluokka	Pinta-ala ha	Pinta-ala %	Puusto m ³	Puusto m ³ /ha
Taimikko	146	42	2 313	16
Nuori kasvatusmetsä	59	17	5 269	90
Varttunut kasvatusmetsä	45	13	6 533	146
Uudistuskypsä metsä	36	10	8 994	250
Vanha metsä	58	17	18 020	310
Yhteensä	343	100	41 130	120

Taulukko 2d. Metsämaan pinta-ala ja puusto kehitysluokittain yksityisellä Talasjärvien luonnonsuojelualueella.

Kehitysluokka	Pinta-ala ha	Pinta-ala %	Puusto m ³	Puusto m ³ /ha
Nuori kasvatusmetsä	13	19	14	1
Varttunut kasvatusmetsä	1	1	48	97
Uudistuskypsä metsä	34	48	8 595	256
Erirakenteiset metsiköt	14	20	743	53
Vanha metsä	9	12	2 817	324
Yhteensä	70	100	12 217	175

Taulukko 3. Talaskankaan lahoppujakauma arvioituilla kuvioilla. Keskim. = lahoppuuta keskimäärin m³/ha. Yht. = mitattu ala yhteensä ha.

Maankäyttöluokka	Keskim.	Lahoppuun määrä m ³ /ha						Yht.
		<2	2–<5	5–<10	10–<20	20–<50	>50	
Suojelualue, valtio	10	765	62	162	446	345	0	1 780
Taloussuodet	6	171	100	81	75	21	0	446
Yksityinen suojelualue	10	37	3	17	7	10	0	75
Yhteensä	26	973	165	260	527	376	0	2 301

Metsien luonnontila näkyy paikoitellen hyvin runsaana lahoppuun määränä (taulukko 3, Liite 4). Kuolleen pystypuuston ja maapuun määrä vaihtelee eri puolilla aluetta puulajikoostumuksen, kehitysvaiheen ja käyttöhistorian mukaan. Mäntyvaltaisissa metsissä maapuusto on pääosin järeää aikaisemman puusukupolven mänty- ja koivulahoppuuta. Paikoin keloja on jopa runsaasti. Rehevimmillä kasvupaikoilla on itseharvenemisen seurauksena runsaasti ohutta kuusiriuksua, mutta järeitä kuusimaapuita on niukasti. Pitkälle lahonneita mäntymaapuita on harvakseltaan myös kuusimetsissä.

Lahoppuun määrää on arvioitu luontotyyppi-inventoinnin yhteydessä noin 64 %:lla Natura-rajauksen metsämaan ja kitumaan pinta-alasta. Taulukossa 3 on esitetty lahoppuun määrä arvioituilla kuvioilla. Liitteessä 4 näkyy kartalla lahoppuun jakautuminen suunnittelualueella.

Keskimääräinen lahoppuun määrä suojelualueilla on korkeintaan tyydyttävä. Kohtuullisesti lahoppuuta on alle puolella arvioidusta pinta-alasta, ja yli puolella pinta-alasta lahoppuuta on vähän. Tavoitteellinen lahoppuun määrä (yli 20 m³/ha) on saavutettu vain osalla alueesta.

Keskimääräinen lahoppuun määrä taloussuodalueilla on alhainen. Riittävästi tai runsaammin lahoppuuta on hyvin pienellä alalla. Suurimmalla osalla arvioidusta pinta-alasta lahoppuun määrä on alueen keskiarvoa alhaisempi. Tavoitteellinen lahoppuun määrä on saavutettu melko pienellä pinta-alalla. Ympäristöoppaan mukainen tavoitteellinen lahoppuun määrä on noin 20 m³/ha Kajaanin ja noin 10 m³/ha Vieremän puoleisella alueella (Metsähallitus 2004).

2.4.2 Suot

Talaskangas kuuluu Pohjanmaan aapasuovyöhykkeeseen. Natura-alueen pinta-alasta noin puolet on suota, joka on pääosin varsin karua rämettä tai nevaa, mutta rehevämpiäkin suotyypppejä löytyy. Lettoja alueella ei ole. Paikoin rämeillä on kelokkoja. Suurimmat suot ovat Kananen, Halikinsuo, Teerisuo ja Kurkisuo, joilla on rimmikkoja. Valtaosa soista on aapasoit. Keidassoita alueella on Kurkipuron ja Sopenjoen välisellä suoalueella, Isolla Päivänkämmentä ja Pienen Päivänkämmenten pohjoispuolella Aarnikotkan polun varrella (taulukot 4a–b).

Taulukko 4a. Aapasuot. Talaskankaan Natura-alueen soiden pinta-ala ja suoryhmien osuudet.

Alue	Suota ha	Aapasuota		Korpia		Rämeitä		Nevoja	
		ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
Suojelualue	2 132	1 794	84	82	5	1 161	65	552	31
Metsätaloussuodalue	495	381	77	11	3	255	67	114	30
Talassuodien suojelualue	110	73	67	0	0	49	67	24	32
Yhteensä	2 737	2 249	82	93	4	1 465	65	690	31

Taulukko 4b. Keidassuot. Talaskankaan Natura-alueen soiden pinta-ala ja suoryhmien osuudet.

Alue	Suota ha	Keidassuota		Rämeitä		Nevoja	
		ha	%	ha	%	ha	%
Suojelualue	2 132	59	3	56	96	2	4
Metsätalousalue	495	0,14	0	0,14	100	0	0
Talajärvien suojelualue	110	0	0				
Yhteensä	2 737	59	2	56	96	2	4

Aapasoista selvästi yli puolet (1 466 ha) on rämeitä ja noin kolmannes pinta-alasta on nevoja (690 ha). Korpia esiintyy jonkin verran (4 %) (taulukko 4a). Keidassuot ovat valtaosin (96 %) rämeitä ja muilta osin nevaa.

Suurin osa soista on luonnontilaisia (taulukko 5). Joillakin soilla on ojituksia, mutta usein kuivatusvaikutus jää pääasiassa ojien lähituntumaan. Suhteessa eniten ojitettuja soita on metsätalousalueella (neljännes pinta-alasta). Suojelualueella ojitettua suota on lähinnä koillisen Halikinsuon ja Kanasensuon alueilla; eteläosassa Pienen Päivänkämmenen alueella on suuri kokonaisuus ojitettu, ja lisäksi pienempiä kokonaisuuksia siellä täällä koko suojelualueella. Talajärvien yksityisellä suojelualueella ojituksia ei ole – Valkeisjärven laskupuroa lukuun ottamatta. Korpia on ojitettu jonkin verran, mutta pääosa ojituksista on tehty rämeille ja vain hyvin pieneltä osin nevoille.

Kanasensuolla on avointa sararämettä ja erityyppisiä nevoja. Suolla on kaksi rimpialuetta. Reunoilla on puustoisempia rämeitä ja korpialueita. Suolla on edustavaa suokasvillisuutta: mm. rimpivihvilää, karvayökönlehteä, äimäsaraa, punakämmekkää, hoikkavillaa, kaarlenvaltikkaa ja vaaleasaraa.

Halikinsuo on märkä ruopparimpineva, jossa on tiheä, yhtenäinen jänteiden verkosto. Suo on rehevä, mutta ei aivan yllä leton ravinnetasoon. Kasveista mainittakoon mm. velttosara, suovalkku, äimäsara, mähkä, punakämmekkää, hoikkavilla, rimpivihvilä ja vaaleasara.

Kurkisuo on täysin luonnontilainen karu aapasuo. Keskiosat ovat avointa nevaa ja rimmikkoja. Reunoilla on erityyppisiä rämeitä. Länsiosassa on edustava näyte mustikka-, metsäkorte- ja muurainkorpia. Reunarämeillä on runsaasti kookkaita keloja. Keloja on paljon myös Teerisuon reunojen rämeillä. Teerisuo on enimmäkseen rahkasammalrampinen suo. Suon länsilaidalla on lähteinen puro, joka laskee Talasjokeen. Teerisuo on maisemallisesti kaunista seutua.

Taulukko 5. Talaskankaan Natura-alueen soiden ja ojitettujen soiden pinta-ala. Ojitettujen soiden jakautuminen suoryhmiin.

Alue	Suota ha	Ojitettu suo		Korpi		Räme		Neva	
		ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
Suojelualue	2 132	257	12	19	7	223	87	15	6
Metsätalousalue	495	103	21	25	24	78	76	0	0
Talajärvien suojelualue	110	1	1	0	0	1	100	0	0
Yhteensä	2 737	360	13	44	12	302	84	15	4

2.4.3 Lajisto

Talaskangas sijaitsee uhanalaisuusarvioinnin keskiboreaalaisella vyöhykkeellä, Pohjanmaan (3a) ja Pohjois-Karjalan–Kainuun (3b) vaihtumisaikavyöhykkeellä.

Uhanalaiset lajit

Uhanalaistyöryhmä (Rassi ym. 2001) on arvioinut valtakunnallisesti ja alueellisesti uhanalaiset lajit vuonna 2000. Arviointi on tehty IUCN-luokituksen mukaisesti: äärimmäisen uhanalaiset (CR, Critically Endangered), erittäin uhanalaiset (EN, Endangered), vaarantuneet (VU, Vulnerable), alueellisesti uhanalaiset (RT, Regionally Threatened), silmälläpidettävät (NT, Near Threatened) ja elinvoimaiset (LC, Least Concern). IUCN on Maailman luonnonsuojeluliitto eli International Union for Conservation of Nature and Natural Resources.

Vastuulajit

Suomella on kansainvälinen vastuu tiettyjen lajien säilyttämisestä. Vastuu merkitsee sitä, että lajin seuranta ja tutkimusta on tehostettava ja että lajin elinympäristö tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa. Vastuulajien luettelon ja valintakriteerit on laatinut ympäristöministeriön uhanalaisten lajien toinen seurantatyöryhmä (Rassi ym. 2001).

Direktiivilajit

Lintu- (79/409/ETY) ja luontodirektiivi (92/43/ETY) ovat Euroopan yhteisön luonnonsuojelusäädöksiä. Direktiivien tarkoittamat lajit on lueteltu niiden liitteissä. Tavoitteena on saavuttaa ja säilyttää lajien ja luontotyyppien suojelun taso suotuisana sekä turvata kannan säilyminen pitkällä aikavälillä. Lintu- ja luontodirektiivi edellyttävät sekä lajien että niiden elinympäristöjen suojelua. Luontodirektiivin lajiliitteisiin sisältyy vain osa eliöryhmistä. Ulkopuolelle jäävät muun muassa sienet ja jäkälät sekä pääosa selkärangattomista eläimistä.

Lintu- ja luontodirektiivin lajiliitteet on laadittu lähinnä keskieuropalaisten suojelutarpeiden pohjalta. Liitteistä puuttuu monia Suomen uhanalaisia lajeja. Suomelle on myönnetty poikkeama luontodirektiivin liitteen II vaatimuksista koskien sutta, karhua ja ilvestä. (Lähde ja lisätietoja: www.ymparisto.fi.)

Talaskankaan alueella on tehty useita selvityksiä ja tutkimusta eri lajiryhmissä (Liite 3). Metsähallituksen suojelu- ja retkeilyalueilla tehtyjen tutkimusten ja selvitysten viitteet löytyvät Metsähallituksen tietokannasta (LALLU). Asiakirjat on tallennettu Metsähallituksen arkistoon.

Talaskankaalla esiintyy noin 50 uhanalaista lajia. Lajeista 14 on valtakunnallisesti vaarantuneita (VU), ja alueella on tavattu yksi erittäin uhanalainen (EN) laji. Suuri osa Talaskankaalla havaituista uhanalaisista on vanhan metsän lajeja. Tunnetut lajiesiintymät on tallennettu valtakunnalliseen Hertta eliölajit -järjestelmään, jossa lajitietoja säilytetään ja ylläpidetään. (taulukot 6–12)

Taulukko 6. Talaskankaan alueella havaitut uhanalaiset ja silmälläpidettävät sekä lintudirektiivin linnut. IUCN-uhanalaisuusluokat: VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä, LC = elinvoimainen. D = lintudirektiivin liitteen I laji (x), M = Suomessa säännöllisesti esiintyvä tai läpimuuttava muuttolintu (muu kuin lintudirektiivin liite I; huomioidaan kuten ko. liitteen lajit). Lajit eivät ole luonnonsuojeluasetuksessa erityisesti suojeltavia.

Laji	Tieteellinen nimi	IUCN	D
Ampuhaukka	<i>Falco columbarius</i>	VU	x
Helmipöllö	<i>Aegolius funereus</i>	LC	x
Hiiripöllö	<i>Surnia ulula</i>	LC	x
Idänuunilintu	<i>Phylloscopus trochiloides</i>	LC	x M
Isolepinkäinen	<i>Lanius excubitor</i>	NT	
Kaakkuri	<i>Gavia stellata</i>	NT	x
Kapustarinta	<i>Pluvialis apricaria</i>	LC	x
Kivitasku	<i>Oenanthe oenanthe</i>	NT	
Kuikka	<i>Gavia arctica</i>	NT	x
Kurki	<i>Grus grus</i>	LC	x
Kuukkeli	<i>Perisoreus infaustus</i>	NT	
Käenpiika	<i>Jynx torquilla</i>	VU	
Käki	<i>Cuculus canorus</i>	NT	
Lapinpöllö	<i>Strix nebulosa</i>	LC	x
Laulujoutsen	<i>Cygnus cygnus</i>	LC	x
Liro	<i>Tringa glareola</i>	NT	x
Mehiläishaukka	<i>Pernis apivorus</i>	NT	x
Metso	<i>Tetrao urogallus</i>	NT	x
Palokärki	<i>Dryocopus martius</i>	LC	x
Pensastasku	<i>Saxicola rubetra</i>	NT	
Pikkulepinkäinen	<i>Lanius collurio</i>	NT	x
Pikkusieppo	<i>Ficedula parva</i>	NT	x
Pohjantikka	<i>Picoides tridactylus</i>	NT	x
Pyy	<i>Bonasa bonasia</i>	LC	x
Sinisuoahaukka	<i>Circus cyaneus</i>	LC	x
Suopöllö	<i>Asio flammeus</i>	LC	x
Teeri	<i>Tetrao tetrix</i>	NT	x
Tuulihaukka	<i>Falco tinnunculus</i>	NT	
Varpuspöllö	<i>Glaucidium passerinum</i>	LC	x
Viirupöllö	<i>Strix uralensis</i>	LC	x

Taulukko 7. Talaskankaan alueella havaitut uhanalaiset ja silmälläpidettävät eläimet. IUCN-uhanalaisuusluokat: VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä. D = luontodirektiivin liitteen II laji (x). Lajit eivät ole luonnonsuojeluasetuksessa erityisesti suojeltavia lajeja.

Laji	Tieteellinen nimi	IUCN	D
Liito-orava	<i>Pteromys volans</i>	VU	x
Saukko	<i>Lutra lutra</i>	NT	x

Taulukko 8. Talaskankaan alueella havaitut uhanalaiset ja silmälläpidettävät putkilokasvit. IUCN-uhanalaisuusluokat: NT = silmälläpidettävä, LC = elinvoimainen, RT = alueellisesti uhanalainen. Lajit eivät ole luontodirektiivin liitteen II tai luonnonsuojeluasetuksessa erityisesti suojeltavia lajeja.

Laji	Tieteellinen nimi	IUCN
Kaislasara	<i>Carex rhynchophysa</i>	LC
Suopunäkämekä	<i>Dactylorhiza incarnata</i> ssp. <i>incarnata</i>	NT
Suovalkku	<i>Hammarbya paludosa</i>	LC
Velttosara	<i>Carex laxa</i>	NT RT

Taulukko 9. Talaskankaan alueella havaitut uhanalaiset ja silmälläpidettävät sammaleet. IUCN-uhanalaisuusluokat: EN = erittäin uhanalainen, NT = silmälläpidettävä, LC = elinvoimainen, RT = alueellisesti uhanalainen. D = luontodirektiivin liitteen II laji (x). * = luonnonsuojeluasetuksessa erityisesti suojeltava laji.

Laji	Tieteellinen nimi	IUCN	D
Aarnisammal	<i>Schistostega pennata</i>	LC RT	
Hitupihtisammal*	<i>Cephalozia macounii</i>	EN	x
Kalliopussisammal	<i>Marsupella emarginata</i>	LC RT	
Kantoraippasammal	<i>Anastrophyllum hellerianum</i>	LC RT	
Laholimisammal	<i>Chiloscyphus profundus</i>	LC RT	
Pikkulovisammal	<i>Lophozia ascendens</i>	NT	
Soukkalehväsammal	<i>Mnium hornum</i>	LC RT	

Taulukko 10. Talaskankaan alueella havaitut uhanalaiset ja silmälläpidettävät kääväkkäät. IUCN-uhanalaisuusluokat: VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä. Lajit eivät ole luonnonsuojeluasetuksessa erityisesti suojeltavia lajeja. Luontodirektiivin liitteessä II ei ole kääväkkäitä.

Laji	Tieteellinen nimi	IUCN
Aarniryppä	<i>Phlebia subulata</i>	NT
Erakkokääpä	<i>Antrodia infirma</i>	VU
Haapaspi	<i>Radulodon erikssonii</i>	VU
Harjasorakas	<i>Gloiodon strigosus</i>	VU
Hentohaprakääpä	<i>Postia lateritia</i>	VU
Kairakääpä	<i>Antrodia primaeva</i>	VU
Korkkikerroskääpä	<i>Perenniporia subacida</i>	NT
Käpäläkääpä	<i>Anomoporia bombycina</i>	NT
Lamokääpä	<i>Skeletocutis chrysella</i>	NT
Maitosäämikkä	<i>Scytinostroma galactinum</i>	NT
Punakarakääpä	<i>Steccherinum collabens</i>	VU
Pursukääpä	<i>Amylocystis lapponica</i>	VU
Raidantuoksukääpä	<i>Haploporus odoratus</i>	NT
Riekonkääpä	<i>Antrodia albobrunnea</i>	NT
Ruostekääpä	<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	NT
Rustikka	<i>Protomerulius caryae</i>	VU
Silokääpä	<i>Gelatoporia pannocincta</i>	NT
Sirppikääpä	<i>Skeletocutis lenis</i>	VU
Välkkyludekääpä	<i>Skeletocutis stellae</i>	VU

Taulukko 11. Talaskankaan alueella havaitut silmälläpidettävät jäkälat. IUCN-uhanalaisuusluokka: NT = silmälläpidettävä. Lajistossa ei ole luonnonsuojeluasetuksessa lueteltuja erityisesti suojeltavia lajeja. Luontodirektiivin liite II sisältää vain *Cladonia*-suvun jäkäliä.

Laji	Tieteellinen nimi	IUCN
Aarniluppo	<i>Bryoria nadvornikiana</i>	NT
Aarninokijäkälä	<i>Cyphelium karelicum</i>	NT

Taulukko 12. Talaskankaan alueella havaitut uhanalaiset ja silmälläpidettävät hyönteiset lajiryhmittäin. IUCN-uhanalaisuusluokat: VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä. Lajistossa ei ole luontodirektiivin liitteen II lajeja, Metsähallituksen vastuulajeja eikä luonnonsuojeluasetuksessa erityisesti suojeltavia lajeja.

Laji	Tieteellinen nimi	IUCN
Kovakuoriaiset		
Helyhaaskavaajakas	<i>Tachinus elegans</i>	
Idänlahopoukko	<i>Eucilodes caucasicus</i>	VU
Isomustakeiju	<i>Melandrya dubia</i>	NT
Isopehkiäinen	<i>Peltis grossa</i>	NT
Kalvaskeräpallukas	<i>Agathidium pallidum</i>	NT
Saloihrakuoriainen	<i>Dermestes palmi</i>	NT
Kaksisiipiset		
Liekokurekittäjä	<i>Agonum mannerheimii</i>	
Monipistehaapsanen	<i>Saperda perforata</i>	NT
Raitalasisiipi	<i>Sesia bembeciformis</i>	NT

2.5 Historia

2.5.1 Alueen perustamishistoria

Vieremän Talasjärven valtionpuisto perustettiin vuonna 1866. Sitten sen metsät ovat huomattavalt osalta olleet metsätalouden piirissä. Aluetta on hakattu 1920- ja 1930-luvulla, 1950-luvulla sekä jälleen vuonna 1986, kun pääosa tiestöstä valmistui. Laajojen avohakkuu- ja taimikko-alueiden keskelle jäi kuitenkin melko laaja ja yhtenäinen luonnonmetsäalue, jossa vanhimmat metsiköt ovat yli 150-vuotiaita. Entisen Vuolijoen kunnan puoleinen Talaskangas muodosti tämän alueen ytimen. Vaikka alueella ei ollut täysin koskematonta ikimetsää, metsät olivat saaneet pitkään kehittyä luonnontilaisina.

Talasjärvien alue on nimetty kohteeksi soidensuojelun perusohjelmaan, josta se myös osoitettiin Kainuun 3. seutukaavan suojelualueeksi 204 ha:n laajuisena.

Talaskankaan luonnonsuojelualueen perustamisen taustalla on yksi Suomen eniten mediajulkisuutta saanut luontoaktivistien ja Metsähallituksen välinen hakkuukonflikti 1980-luvun lopulla. Tuolloin luontojärjestöt estivät alueen hakkuut ja vaativat sen rauhoittamista luonnonsuojelualueena. Vaatimukset aiheuttivat runsaasti keskustelua. Tässä yhteydessä julkisuuteen tuotiin metsien suojelun ekologiset perusteet. Keskustelun seurauksena ympäristöministeriö asetti ns. aarniometsätyöryhmän valmistelemaan Etelä-Suomen luonnonmetsien suojelua. Työryhmän esityksestä perustettiin Talaskankaan luonnonsuojelualueen ohella lukuisa joukko vanhojen metsien suojelualueita Etelä-Suomeen; lisäksi vanhojen metsien luonnonarvojen suojelu ulotettiin myös Pohjois-Suomeen.

Talaskankaan luonnonsuojelualue perustettiin 8.4.1994 lailla Talaskankaan luonnonsuojelualueesta (258/1994). Luonnonsuojelualueen luoteispuolella oleva Sopenmäen alue määriteltiin vuonna 2000 Metsähallituksen Kajaanin–Vuolijoen alue-ekologisessa suunnitelmassa (Impiö ym. 2000) monimuotoisuuden lisäämisalueeksi.

Talaskankaan luonnonsuojelualue ja metsälain (1093/1996) nojalla toteutettavat osa-alueet liitettiin Suomen Natura 2000 -esitykseen valtioneuvoston päätöksellä vuonna 1998 (Valtioneuvoston päätös 1998). Metsähallituksen Itä-Suomen luonnonvarasuunnitelmassa vuosille 2008–2017 (Maukonen ym. 2008) Vieremän alueella sijaitseva metsälaki-Natura-alue nimettiin suojelumetsäksi.

Talasjärvien yksityinen suojelualue kuuluu valtioneuvoston vahvistamaan soidensuojelun perusohjelmaan. Alueen suojelu toteutettiin maanomistajan hakemuksesta Kuopion lääninhallituksen päätöksellä 19.10.1988.

2.5.2 Kulttuuriperintö

Suunnitelma-alue sijaitsee kahden maakunnan rajalla, ja sitä on kautta aikojen käytetty eränkäyntiin. Talaskankaan alueella ei ole tiettävästi ollut kiinteää asutusta – lukuun ottamatta Talasahon metsänvartijan asuinpaikkaa, joka sijaitsi alueella 1860-luvulta 1870-luvulle. Talasahon metsänvartijatorppa paloi lyhyen ajan sisällä kaksi kertaa, minkä takia asuinpaikka muutettiin Levämäkeen. Talaskankaan alueella on kaskettu, poltettu tervaa sekä hakattu metsiä. Ihmistoiminnan merkit näkyvät polkuina, rakennusten raunioina, tervahautoina sekä muina metsänkäytön jälkinä. Talaskankaan historiassa leimallisimmaksi asiaksi nousee alueen syrjäisyys. Se kuvaakin hyvin käytön luonnetta: Alue on toiminut lähikylien nautinta-alueena metsien monitasoisessa hyödyntämisessä. Syrjäiselle alueelle on myös ollut helppo piiloutua. Siitä on todistetaan viime sotien aikainen käpykaartilaisen korsun jäljänne.

Talaskankaan alueella ei ole Museoviraston muinaisjäänösrekisteriin merkittyjä muinaisjäänös-kohteita tai historiallisen ajan kiinteitä muinaisjäänöksiä. Suunnittelualueella ei sijaitse valtakunnallisesti merkittäviä kulttuurihistoriallisia ympäristöjä tai valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita. Alueella ei myöskään sijaitse asetuksella suojeltuja tai Metsähallituksen ja Museoviraston sopimuksella varjeltuja rakennuksia tai rakennusryhmiä. Talaskankaan alue on mukana omana kohteena Vuolijoen kulttuuriympäristöohjelmassa vuodelta 2003 (Tervonen).

Talaskankaan suunnittelualueella tehtiin kulttuuriperinnön inventointi vuonna 2007 (Laurila & Okkonen 2007). Inventoituja kohteita on yhteensä 16, jotka kaikki ovat historialliselta ajalta (taulukko 13). Näiden lisäksi raporttiin on huomioitu muina kohteina 8 inventoitua kohdetta.

Taulukko 13. Talaskankaan alueen inventoidut kulttuuriperintökohteet (Laurila & Okkonen 2007).

Kohde	Lukumäärä
Tervahaudat	5
Rakennuksen paikka (asuintalo, kämpä tms.)	6
Muu työ- tai valmistuspaikka	2
Silta	1
Tammi	1
Nauriskuoppa	1
Yhteensä	16
Muut inventoidut kohteet	
Pilkotettu kelo	5
Sahattu pilkka kelossa	1
Kruunun leimikko	1
Lahoava vene	1
Yhteensä	8

2.6 Nykyinen käyttö

Talaskankaan luonnonsuojelualueella on varsin runsaasti viitoitettuja ja pitkostettuja polkuja. Kohde on tunnettu retkeilymahdollisuuksistaan sekä Kainuun että varsinkin Pohjois-Savon puolella; mm. monet yhteisöt, oppilaitokset ja yritykset järjestävät sinne ryhmäretkiä. Retkeily on pääosin paikallisten asukkaiden lyhytaikaista (3–5 tuntia) patikointia; yökunnissa olevia retkeilijöitä on vähän. Palvelurakenteiden käyttö on pääasiassa paikallista virkistyskäyttöä, luontomatkailullinen käyttö on toistaiseksi vähäistä. Paikalliset asukkaat käyttävät Talaskangasta myös marjastukseen, kalastukseen ja metsästyksen. Alueella retkeillään pääsääntöisesti kesäisin, koska talvella kohteen saavutettavuus on huono auraamattomien metsäteiden takia.

Luonnonsuojelun kävijämääräksi arvioidaan 4 000 käyntiä vuodessa. Käyntimäärien oletetaan kasvavan vuosittain, ja suunnittelukaudella arvioidaan vuotuisen lukeman nousevan vähintään kaksinkertaiseksi eli 8 000 kävijään.

Talaskangas kuuluu Metsähallituksen virkistyskäytön luokittelussa luokkaan 3, mikä on myös suunnittelujakson tavoitetilä. Luokka 3 tarkoittaa paikallisesti merkittävää itsenäisen retkeilijän kohdetta, jonka palveluvarustus ja opasteet ovat suhteellisen monipuolisia ja hoidon taso säilytetään korkeana.

Metsälain nojalla rauhoitetuilla Natura 2000 -alueilla harjoitetaan metsätaloutta. Kainuun puoleinen alue on alue-ekologisessa suunnittelussa (Impiö ym. 2000) määritelty monimuotoisuuden lisäämisalueeksi, ja Pohjois-Savon puoleinen alue on suojelumetsä (Hiltunen & Väisänen 2004).

2.7 Yhteenveto

Talaskankaan alueella on erityistä merkitystä Kainuun ja Pohjois-Savon vedenjakaja-alueen erämaisen luonnon suojelulle sekä metsien ja soiden uhanalaisen lajiston säilymiselle. Siellä esiintyy joitakin luontodirektiivin liitteissä mainittuja lajeja sekä useita lintudirektiivin liitteessä mainittuja harvinaisia lintulajeja.

Luonnonsuojelualue on alueensa merkittävimpiä luonnonnähtävyyksiä, ja historiansa takia tunnettuina kohteina se houkuttelee kävijöitä läheltä ja kaukaa. Tämän vuoksi alue on myös luontomatkailun kehittämisen kannalta potentiaalinen. Erämaahistorian ja siihen liittyvän paikallishistorian takia Talaskangas on myös kulttuurihistoriallisesti arvokas kohde.

Talaskankaan luonnonsuojelualueen käyttö on nykyisin varsin vähäistä, ja kaikki käyttömuodot ovat tätä nykyä hyvin sopusoinnussa perustamistavoitteiden kanssa. Alueeseen kohdistuvat uhat liittyvät lisääntyvän virkistyskäytön ja luontomatkailun aiheuttamaan maaston kulumiseen ja mahdollisesti eläinten häiriintymiseen.

HOITO JA KÄYTTÖ

3 Hoidon ja käytön tavoitteet

Talaskankaan luonnonsuojelualueen hoidon ja käytön tavoitteet vuosille 2007–2017

Luonnonsuojelullisena päätavoitteena on säilyttää ja suojella Savo-Kainuun vedenjakajaseudun metsä- ja suoluontoa sekä pienvesiä. Tavoitteena on samalla toteuttaa Natura 2000 -ohjelman ja -suojelualueverkon tavoitteita – eli turvata luontodirektiivin lajien ja luontotyyppien suojelun suotuisa taso. Aiemman metsätalouskäytön muuttamien metsien ja soiden palautumista luonnontilaan edistetään ennallistamistoimenpiteiden avulla.

Talaskankaan luonnonsuojelualueen hoidon ja käytön suunnittelussa lähtökohtina ovat luonnonsuojelulaki (1096/1996) ja -asetus (160/1997). Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että luonnonsuojelulliset tavoitteet ovat ensisijaisessa asemassa alueeseen kohdistuviin muihin käyttötarpeisiin nähden. Muita käyttömuotoja voidaan alueilla toteuttaa luonnonsuojelullisten tavoitteiden ehdoilla.

Talaskankaan kulttuurihistorialliset kohteet on inventoitu kesällä 2007 (Laurila & Okkonen 2007). Tavoitteena on kattavan tiedon saaminen alueen kulttuuriarvoista. Inventoinnin pohjalta tehtävän kulttuurikohteiden hoitosuunnitelman tavoitteena on turvata kohteiden arvon säilyminen sekä mahdollistaa niiden käyttö luonnonsuojelualueen kävijöiden tutustumiskohteina. Kulttuuriarvojen inventoinnissa kertynyttä tietoa käytetään alueen opastuksessa.

Virkistyskäytöllisenä pyrkimyksenä on tarjota paikallisille asukkaille ja matkailijoille mahdollisuus virkistäytymiseen, eränkäyntiin, luontoelämyksiin sekä luonnossa oppimiseen alkuperäisessä luonnonympäristössä. Lisäksi tavoitteena on mahdollisimman hyvin tuoda esille opastuksessa alueen kulttuurihistoria ja luonnon erityispiirteet. Päämääränä on kehittää aluetta luontomatkailun kannalta vetovoimaiseksi kohteeksi, kuitenkin kestävän käytön periaatteiden mukaisesti.

Suunnittelualueeseen kuuluvilla metsälain (1093/1996) nojalla toteutettavilla Natura-alueilla tavoitteena on luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen metsälain tarkoittamin keinoin. Lähtökohtana on luontotyyppien inventointi, jonka osoittamia arvokkaita luontotyyppejä ei vaaranneta metsienkäsittelyllä. Metsienhoidon toteutuksessa ja metsien käsittelyssä voidaan soveltuvin osin edistää luonnon monimuotoisuuden lisääntymistä ja luonnontilan palautumista ympäristöarvoja korostavilla metsienkäsittelymenetelmillä sekä aktiivisella luonnon ennallistamisella.

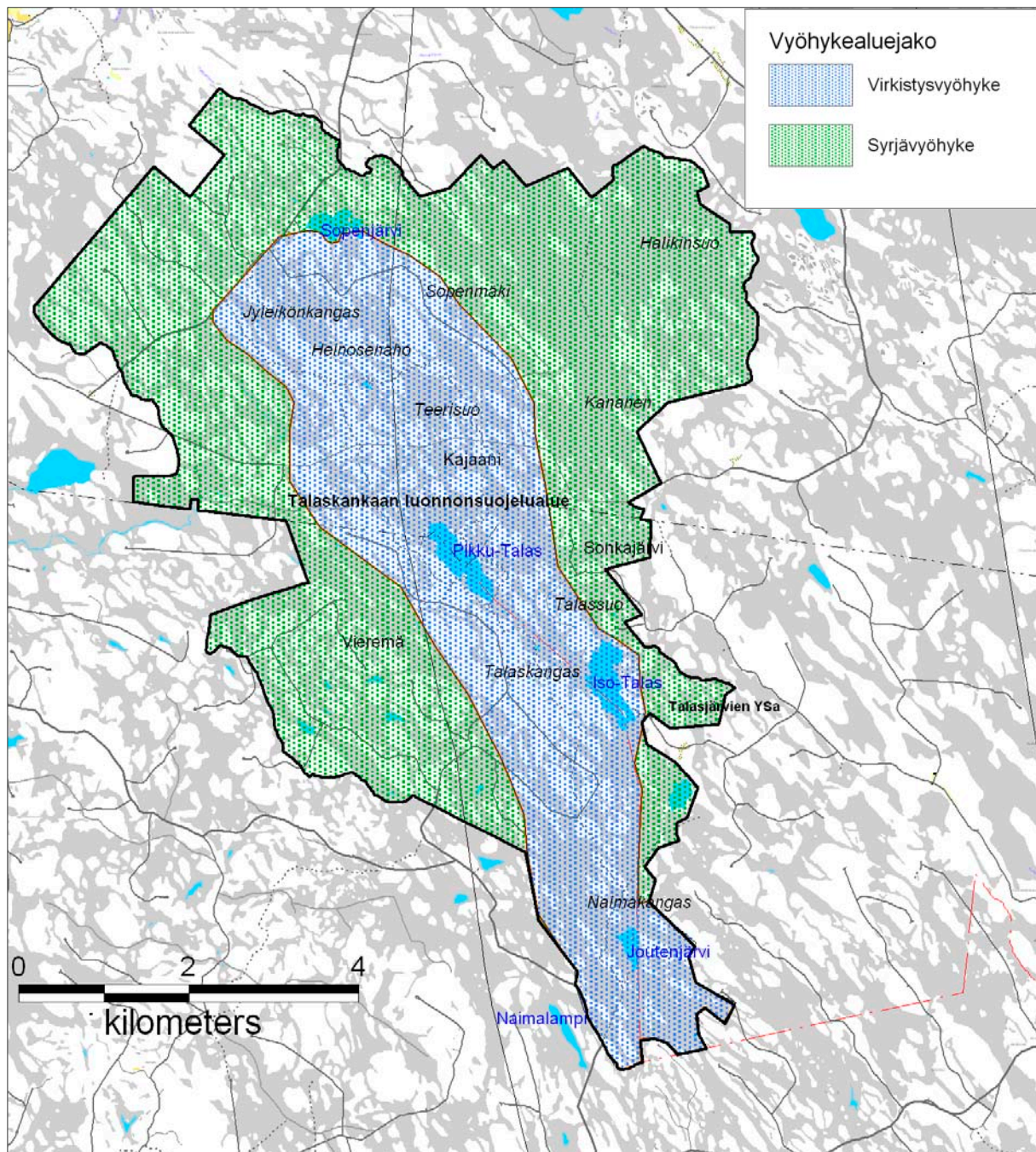
4 Alueiden käytön vyöhykkeet

Metsähallituksen luonnonsuojelualueiden suunnittelun periaatteiden mukaisesti luonnonsuojelu-alue voidaan jakaa käytön mukaan neljään vyöhykkeeseen: syrjä-, virkistys-, kulttuuri- ja rajoitusvyöhykkeeseen. Syrjävyöhyke säilytetään erämaisena ilman palveluvarustusta; palvelut ja palveluvarustus keskitetään virkistysvyöhykkeeseen.

Virkistysvyöhyke on pyritty määrittelemään siten, että se kestää hyvin vierailijoiden aiheuttamaa kuormitusta, eikä runsaillakaan kävijämäärillä olisi haitallista vaikutusta alueen luonnolle. Talaskankaan virkistysvyöhyke muodostuu Iso- ja Pikku-Talaskjärvien alueelle siten, että nykyinen reitistö sekä suunniteltu Naimakankaan reitti ovat kokonaisuudessaan virkistysvyöhykkeellä. Muu osa alueesta jää syrjävyöhykkeeksi. Keskeisin osa syrjävyöhykettä on Halikinsuo ympäristöineen Kajaanin puolella. Syrjävyöhykkeet sopivat omatoimisesti – ilman merkittäviä polkuja ja opasteita – tehtävään retkeilyyn. Syrjävyöhykkeille ei pääsääntöisesti rakenneta palveluvarustusta.

Talaskankaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet ovat pistemäisiä, eikä niitä ole tarpeen rajata erityiseen kulttuurivyöhykkeeseen, joten kulttuurivyöhykettä ei perusteta. Alueella ei ole sellaisia luonnonarvoja, joiden säilyminen edellyttäisi liikkumisen rajoittamista, joten rajoitusvyöhykeitä ei perusteta.

Luonnonsuojelualueen ulkopuoliset, metsälailla toteutettavat Natura-alueet ovat syrjävyöhykettä, jonka käyttö virkistykseen on verrattavissa muihin valtion metsiin. Sukevan yhteismetsän suojelualueen käyttöä säätelevät alueen rauhoitusmääräykset. Käytön vyöhykejako ilmenee kuvasta 6.

Kuva 6. Talaskankaan hoidon ja käytön vyöhykkeet. © Maanmittauslaitos 1/MYY/07, © Suomen ympäristökeskus 2007.

5 Luonnon suojelu ja hoito

Alueen hoidossa ja käytössä noudatetaan Metsähallituksen luonnonsuojelualueiden hoidon ja käytön periaatteita (Metsähallitus 2007).

5.1 Nykytila

Suojelualueverkossa Talaskangas sijoittuu Suomenselällä sekä Kainuun itä- ja pohjoisosissa olevien metsäisten suojelualueiden väliin. Muut tämän seudun suojelualueista ovat soidensuojelualueita, joten Talaskankaan merkitys metsäluonnon suojelussa korostuu.

Talaskangas on myös Metsähallituksen alue-ekologisen suunnittelun näkökulmasta merkityksellinen luontokokonaisuus. Talaskangas on kahdella Metsähallituksen alue-ekologisen suunnittelun alueella: Kajaani–Vuolijoki (Impiö ym. 2000) ja Nurmeksen (Toivanen ym. 2001). Kajaanin suunnitelma-alue kattaa noin 40 000 ha ja sijaitsee pääosin Oulujoen ja Vuoksen vesistöalueilla. Alue-ekologisen suunnitelman alue on suurimmalta osaltaan varsin voimaperäisesti käsiteltyä ja luonnonsuojelullisesti arvokkaita soita löytyy melko niukasti. Arvokkaimpia piirteitä ovat metsien, kangaskorpien ja varsinaisten korpien muodostama mosaiikki ja tyypilliset aapasuo-yhdistymät (Impiö ym. 2000). Nurmeksen suunnitelma-alueen laajuus on 148 000 ha. Se on osa Vuoksen vesistöaluetta. Myös tämän alueen metsistä suurin osa on talousmetsiä, joissa käsittely on ollut erittäin voimakasta. (Toivanen ym. 2001) Noin kolmannes pinta-alasta on Nurmeksen ja Sonkajärven kunnissa Pohjois-Savossa.

Metsärakenteeseen vaikuttaneen nykymuotoisen, systemaattisen metsien käsittelyn jälkiä on Talasjärven suojelualueella, alueen koillisosassa. Osa Talaskankaan Natura-alueesta (506 ha Vieremä ja 616 ha Kajaani) toteutetaan metsälain (1093/1996) nojalla. Metsälailla toteutetuille alueille on tehty vuonna 2002 luontotyyppi-inventointi, jonka yhteydessä alueen luonnonmetsät on arvioitu. Edustavat boreaaliset luonnonmetsät, joita on sekä Vieremällä että Kajaanissa noin 90 ha, ovat metsätaloustalouden ulkopuolella. Alue-ekologisen suunnitelman (Impiö ym. 2000, Toivanen ym. 2001) luontokohteiksi arvioidut metsät on merkitty Natura-luontotyypeiksi boreaaliset luonnonmetsät tai puustoiset suot. Maisemallisesti arvokkaana kohteena on mainittu ns. Pikkulampien alue Vieremän metsälaki-alueella, jolla on myös alue-ekologisen suunnitelma-alueen laajin luontokohdekeskittymä metsätaloustaloustalouteen (Toivanen ym. 2001).

Etelä-Suomen metsien suojeluohjelmaan (METSO) kuuluvalla alueella on ollut tavoitteena ennalistaa kymmeniä tuhansia hehtaareita metsää ja suota vuoteen 2007 mennessä (Syrjänen ym. 2007). METSO-ohjelman toinen kausi jatkuu 2008–2016. Etelä-Kainuusta METSO-alueella sijaitsee muutamia suojelualueita. Suurin ja ekologisesti tärkein kohde on Talaskankaan luonnonsoijelualue. METSO-ohjelma täydentää Kansallista metsäohjelmaa.

Talaskankaan alue on myös osana Metsähallituksen suojelualueille perustettua palojatkumoalueiden verkostoa, johon kuuluu maassamme kaikkiaan 52 kohdetta (Ennallistamistyöryhmä 2003). Etelä-Kainuun muita palojatkumoalueita ovat Kuhmossa sijaitsevat Elimyssalo, Ystävyyspuiston Iso-Palonen–Maariansärkät, Juortanansalo sekä Lentuan alue. Palojatkumoalueiden tavoitteena on turvata palojen alueellinen ja ajallinen jatkuvuus paloista riippuvaisten sekä niistä hyötävien lajien säilyttämiseksi. Talaskankaan Natura-alueella palojatkumoa toteutetaan seuraavien 50 vuoden ajan polttamalla muutaman hehtaarin kokoisia metsiä noin 5 vuoden välein. Palojatkumoa tukevat Natura-alueen ulkopuolisilla varsinaisilla metsätaloustaloustalouteen tehtävät kulotukset ja luontaiset metsäpalot.

Soiden ennallistamistarpeet ja valmistuneet suunnitelmat

Soiden ennallistamisen tavoitteena on palauttaa suon vesitalous mahdollisimman lähelle suon luontaista tilaa eli tilaa, jossa suo on ollut ennen ojituksia. Ennallistamista toteutetaan pääasiassa suojelualueilla. Usein suojelualueen rajausta ei noudata soiden luontaisia vesien valuma- ja kerääntymisalueita, joten ennallistamistarpeita on myös Talaskankaan Natura-rajauksen ulkopuolella olevilla alueilla.

Talaskankaan suojelualueella ojitettua suota on yhteensä noin 253 ha. Ennallistamistarpeet keskittyvät alueen koillisosan entiselle yksityismaan alueelle, joilla ojituksia ja hakkuita tehtiin erityisen runsaasti ennen suojelualueeksi hankkimista (Halikinsuon–Kanasen alue; suunnitelma valmistunut 2005, Hoikka & Siitonen). Ennallistamistarpeita on myös alueen eteläosassa – Pienen Päivänkämmenen alue suurimpana ojitettuna kokonaisuutena. Nämä ojitukset ulottuvat Natura-rajauksen ulkopuolelle metsätalousalueella olevalle tielle saakka. Suojelualueen suon vesitalouden palauttaminen on ongelmallista, jos tätä kokonaisuutta ei voi ottaa toimenpiteitä suunniteltaessa huomioon.

Metsälaiilla toteutettavalla alueella on ojitettuja soita yhteensä hiukan yli 100 ha (90 ha Kajaani ja 33 ha Vieremä). Ennallistaminen on perusteltua erityisesti valtakunnallisesti pienialaisissa korvissa, joita on muutamia molemmissa kunnissa.

Talaskjärvien yksityisellä suojelualueella ei ole ojitettua suota, mutta Valkeislamme on perattu laskupuro, jonka ennallistamistarvetta ei ole arvioitu. Yksityisen suojelualueen pohjoispuolisen yksityismaan ojitusten kuivattava vaikutus ulottuu todennäköisesti myös suojelualueen puolelle.

Halikinsuon–Kanasen alueelle on valmistunut 130 ha kattava soiden ennallistamissuunnitelma vuonna 2005 (Hoikka & Siitonen). Suunnitelman toimenpiteiden vaikutukset ulottuvat noin 200 ha:n alueelle. Toimenpiteet on aloitettu puuston poistolla vuonna 2005, ja ojia on tukittu vuonna 2007. Suunnitelman toteuttaminen jatkuu vuonna 2008. Soiden ennallistamistarve on kiireellinen. Suunnittelua vaatii vielä noin 123 ha ojitettua suota eri puolilla suojelualueita.

Metsien ennallistamistarpeet ja valmistuneet suunnitelmat

Talaskangas on osa valtakunnallista palojatkumoalueverkostoa. Suojelualueelle on valmistunut palojatkumoaluesuunnitelma vuonna 2007 (Kaartinen), joka kattaa noin 50 vuoden suunnittelujakson. Pinta-alaa suunnitelluilla polttokuvioilla on yhteensä noin 76 ha. Lahopuun tuottoa tms. ennallistamistarvetta Talaskankaan suojelualueen metsissä on noin 172 ha. Metsien ennallistamisen suunnittelu on aloitettu vuonna 2007. Metsien ennallistamistarve ei muutoin ole kiireellinen.

Metsätalouskäytössä olevilla alueilla metsien ennallistamistarvetta on noin 40 ha. Mahdollisia toimenpiteitä näissä metsissä voisi olla lahopuun tuotto ja pienaukotus. Metsätalous on kulottanut noin 7 ha alueen pohjoisosassa vuonna 2001.

Lajit

Talaskangas on linnustoltaan merkittävä metsien ja soiden kokonaisuus. Alueella tavataan vanhojen metsien lajistoa sekä vesi- ja kosteikkolinnustoa. Alue on laaja ja mahdollistaa vanhan metsän lajiston säilymisen pitkällä aikavälillä. Myös vanhojen metsien kääväkkäitä on runsaasti. Halikin-suon–Kanasen ennallistamisalueen lähistöllä esiintyy punakämmekkää. Vetinen suo on lintujen suosimaa aluetta. Hitupihtisammalten esiintymä sijaitsee luonnonsuojelulla toteutettavalla alueella.

Metsälailla toteutettavilla alueilla on niin ikään luontoarvoja. Vieremällä on runsaasti vanhojen metsien kääväkkäitä. Valtakunnallisesti uhanalaisia kääväkslajeja on seitsemän. Alueella on känsäorvakkaa, jota ei ole tavattu muualla Talaskankaalla. Kajaanin puolella viihtyy vanhan metsän lintulajisto, ja siellä on myös jälkiä vanhoista metsäpaloista.

Ojitettujen alueiden läheisyydessä kasvaa mm. punakämmekkää, jonka elinympäristö oletettavasti paranee soiden vesitalouden palauttamisen myötä.

5.2 Tavoitteet

Luonnon annetaan pääsääntöisesti kehittyä luontaisesti. Uhanalaisten ja harvinaisten eliölajien suojelemiseksi tai palauttamiseksi tehdään tarpeellisia hoitotoimenpiteitä. Toimenpiteiden tulee perustua tutkimuksiin ja tarkkaan tarveharkintaan.

Metsätalouskäytössä olevilla alueilla Natura-luontotyyppien luonnontilaisuus turvataan jättämällä luontotyytit toimenpiteiden ulkopuolelle. Boreaalisen luonnonmetsän kuviot jäävät kehittymään luontaisesti, jolloin niiden edustavuus ja luonnontilaisuus ajan mittaan paranevat. Pienialaisia korpia ja muita puustoisia soita voidaan ennallistaa.

Suojelualan rajauksen sisään jääneet ojitetut suot ennallistetaan ja jätetään palautumaan luonnontilaan. Suojelualan metsissä toteutetaan valtakunnallista palojatkumoaluesuunnitelmaa.

Boreaalisen luonnonmetsän sekä soiden pinta-ala ja edustavuus paranevat ennallistamispolttojen ja muiden ennallistamistoimenpiteiden myötä. Talaskankaan alue tulee toimimaan palolajien yhtenä askelkivenä valtakunnallisessa palojatkumoalueverkostossa ja tarjoaa sopivaa elinympäristöä uhanalaistuneille lajeille. Tavoitteena on turvata ajallinen ja paikallinen palojatkumo paloista riippuvaisille sekä niitä suosiville lajeille. Vanhan metsän lajiston ja suolinnuston elinoloja säilytetään ja pyritään parantamaan.

5.3 Toimenpiteet

Ennallistamista voidaan tehdä suojelualueella ja metsätalousalueella luonnontilaltaan heikentyneissä boreaalisissa luonnonmetsissä sekä metsissä, jotka tällä hetkellä eivät täytä boreaalisen luonnonmetsän kriteereitä. Ennallistamista voidaan tehdä kaikilla ojitetuilla soilla luonnonsuojelu- ja metsätalouskäytössä olevilla alueilla. Metsätalous vastaa ennallistamistoimenpiteistä metsätalouden hallinnassa olevilla alueilla ja luontopalvelut luonnonsuojelun hallinnassa olevilla alueilla. Suunnittelussa tehdään yhteistyötä luontopalveluiden ja metsätalouden välillä.

Luonnonsuojelualueella puusto säilytetään luonnontilaisena ja koskemattomana. Ennallistamistoimien kohteena oleva puusto jää pääsääntöisesti alueelle. Ennallistamistoimenpiteiden myötä kertyvä ylimääräinen puutavara voidaan käyttää tulentekopaikkojen polttopuuna tai myydä käypään hintaan. Tällainen puunmyyntitulo käytetään kattamaan ennallistamiskustannuksia. Käytännössä tämä tarkoittaa soilta poistettavaa ylimääräistä ojituksen seurauksena kasvanutta puustoa tai palokujilta poistettavaa puustoa silloin, kun palokuormaa ei tarvita poltettavalla kuviolla tai silloin, kun poistettava puu ei sovellu lahopuuksi. Suojelualueilta ei poisteta maapuuta, tuulenskaatoja tms., eikä lupia esimerkiksi polttopuun ottoon myönnetä.

Soiden ennallistaminen

Suojelualueet

Ennallistamissuunnitelman (Hoikka & Siitonen 2005) mukaisten toimenpiteiden toteutus aloitetaan vuonna 2007, toteutuksen pinta-ala on noin 100 ha. Toteuttamatta jää noin 30 ha, ja puuston poisto sekä ojen tukkiminen siirtyy myöhemmäksi. Lopuille (noin 120 ha ojitettua suota) tehdään ennallistamissuunnitelma.

Talasjärvien yksityisellä suojelualueella ei ole ojituksia – lukuun ottamatta Valkeisjärven perattua laskupuroa, jonka ennallistamistarve tulee arvioida. Pohjoispuolisen yksityismaan ojitusten kuivatusvaikutuksen merkittävyys tulee arvioida.

Metsälakikohteet

Puustoisilla soilla ei ole metsätaloustoimintaa. Ne sopivat ennallistamiskohteiksi. Vieremällä on yhteensä 31 ha puustoisia soita, jotka ovat ojikkoja ja muuttumia, ja lisäksi 2 ha ojitettua aapa-suota. Korpia näistä on noin 4 ha. Kajaanissa on yhteensä 90 ha puustoisia soita, jotka ovat ojikkoja ja muuttumia. Korpia näistä on noin 20 ha.

Lajit

Lajiston suojelulla tarkoitetaan tässä lähinnä uhanalaisten ja direktiivilajien suojelua. Kaikki uhanalaisten ja silmälläpidettävien lajien esiintymät pyritään säilyttämään ja niiden elinkelpoisuus turvaamaan jatkossakin. Eläimistön annetaan pääsääntöisesti kehittyä luontaisesti. Mikäli tarvetta myöhemmin ilmenee, alkuperäisten eläinlajien säilymistä voidaan edistää hoitotoimin sekä jo hävinneitä lajeja palauttaa siirtoistutuksin. Toimenpiteiden tulee perustua tutkimuksiin ja tarkkaan tarveharkintaan.

Metsätalouskäytössä olevilla alueilla sekä ennallistamistoimenpiteiden alueella uhanalaisten, silmälläpidettävien ja direktiivilajien esiintymät otetaan tarkasti huomioon toimenpidesuunnittelussa ja toteutuksessa.

Silloin, kun uhanalaisen tai silmälläpidettävän lajin esiintymä sijaitsee talousmetsänä käsiteltävällä kuviolla tai sen tuntumassa, tehdään esiintymän tarkempi kartoitus ja suojeltava raja-
aus erikseen ennen toimenpiteisiin ryhtymistä. Luonnontilaisena säilytettävällä alueella metsät luonnon-
tilaistuvat ajan myötä, jolloin vaate-
laimp-
ienkin vanhan metsän lajien käytettävissä oleva elin-
ympäristö lisääntyy.

Petolinnuille voidaan rakentaa pesäalustoja. Luonnonsuojelusyiden perusteella Metsähallitus voi
järjestää talvella haaskaruokintaa kotkaa, ahmaa ja sutta varten. Tarvearvion tulee perustua tutkit-
tuun tietoon.

Metsähallituksen luvalla saa vähentää kasvi- tai eläinlajien yksilöiden lukumäärää, jos laji on
lisääntynyt liikaa tai käynyt muuten vahingolliseksi tai jos laji on niin sanottu tulokaslaji, joka ei
luontaisesti kuulu alueen lajistoon ja joka uhkaa alkuperäispopulaatioita.

5.4 Seuranta

Talaskankaalla ei ryhdytä erityisten luonnonsuojelullisten seurantojen järjestämiseen, mutta
suoje-
lualue tarjoaa tähän mahdollisuuden esimerkiksi eri tutkimuslaitoksille ja yksittäisille tutki-
joille.

Uhanalaisten lajien uhanalaiskorttitason seuranta toteutetaan luonnonsuojeluhallinnossa myös
luonnonsuojelualueilla. Lajien esiintymätiedot on tallennettu SYKE:n valtakunnalliseen Hertta
eliölajit -tietokantaan. Metsähallituksen luontopalvelut tarkistaa tietojen kattavuutta ja pitää niitä
ajan tasalla. Ennallistamisen seuranta tehdään Metsähallituksen seurantaoppaan (Päivinen &
Aapala 2007) mukaisesti soilla ja metsissä.

Luontotyyppitiedot on tallennettu Metsähallituksen paikkatietojärjestelmiin (SutiGis ja YsaGis),
joissa Metsähallitus ylläpitää niitä. Paikkatietojärjestelmän tietoja käytetään valtakunnalliseen
luontotyyppien sekä ennallistamisen seurantaan.

6 Kulttuuriarvojen suojelu

6.1 Nykytila

Talaskankaan luonnonsuojelualueella on olemassa useita varhemman ihmistoiminnan ja alkutuotannon aikaansaamia ja muovaamia maisemia sekä niihin liittyviä rakennuksia ja rakenteita. Kohteet liittyvät luonnonniittytalouteen, tervanpolttoon ja kaskeamiseen sekä vuosisadan alun hakkuisiin ja uittoihin.

6.2 Tavoitteet

Kulttuurihistoriallisesti merkittävät sekä muinaismuistolain (295/1963) mukaiset kohteet ovat tiedossa ja asianmukaisessa hoidossa.

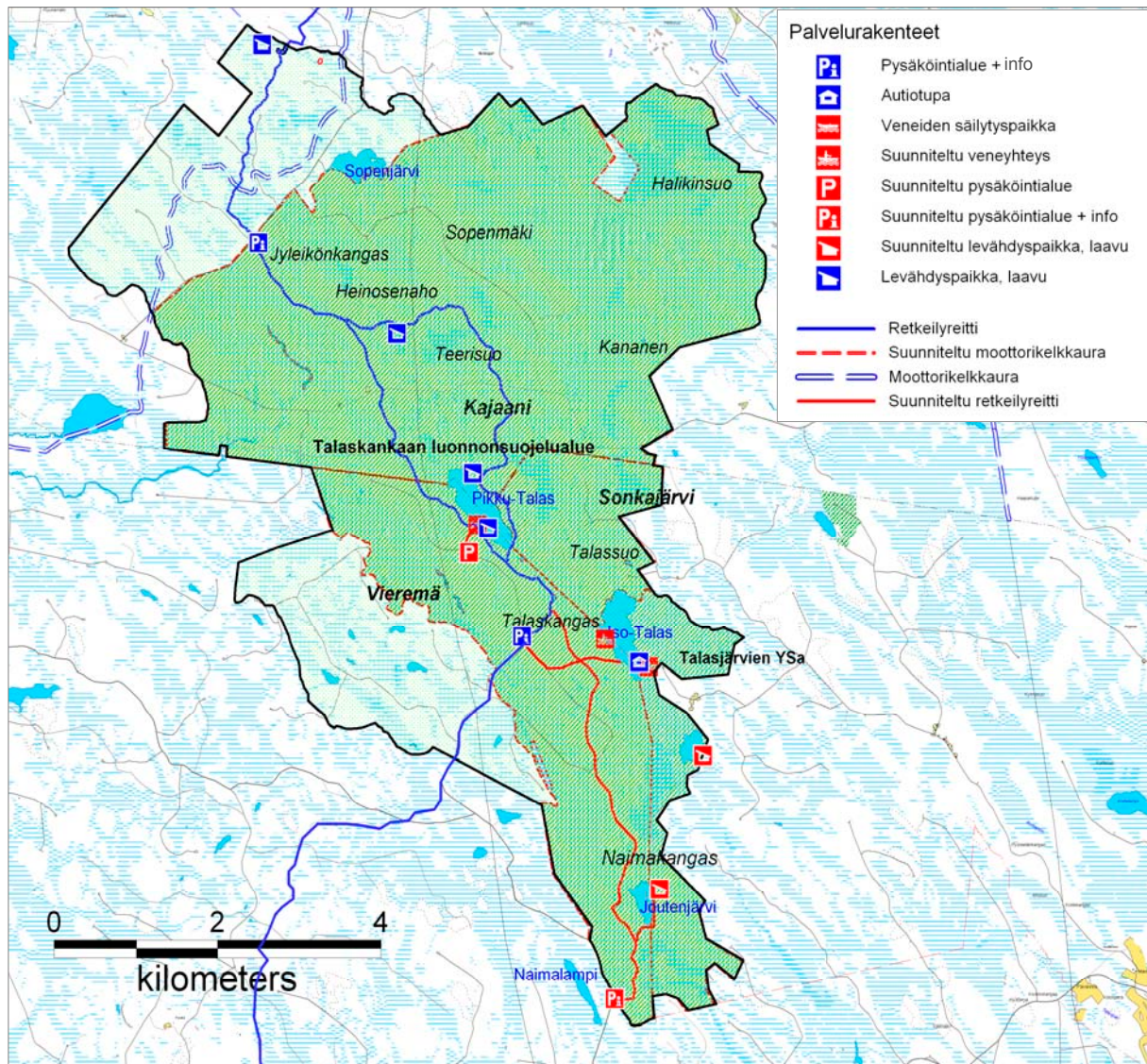
6.3 Toimenpiteet

Vuonna 2007 inventoitiin Talaskankaan luonnonsuojelualueen kulttuuriperintö (Laurila & Okkonen 2007). Tässä yhteydessä kartoitettiin kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Myöhemmin laaditaan niiden hoitosuunnitelma, mikäli kulttuurikohteita päätetään ottaa aktiivisen hoidon piiriin.

Kiinteät muinaisjäännökset on rauhoitettu muinaismuistolain (295/1963) ilman, että niistä tehdään erillistä viranomaispäätöstä. Kiinteän muinaisjäännöksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen tai poistaminen on kielletty ilman muinaismuistolain nojalla annettua lupaa. Kiinteitä muinaisjäännöksiä valvoo Museovirasto, jonka kanssa yhteistyössä muinaisjäännösten mahdollinen merkitseminen, esittely ja hoito suunnitellaan. Mahdolliset hoitotoimenpiteet tehdään kiinteiden muinaisjäännösten hoito-oppaan (Metsähallitus 2002) ohjeiden mukaisesti.

7 Luonnon käyttö

Luonnon käyttö perustuu Talaskankaan luonnonsuojelualueen lakiin (258/1994) ja asetukseen (259/1994), luonnonsuojelulakiin (1096/1996) sekä Metsähallituksen luonnonsuojelualueiden hoidon ja käytön periaatteisiin (Metsähallitus 2007). Alueen nykyinen ja suunniteltu palveluvarustus näkyy kuvasta 7.

Kuva 7. Talaskankaan palveluvarustus. © Maanmittauslaitos 1/MYY/07, © Suomen ympäristökeskus 2007.

7.1 Retkeily

7.1.1 Nykytila

Tiet ja pysäköintipaikat

Haapakulju–Vihotti-tie on katkaistu suojelualueen itärajalta ja Sopenmäen ylittävä tie Kurkisuon-kuvekankaalla. Sopenmäen tie on katkaistu ja osittain ennallistettu. Metsäautotie Talaskankaan pysäköintipaikalta eteenpäin pohjoisen suuntaan on edelleen käytössä, mutta kunnostamaton. Alueelle johtavat metsäautotiet ovat suurelta osin peruskunnostuksen tarpeessa.

Pysäköintipaikat on rakennettu Otanmäestä tulevan metsätien varteen Jyleikönkankaalle ja Sukevan–Vieremän suunnalta tulevan metsätien varteen Talaskankaalle, metsäteiden risteykseen. Pysäköintipaikat on varustettu opastetauluin ja jätteenlajittelukatoksien.

Polut

Suojelualueelle on rakennettu polut siten, että Jyleikönkankaan pysäköintipaikalta voi kävellä Pikku-Talaksen molemmin puolin Talaskankaan pysäköintipaikalle. Suokohdat ovat pitkostettu. Polut on merkitty puihin maalatuilla punaisilla maalimerkeillä, ja polkujen risteyksissä on opasviitat. Merkityn reitistön yhteispituus on 12,3 km.

Tulentekopaikat

Alueelle on tehty seuraavat tulentekopaikat vuonna 1997:

- Patalampi: laavu ja liiteri-käymälä
- Pikku-Talaksen niemi: laavu ja liiteri-käymälä
- Pikku-Talaksen koillisranta: puolikota ja liiteri-käymälä

Kaikki palvelurakenteet sijaitsevat polun varrella. Kaikkien paikkojen varustukseen kuuluvat lisäksi metallinen keitinselkä, rautalangasta väännetyt makkaratikut, kirves ja sammutusvesisanko. Pikku-Talaksen laavulla on lisäksi pöytä-penkki. Käymälät toimivat samalla komposteina.

Tulenteko näillä paikoilla on sallittua paikalle tuoduista polttopuista muulloin paitsi metsäpalo-varoituksen aikana. Muualla avotulen teko on kiellettyä. Tilapäinen leiriytyminen on sallittu tulentekopaikkojen välittömässä läheisyydessä.

Myös Sukevan yhteismetsän Talasjärven yksityisen suojelualueen rauhoitusmääräykset kieltävät tulenteon ja leiriytymisen

Kämpät

- Iso-Talaksen eteläpäässä olevassa Talaksensaarella on vanha autiotupa, jota käyttäjät ovat huoltaneet.
- Pikku-Talaksen luoteispäässä vuokratontilla oleva Halikin Metsäpojat ry:n omistama kämppä on edelleen yksityisomistuksessa vuoteen 2038 saakka ulottuvalla maanvuokrasopimuksella.

Talaskankaan alueeseen liittyvät Natura-alueet

Kajaanin alueella sijaitseva Natura-alue

- Kajaanin Natura-alueella kulkee Otanmäen retkeilyreitti sekä Kajaanin moottorikelkkaura (Liite 1).
- Otanmäen retkeilyreitti jatkuu Jyleikönkankaalta Otanmäen suuntaan aina lintualtaalle asti. Natura-alueella reitti kulkee noin 3 km:n matkan. Reitinosan pohjoispäässä sijaitsee vuonna 2005 valmistunut Partosenkankaan laavu. (Liite 1)
- Kajaani–Vieremä-välillä kulkevan Kajaanin kelkkauran pituus Natura-alueella on noin 5 km. Kelkkauralla ei ole palvelurakenteita.

Vieremän alueella sijaitseva Natura-alue

- Natura-alueella välillä Valkeismäki–Joutenjoki kulkee Vieremän kunnan ylläpitämä Aarnikotkan polku. Polku kulkee metsäautotietä pitkin noin 1 km:n matkan yhdistyen Talaskankaalla suojelualueen retkeilyreitistöön. Aarnikotkan polun ylläpidosta vastaa Vieremän kunta.

7.1.2 Tavoitteet

Tavoitteena on kehittää aluetta retkeily-, luontomatkailu- ja opetuskohteena tarjoten kävijöille mahdollisuutta virkistäytymiseen, eränkäyntiin, luontolämyksiin sekä luonnossa oppimiseen alkuperäisessä luonnonympäristössä.

7.1.3 Toimenpiteet

Tiet ja pysäköintipaikat

Kulkuyhteys pohjoisesta päin Ryynäsenjoki–Pellikanaho-metsäautotien kautta Jyleikönkankaalle pidetään kunnossa. Kulkuyhteys etelästä päin Joutenlammen kankaalta Talaskankaalle ja Pikku-Talaksen kämpälle asti kunnostetaan ja säilytetään voimalinjalla olevaan kääntöympyrään asti. Suunnittelukauden kunnostustoimet käsittävät vesakon leikkauksen, tien rungon kiveämisen ja uudelleen muotoilun, rumpujen uusimisen, tarvittavien pysäköintipaikkojen teon sekä pintasorastuksen. Kunnostukseen ryhdytään resurssien niin salliessa.

Metsähallitus osallistuu Volon ja mahdollisesti muiden perustettavien yksityisteiden kunnossapitoon Maanmittauslaitoksen käsikirjan (Maanmittauslaitos 2003) osoittamalla tavalla. Suojelualueille johtavien teiden yksiköinti perustuu todelliseen käyttötärpeeseen ja arvioituihin liikennemääriin.

Alueen käytölle tarpeettomat, liikenteeltä jo suljetut metsäautotiet pidetään edelleen katkaistuina suojelualueen rajoilta. Osa suojelualueella olevista käyttämättömistä teistä voidaan myös aktiivisesti ennallistaa.

Pikku-Talaksen laavulle johtava merkitsemätön huoltopolku muutetaan yhteyspoluksi: raivataan, merkitään ja viitoitetaan. Yhteyspolun lähtöpään läheisyydessä oleva vanha pysäköintipaikka laajennetaan ja kunnostetaan tienkorjauksen yhteydessä.

Naimakankaan pysäköintipaikka tehdään polkureitin jatkamisen jälkeen. Paikka mitoitetaan niin, että tilaa on linja-autolle ja muutamalle henkilöautolle. Pysäköintipaikka varustetaan opaste-
taululla ja jätteenlajittelukatoksella. Suosituimmat lähtöpisteet varustetaan tarvittaessa lisäksi
kompostikäymälöin. Alueelle johtavan opastusviitoituksen toimivuus tarkistetaan, ja viitoitusta
parannetaan Sukevalta lähestyttäessä tarvittaessa lisäviitoitin.

Talaskankaan luonnonsuojelualueelle pääsee myös muita teitä pitkin. Näitä yksittäisiä teitä käyt-
tävät marjastajat, kalastajat ja muut jokamiesretkeilijät. Näiden teiden kunnostamista ja ylläpitoa
ei voida perustella luonnonsuojelualueella kävijöiden tarpeilla.

Polut

Suojelualueen reittiverkostoa lisätään rakentamalla yhteys Naimakankaalta Talaskankaalle aiem-
min suunnitellun reittilinjauksen mukaisesti. Talaskankaalla sijaitseva Pikku-Talaksen laavulle
johtava huoltopolku (pituus 350 m) muutetaan yhteyspoluksi: raivataan, merkitään ja viitoitetaan.

Talaskankaan pysäköintipaikka siirretään polun lähtöpisteeseen Talaskankaan metsäautotien
varteen. Naimakankaan reitinosaa tehtäessä vanhoja polkuja käytetään hyväksi siellä, missä se on
mahdollista. Talaskankaan nykyiseltä pysäköintipaikalta tehdään lisäksi reittiyhteys Iso-Talaksen
länsirannalle Talassaaren autiotuvan veneelle. Rakentamisvaiheessa suot pitkostetaan ja myö-
hemmin pitkoksia täydennetään siellä, missä polun kuluminen niitä vaatii. Uudet reitinosat merki-
tään alkuvaiheessa kuitunauhoilla ja opasviitoilla. Reitin vakiinnuttua merkintä tehdään puihin
maalatuilla siisteillä punaisilla maalimerkeillä.

Ennen uusien reitinosien rakentamista varmistetaan, ettei lähituntumassa ole petolintujen pesiä tai
muuta rauhaa vaativia luontokohteita.

Polkujen käyttö perustuu jokamiehen oikeuden mukaisiin käyttömuotoihin. Niihin kuuluvat käve-
ly, hiihto, lumikenkäily, polkupyöräily, ratsastus ja esimerkiksi koiralla vedettävän reen ohjasta-
minen. Talaskankaalle ei perusteta moottorikelkkailu-uria tai reittejä.

Opastus ja opetus

Talaskankaan luontoon tutustumiseksi ja opetuskäytön tehostamiseksi voidaan virkistys-
vyöhykkeelle retkeilyreitit varteen tehdä luontopolkumaisia kohdeopasteita sekä niiden käyttöä
palvelevia keveitä taukorakenteita erillisen suunnitelman mukaan.

Tulentekopaikat

Alueella olevat Patalammen laavu, Pikku-Talaksen puolikota sekä Pikku-Talaksen laavu säilyte-
tään.

Alueelle tehdään lisäksi seuraava tulentekopaikka:

- Joutenjärven itäranta: laavu ja liiteri-käymälä; paikalla voi harkita erikoismallista, kallion
viereen soveltuvaa laavua.

Valkeislammen laavu ja tulentekopaikkakohde sijaitsee Sukevan yhteismetsän alueella, joten sen
rakentaminen ja ylläpito kuuluvat yhteismetsälle.

Kaikkien paikkojen varustukseen kuuluvat lisäksi metallinen keitinselkä, rautalangasta väännetyt makkaratikut, kirves ja sammutusvesisanko. Tulentekopaikoille ja retkeilyreitien varteen voidaan sijoittaa lisäksi pöytä-penkkiyhdistelmiä tarveharkinnan mukaan mm. levähdyspaikoiksi. Rakennettavat uudet käymälät varustetaan kompostorilla.

Suunniteltua Joutenlammen laavua käytetään jokamieskäytön ohella myös matkailuyritysten vuokratulipaikkana, jolloin se voidaan varata myös yksityiseen käyttöön. Tällöin jokamieskäyttö tilapäisesti estetään puomeilla ja informaatiotauluilla.

Tulenteko kaikilla Talaskankaan tulentekopaikoilla on sallittu paikalle tuoduista polttopuista muulloin paitsi metsäpalovaroituksen aikana. Muualla avotulen teko on kiellettyä. Tilapäinen leiriytyminen on sallittua tulentekopaikoilla.

Kämpät

Iso-Talaksen Talaksensaarella oleva autiotupa on alueella kävijöiden perinteinen tukikohta; se säilytetään, vaikka se sijaitsee huollon kannalta hankalassa paikassa. Autiotupa sijaitsee jakokunnan yhteisellä alueella. Omistusoikeuden varmentamiseksi ja alueen hoidon yhtenäistämiseksi Pohjois-Savon ympäristökeskus hakee toimitusta Talaskankaan yhteisten alueiden liittämiseksi suojelualuekiinteistöön. Tämän jälkeen sen hoito- ja huoltovastuu siirtyy Metsähallitukselle, joka toteuttaa seuraavat toimenpiteet:

- Pihalla olevan käymälä-liiterin tilalle tehdään paikan tyyliin sopivampi polttopuuliiteri-kompostorikäymälä, joka ei voi olla liian massiivinen saaren pienuus huomioiden.
- Autiotupa ja siihen liittyvät rakenteet kunnostetaan Metsähallituksen retkeilypalveluvarustus-ohjeistuksen mukaisiksi.
- Autiotuvan käyttäjiä varten järvelle tuodaan vene sekä tehdään reittiyhteys Iso-Talaksen länsirannan ja Talaskankaan välille.
- Autiotuvan retkeilykäyttö opastetaan kokonaisuudessaan valtionmaiden kautta. Autiotuvan polttopuista ja muustakin huollosta vastaa Metsähallitus.

Pikku-Talaksen luoteispäässä vuokratontilla oleva Halikin Metsäpojat ry:n omistama kämpä pyritään saamaan Metsähallituksen omistukseen, jolloin siitä tehtäisiin lyhytaikaiseen vuokraukseen tarkoitettu varaustupa.

Liikuntarajoitteisten palveluvarustus

Liikuntarajoitteisille sopivan palveluvarustuksen teko edellyttää sille riittävää kysyntää sekä erillisrahoituksen järjestymistä. Mikäli edellytykset täyttyvät, Jyleikönkankaan pysäköintipaikalta lähtevää polkua voidaan parantaa siten, että Sopenjoelle asti pääsee pyörätuolillakin. Lisäksi Sopenjoen rantaan voidaan rakentaa sellainen laavupaikka, että siinä pystyy toimimaan myös pyörätuolilla.

Kajaanin Natura-alue

- Kajaanin Natura-alueella kulkevat Otanmäen retkeilyreitti sekä Kajaanin moottorikelkkaura säilytetään.
- Otanmäen retkeilyreitin Natura-alueella kulkevan reitinosan ylläpidosta palvelurakenteineen vastaa Metsähallitus. Reitinosan pohjoispäässä sijaitsee vuonna 2005 valmistunut Parttosenkankaan laavu.
- Kajaanin kelkkauran ylläpidosta Natura-alueella vastaa Kajaanin kaupunki. Metsähallitus suunnittelee ja rakentaa yhteyden kelkkauralta länteen Parttosenkankaan laavulle talvikäyttöä varten.

Vieremän Natura-alue

- Aarnikotkan polku säilytetään yhdistämään Talaskankaan suojelualueen polkuverkosto Ylä-Savon polkuverkostoon. Aarnikotkan polun ylläpidosta ja kehittämisestä vastaa Vieremän kunta.

Sukevan yhteismetsän alue

- Valkeislammen itärannalle varataan mahdollisuus rakentaa levähdyspaikka tai laavu. Rakentaminen ja rahoituksen järjestäminen sekä kohteen huolto on Sukevan yhteismetsän vastuulla. Rakentaminen vaatii Pohjois-Savon ympäristökeskuksen luvan. Paikan käyttö järjestetään siten, että se on kaikkien kulkijoiden käytettävissä jokamiehenoikeuden nojalla. Matkailuyrittäjät sopivat asiasta erikseen yhteismetsän kanssa.

7.2 Marjastus ja sienestys

Marjojen ja ruokasienten poimiminen on vapaata, mutta kasvillisuutta vahingoittavia poimintatapoja ei sallita.

7.3 Kalastus

Viehekalastus on sallittua kalastussäädösten mukaan. Pyydyskalastus on sallittua Metsähallituksen luvalla Jouten-, Iso-Talas- ja Pikku-Talasjärven Metsähallituksen omistuksessa olevilla vesialueilla. Veneiden säilytys on sallittua Pikku- ja Iso-Talasjärvellä kuvaan 7 merkityillä paikoilla.

Talaskankaan luonnonsuojelualueen kalaston annetaan kehittyä luontaisesti, eikä esimerkiksi istutustoimenpiteitä suoriteta.

Natura-alueella sijaitseva Sopenjärvi on ollut aiemmin luonnonravintolammikkona ja vuokrattu ulkopuolisille. Kalankasvatukseen liittyvät rakenteet ovat rappeutumassa eikä niitä ole mielekästä enää kunnostaa, joten järvi jätetään palautumaan luonnontilaan ja rakenteet poistetaan. Myös aktiivisia ennallistamistoimia voidaan tehdä.

Sukevan yhteismetsän Talasjärven yksityisen suojelualueen rauhoitusmääräykset eivät rajoita kalastusta.

7.4 Metsästys

Suurpetojen metsästys on kiellettyä. Hirven ja pienriistan metsästyksessä ao. osa suojelualuetta luetaan mukaan sitä ympäröivään lupa-alueeseen.

Kajaanissa asuvat ns. vapaan metsästysoikeuden piiriin kuuluvat tarvitsevat suojelualueen Kajaanin puoleisella osalla metsästämiseen Metsähallituksesta saatavan ilmaisen luvan. Näin suojelualueella metsästävien määrää voidaan seurata.

Sukevan yhteismetsän Talasjärven yksityisen suojelualueen rauhoitusmääräysten mukaisesti alueella saa metsästää vain hirveä.

Metsästyksessä käytettäviä rakennelmia – esim. ampumalavoja – ei saa sijoittaa suojelualueelle. Aktiivisia riistanhoitotöitä – esimerkiksi riistan ruokintaa – ei tehdä, eikä alueelle sijoiteta nuolukiviä tms.

7.5 Poronhoito

Talaskangas ei sijaitse poronhoitoalueella.

7.6 Malminetsintä ja kaivostoiminta

Alueen geologinen tutkimus ja malminetsintä on mahdollista Metsähallituksen luvalla. Tutkimuslupa myönnetään anomuksesta; maastoajoneuvojen käytön sekä mahdollisten kaivutöiden tai kaivosten osalta luvanmyöntäjä arvioi toimenpiteen vaikutuksia luonnonsuojelutavoitteisiin nähden.

Geologinen tutkimus ja malminetsintä Sukevan yhteismetsän Talasjärven yksityisellä luonnonsuojelualueella edellyttävät alueellisen ympäristökeskuksen luvan.

7.7 Maa-ainesten otto

Maa-ainesten otto sekä maa- ja kallioperän vahingoittaminen ovat kiellettyjä.

7.8 Metsätalous

7.8.1 Nykytila

Talaskankaan luonnonsuojelualueella on harjoitettu nykymuotoista metsätaloustoimintaa, mikä ilmenee mm. kehitysluokkien suhteista, lahoppuun määrästä ja ikäjakaumasta. Nuoria taimikko- ja ensiharvennusvaiheen metsiä on suurin osa metsämaan pinta-alasta. Lakisääteisellä suojelualueella ei tehdä metsätaloustoimia. Metsälain (1093/1996) nojalla toteutettavilla Natura 2000 -ohjelman alueilla harjoitetaan metsätaloutta normaalisti, mutta Natura-ohjelman mukaisin reunaehtoin.

7.8.2 Tavoitteet

Suunnittelualueeseen kuuluvilla metsälain nojalla toteutettavilla Natura-alueilla tavoitteena on luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen ja lisääminen metsälain mukaisin keinoin.

7.8.3 Toimenpiteet metsälailla toteutettavalla Natura 2000 -alueella

Kaikki boreaalisen luonnonmetsän ja muiden Natura-luontotyyppien kuviot jäävät kehittymään luonnontilaisina. Luonnontilaisiksi kehittymään jäävät kuviot näkyvät Natura-luontotyyppikartalla (kuva 4, s. 14). Heikentyneet kuviot jäävät kehittymään luonnontilassa, jolloin niiden edustavuus ja luonnontilaisuus ajan mittaan paranevat.

Metsätalous on mahdollista niillä kuvioilla, jotka eivät ole Natura-luontotyyppejä. Natura-luontotyyppien määrittely perustuu vuosina 2002 ja 2004 tehtyyn luontotyyppi-inventointiin (vrt. kuva 4). Kuvioilla, jotka eivät ole Natura-luontotyyppejä, noudatetaan virkistymetsien käsittelyn periaatteita. Ennen metsätaloustoimia tehdään yksityiskohtainen toimenpidesuunnitelma, johon sisällytetään kuvioden Natura-luontotyyppi-arviointi sekä arvio toimenpiteiden mahdollisesta vaikutuksesta läheisiin luontotyyppikuvioihin. Lisäksi tarvittaessa teetetään uhanalaisten lajien kartoitusta.

Pääosa talousmetsäkuvioista on taimikoita (321 ha) tai nuoria kasvatusmetsiä (113 ha), joissa tulevaisuudessa tehdään harvennuksia ja muita metsätaloudellisia hoitotoimenpiteitä. Alueilla ei ole sellaista uudistuskypsää metsää, jossa ei ole luonnonsuojelusyihin perustuvia talouskäytön rajoituksia.

Alueilta ei myydä maapuuta tai hakkuutähteitä polttopuuksi.

Myrskytuhon sattuessa harkitaan kaatuneiden puiden korjuuta tapauskohtaisesti. Periaatteena on, että boreaalisen metsän luontotyyppillä kaatuneet ja vaurioituneet puut jätetään alueelle; luontotyyppien ulkopuolisilla alueilla puut voidaan korjata pois tai jättää lahoutumaan.

Uudisojituksia ei tehdä. Tulevaisuudessa, tämän suunnittelukauden jälkeen, turvemaiden tehtävien harvennushakkuiden yhteydessä voi olla tarpeen toteuttaa puuston kasvukykyä ylläpitäviä kunnostusojituksia. Kunnostusojitukset suunnitellaan ja toteutetaan paitsi vesiensuojelunäkökohdat huomioiden, myös siten että kuivatusvaikutus ei vaaranna Natura-luontotyyppien luonnontilaa. Lannoituksia ei tehdä.

Nykyistä tieverkostoa ylläpidetään, eli kaikki olemassa olevat hoidetaan ja tarvittaessa kunnostetaan. Uusia teitä ei rakenneta.

Toimenpiteet Vieremän puoleisella osa-alueella

Suunnittelujaksolla ei tehdä hakkuutoimenpiteitä. Taimikonhoitoa tehdään runsaan 100 ha:n alueella huomioiden alue-ekologisen suunnitelman (Toivanen ym. 2001) monimuotoisuuden lisäämisalue Sarvilammen pohjoispuolella, jossa jatketaan normaalia runsaampaa lehtipuun suosimista. Tällä alueella säästöpuuryhmiä mietitään jo taimikonhoidon yhteydessä.

Alueella on viisi metsätaloustoimin harvennettua kuviota (133 91, 91.1, 135 98, 192, 223.1), jotka on määritelty heikentyneeksi boreaaliseksi luonnonmetsäksi (edustavuus 32). Näillä kuvioilla voidaan seuraavilla suunnittelujaksoilla tehdä erillisen toimenpidesuunnitelman pohjalta ennallistavia hakkuutoimenpiteitä, esim. erirakenteisuutta lisäävää pienaukkokäsittelyä.

Toimenpiteet Kajaanin puoleisella osa-alueella

Suunnittelujaksolla ei tehdä taimikonhoitotöitä. Jakson loppupuolella tulee toteutettavaksi nuorten metsien harvennusta noin 20 ha:n alueella.

Alue-ekologisessa suunnittelussa (Impiö ym. 2000) koko alue merkitty monimuotoisuuden lisäämisalueeksi periaatteella, jonka mukaan taimikonhoidossa noudatetaan ”runkolukuohjeiden yläraja-arvoja”. Periaate huomioidaan seuraavalla suunnittelujaksolla; nykyisen suunnittelujakson ajan alueen nuoret metsät kehittyvät ilman toimenpiteitä.

Toimenpiteet Talasjärven yksityisellä luonnonsuojelualueella

Rauhoitusmääräysten mukaisesti metsänhakkuu sekä muu kasvien ja kasvinosien vahingoittaminen on kielletty.

7.9 Puuston käyttö Talaskankaan luonnonsuojelualueella

Luonnonsuojelualueen puusto säilytetään luonnontilaisena ja koskemattomana lukuun ottamatta ennallistamis- ja luonnonhoidon alueita. Niiltä kertyvä puutavara voidaan käyttää tulentekopaikkojen polttopuuna tai myydä käypään hintaan silloin, kun se ei sovellu lahoppuiksi. Metsien ennallistamiskohteilta ei myydä tukkeja, vaan ne jätetään alueelle lahoppuiksi.

Tulentekopaikoilla käytettävä puutavara tuodaan myös suojelualueiden ulkopuolelta. Suojelualueelta ei poisteta eikä myydä maapuuta, tuulenkaatoja tms., eikä lupia esim. polttopuun ottoon myönnetä.

7.10 Luontomatkailu

Talaskankaan luonnonsuojelualuetta voidaan käyttää kestäviin luonnonarvoihin perustuvaan matkailun yritystoimintaan. Metsähallituksen palvelujen käyttöön tukeutuva yritystoiminta luonnonsuojelualueilla edellyttää yhteistyösopimusta Metsähallituksen luontopalvelujen kanssa.

Sopimuksesta selviää yritystoiminnan luonne, alue missä toimitaan sekä käytettävä palveluvarustus. Samalla se rekisteröi yhteistyöyrittäjät Metsähallituksen tietokantaan. Sopimusjärjestelmä tuottaa alueiden hoitoa helpottavaa määrällistä ja laadullista tausta-aineistoa. Sopimuksella pyritään hyvään tiedonkulkuun ja yhteisymmärrykseen yrittäjän ja Metsähallituksen kesken. Yhteistyötä kehitetään aidon kumppanuuden suuntaan, esimerkiksi tuotekehittelyn ja markkinoinnin osa-alueilla. Yrityksille ei myönnetä muuhun yleisöön nähden erityisoikeuksia eikä yksinoikeuksia.

Yhteistyösopimuksen avulla hoidetaan palvelurakenteiden käyttöön liittyvä korvausvelvollisuus. Metsähallituksen ylläpitämät palvelurakenteet on tarkoitettu jokamiesretkeilijälle ja silloin, kun kyseessä on tämän ylittävä liiketoiminta, tulee yrityksen maksaa käyttämistään palveluista. Yksityiskohdat selviävät sopimuksesta.

Käytännössä sopimusyrittäjä sitoutuu toiminnassaan kestävän luontomatkailun periaatteisiin ja toimintansa jatkuvaan kehittämiseen. Yrittäjä toimittaa Metsähallitukselle tilastoitavaa tietoa asiakaskäynneistä ja asiakaspalautteita sekä ilmoittaa havaitsemistaan puutteista. Metsähallitus puolestaan kouluttaa yrittäjää ja antaa tälle alueeseen liittyvää tietoa ja materiaalia; lisäksi yrittäjä saa halutessaan yritystään ja toimintaansa esittelevän internetlinkin Metsähallituksen luontoon.fi -www-sivulle. Yhteistyökumppaneiden kanssa voidaan myös sopia alueiden hoitoon liittyvistä erillisistä työtehtävistä.

Luontomatkailun ja virkistyskäytön vaikutuksia seurataan Metsähallituksen kestävän luontomatkailun ohjeistuksen mukaisesti. Mittarit perustuvat kestävän luontomatkailun yleisiin periaatteisiin, joita on yhdeksän:

- 1) Luontoarvot säilyvät ja toiminta edistää luonnonsuojelua.
- 2) Ympäristöä kuormitetaan mahdollisimman vähän.
- 3) Arvostetaan paikallista kulttuuria ja perinteitä.
- 4) Asiakkaiden arvostus ja tietämys luonnosta ja kulttuurista lisääntyvät.
- 5) Asiakkaiden mahdollisuudet luonnossa virkistäytymiseen paranevat.
- 6) Asiakkaiden henkinen ja fyysinen hyvinvointi vahvistuvat.
- 7) Vaikutetaan myönteisesti paikalliseen talouteen ja työllisyyteen.
- 8) Viestintä ja markkinointi on laadukasta ja vastuullista.
- 9) Toimintaa suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä.

Keskeisiä mittaustapoja, jotka toistetaan säännöllisin välein:

- luontorakenteiden kunnon ja laadun seuranta
- luvattomien nuotio- ja leiripaikkojen lukumäärän seuranta
- polttopuun kulutuksen seuranta
- asiakas- ja ympäristöpalautteen analyysi ja seuranta
- Metsähallituksen ja matkailuyrittäjien välisten sopimusten lukumäärän seuranta.

8 Luonto-opastus

8.1 Nykytila

Talaskankaan pääopastuspaikat ovat Jyleikönkankaan ja Talaskankaan opastuspaikat. Paikoilla on opastauluihin sijoitettuna aluetta koskevaa perustietoa sekä liikkumisohjeet. Aineisto on uusittu vuonna 2003, ja se on tätä nykyä hyvässä kunnossa.

Talaskankaan perustiedot ja liikkumisohjeet löytyvät Metsähallituksen www.luontoon.fi-internet-sivustolta.

8.2 Tavoitteet

Kävijä saa luonnonsuojelualueeseen, luontoon ja kulttuurihistoriaan liittyvän perustiedon sekä ohjeet alueella liikkumiseen sekä oppii ymmärtämään ja arvostamaan Talaskankaan luonnonsuojelualueutta.

8.3 Toimenpiteet

Suunnittelujakson aikana ei ole tarpeen lisätä opastusta. Nykyinen opastustaulusto palvelee alueen käyttäjiä ja luontomatkailun tarpeita, eikä puiston syrjäisen sijainnin ja suhteellisen vähäisen kävijämäärän takia ole perusteltua investoida esimerkiksi opastuskeskukseen. Metsähallituksen Luontokeskus Petola Kuhmossa jakaa ja tuottaa aluetta koskevaa opastusaineistoa. Keskeisin kanava tulevaisuudessa on luontoon.fi-internetsivusto.

Nykyiset opastuspaikat huolletaan, ja tarvittaessa sisältöä päivitetään Metsähallituksen normaalina työnä.

9 Opetus

9.1 Nykytila

Talaskankaan luonnonsuojelualue soveltuu hyvin opetuskäyttöön. Se tarjoaa monipuolisia mahdollisuuksia esimerkiksi biologian tms. maasto-oppituntien, luokkaretkien sekä leirikoulujen järjestämiseen. Nykyisin aluetta käyttävät paikalliset oppilaitokset sekä eräopas- ja luontomatkailua ohjelmissaan pitävät oppilaitokset. Käyttö on vähäistä eikä edellytä erillistä ohjausta tai suunnittelua. Kuitenkin ryhmiltä vaaditaan etukäteisilmoittautuminen leiriytymis- ym. järjestelyjen takia.

9.2 Tavoitteet

Tavoitteena on, että aluetta käytetään aktiivisesti opetuksessa sekä paikallisesti että laajemminkin, ja että Metsähallituksella on tarjota päivitettyä luonto-opastusmateriaalia oppilaitosten käyttöön.

9.3 Toimenpiteet

Olemassa olevaa opetusmateriaalia päivitetään ja uutta tuotetaan hankkeiden kautta. Metsähallitus tekee tiivistä yhteistyötä oppilaitosten ja matkailuyritysten kanssa mm. leirikoulujen järjestämiseksi.

10 Tutkimus

10.1 Nykytila

Talaskankaan alueella tehtiin vuonna 1989 luonnon yleispiirteistä ja uhanalaisten lajien esiintymisestä yhteensä 10 eri selvitystä (Liite 3). Niiden sekä muiden tehtyjen havaintojen perusteella alueen todettiin olevan vanhoista metsätaloustoimista huolimatta luonnonsuojelullisesti poikkeuksellisen arvokas kokonaisuus. Eläinten ja kasvien suojelu- ja seurantatoimikuntien mukaisia valtakunnallisesti erittäin uhanalaisia lajeja on löytynyt yksi ja uhanalaisia lajeja 46. Alueellisesti uhanalaisia lajeja on löytynyt 14, vaarantuneita 9 ja silmälläpidettäviä 36 lajia.

Silmälläpidettävien ja niitä harvinaisempien lajien esiintymistä seurataan säännöllisesti, jotta mahdollisiin hoitotoimiin voidaan ryhtyä tarpeen mukaan. Tehdyt tutkimukset ja selvitykset ovat liitteessä 3.

10.2 Tavoitteet

Tavoitteena on mahdollistaa monipuolisia tutkimuksia alueella sekä varmistaa tutkimustiedon hyväksikäyttö alueen hoidossa ja opastuksessa.

10.3 Toimenpiteet

Metsähallitus edistää tahollaan tutkimustoimintaa ja toimii kiinteässä yhteistyössä tutkimuslaitosten kanssa. Silmälläpidettävien ja niitä harvinaisempien lajien esiintymistä seurataan säännöllisesti, jotta mahdollisiin hoitotoimiin voidaan ryhtyä tarpeen mukaan.

11 Toimenpidesuunnitelmat

Ennen tehtävien toimenpiteiden toteuttamista laaditaan toimenpidesuunnitelma, jonka yhteydessä arvioidaan toimenpiteiden vaikutukset alueen luontoarvoihin.

Talaskankaan soiden ennallistamissuunnitelma (Hoikka & Siitonen) on valmistunut vuonna 2005 ja sen toteutus on aloitettu vuonna 2005. Talaskankaan palojatkumoa-alue-suunnitelma on valmistunut 2007 (Kaartinen), ja sen toteutus aloitetaan vuonna 2008. Suunnitelma ulottuu vuodelle 2056. Vuonna 1997 Heikkinen & Appelgrén laativat alueelle ensimmäisen metsätien ennallistamissuunnitelman. Ennallistamistarpeita on edelleen, ja metsien, soiden ja teiden ennallistamissuunnitelmia on tekeillä. Niiden arvioitu valmistumisajankohta on 2008. Toimenpiteet on alustavasti suunnitelmissa toteuttaa vuoteen 2012 mennessä.

Uusista palvelurakenteista laaditaan ohjeiden mukaiset toimenpidesuunnitelmat.

HALLINTO JA TOTEUTUKSEN YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET

12 Hallinnan ja hoidon järjestäminen

Talaskankaan luonnonsuojelualue on Metsähallituksen Pohjanmaan luontopalvelujen hallinnassa. Lähimmät työntekijät ovat sijoitettuina Kajaaniin. Metsälain nojalla toteutettavat Natura-alueet ovat Metsähallituksen metsätalouden hallinnassa. Sukevan yhteismetsä hallinnoi aluettaan Kuopion lääninhallituksen kanssa 19.10.1988 tehdyn rauhoitussopimuksen ehdoilla.

Talaskankaan suojelualueen palveluvarustuksen huolto järjestetään Metsähallituksen ympäristöjärjestelmän mukaisesti. Jätteiden lajitteluun opastetaan pysäköintipaikkojen opastetauluissa ja jokaisella tulentekopaikalla. Palavat roskat neuvotaan polttamaan ja maatuva jäte laittamaan kompostorilla varustettuihin käymälöihin. Kävijöitä neuvotaan tuomaan kaikki muu jäte pysäköintipaikoille sijoitettaviin jätteenlajittelupisteisiin.

Polttopuut ja rakenteisiin käytettävä puutavara tuodaan pääsääntöisesti alueen ulkopuolelta. Paine-
kyllästettyä puutavaraa ei käytetä.

Huoltotoimet ja niiden vaatima liikkuminen järjestetään sellaisena ajankohtana ja sellaisin menetelmin, että niistä suojelualueelle ja sen käyttäjille aiheutuva häiriö on mahdollisimman vähäinen. Huoltotoissa käytetään Metsähallituksen ympäristöjärjestelmän mukaisia työtapoja ja -välineitä sekä ympäristöystävällisiä raaka-aineita.

Talaskangasta koskevia säädöksiä valvoo alueella työskentelevä Metsähallituksen henkilökunta ja erätarkastaja. Poliisiviranomaisten virka-apua voidaan käyttää mm. metsästyksen valvontaan. Suojelualueen hoidossa, huollossa ja valvonnassa sekä viranomaistehtävissä voidaan toimia liikkumis-, leiriytymis- ja tulentekomääräysten estämättä.

Talaskankaaseen kohdistuu Halikin Metsäpoikien vapaa-ajan rakennuksen vuokraoikeus 21.8.2038 saakka. Rakennus sijaitsee valtion omistuksessa olevalla maalla eikä sinne ole yksilöityä kulkuoikeutta.

Talaskankaan luonnonsuojelualue on rajattu maastoon maanmittaustoimituksella, ja siitä on muodostettu oma kiinteistöyksikkö. Metsälain nojalla rauhoitettuja Natura-alueita ei merkitä maastoon. Sukevan yhteismetsän Talasjärven yksityinen suojelualue on merkitty maastoon asianmukaisesti.

Talaskankaan luonnonsuojelualueelle määrätään järjestyssääntö (Liite 5).

13 Turvallisuus ja pelastustoiminta

Talaskankaan luonnonsuojelualue ei poikkea turvallisuudenhallinnan ja pelastustoiminnan osalta muusta Kajaanin, Vieremän ja Sonkajärven kuntien alueella sijaitsevasta valtionmaasta.

14 Palvelurakenteiden huolto

Talaskankaan suojelualueella olevien palvelurakenteiden huollosta vastaa Metsähallituksen Pohjanmaan luontopalvelut. Metsähallitus voi sopimuksin siirtää huoltovastuun myös toiselle osapuolelle noudattaen kuitenkin alueesta annettuja lakia ja asetuksia sekä Metsähallituksen ympäristöjärjestelmää. Kaikki alueella syntyvä jäte kuljetetaan pois ja hävitetään kunnallisten jätehuoltomääräysten mukaisesti.

Palvelurakenteiden korjauksessa ja uudisrakentamisessa tarvittava rakennuspuu sekä nuotio-paikoilla poltettava polttopuu tuodaan alueen ulkopuolelta. Polttopuuna voidaan kuitenkin myös käyttää alueen rakenteiden korjauksessa syntyvää puutavaraa, kuten esim. entisiä pitkoksia. Raskaammat, maastokuljetusta vaativat huoltotoimet ajoitetaan talviaikaan.

15 Valvonta

Talaskankaan käyttöä valvotaan kuten muutakin Metsähallituksen hallinnassa olevaa valtion maa-omaisuutta kuitenkin huomioiden alueen perustamislainsäädäntö ja luonnonsuojelulaki. Käytännössä valvontaa suorittavat Metsähallituksen erätarkastaja ja muut Metsähallituksen toimihenkilöt.

Alueella liikkuja opastetaan polkujen lähtöpisteissä olevin infotauluin. Järjestyssääntö pidetään näkyvillä alueiden sisääntulopaikoissa.

16 Yhteistyö

Metsähallitus tekee hoidon ja käytön osalta yhteistyötä alueen kuntien, Sukevan yhteismetsän, paikallisten asukkaiden sekä matkailuyrittäjien kanssa. Yhteistyö on tapaus- ja hankekohtaista.

17 Resurssit ja aikataulu

Tämän 2007–2017 hoito- ja käyttösuunnitelman toteuttaminen on palveluiden huoltoa ja ylläpitoa sekä mahdollisesti vain vähäisiä luonnonhoitotöitä. Metsähallituksen luontopalvelut huoltaa säännöllisesti alueen retkeilypalveluja sekä seuraa kävijöitä ja käyttöä.

Suunnitelmakauden investoinnit valtionmaiden osalta on lueteltu taulukossa 14. Investoinnit tarkoittavat uudisrakentamista. Suunnitelmakauden teoreettinen käyttökustannusten lisätarve valtionmaiden osalta on mainittu taulukossa 15. Palveluvarustuksen osalta käyttökustannuksilla tarkoitetaan ylläpitokustannuksia, jotka on saatu laskemalla vuotuinen poisto eli summa, joka saadaan jakamalla uuden palveluvarustuksen euromääräinen arvo sen oletetulla käyttöiällä.

Taulukko 14. Investoinnit Talaskankaan hoito- ja käyttösuunnitelman toteutuksessa.

Kohde	Yksikkö	Euroa
Metsätien kunnostus välillä Joutenlammenkangas– Iso-Päivänkämmen sekä uuden yhteyspolun parkkipaikka	4,3 km	43 000
Naimakankaan pysäköintipaikka	1 kpl	3 000
Naimakankaan polku; sis. raivauksen, merkkauksen, opasteet ja pitkospuut (2 km)	6 km	75 000
Pikku-Talaksen laavun yhteyspolku	0,3 km	4 000
Iso-Talaksen autiotuvan venepolku	1,3 km	10 000
Joutenjärven laavu, liiteri ja käymälä	kok. 3 kpl	10 000
Iso-Talaksen autiotuvan liiteri-käymälä	1 kpl	6 000
Partosenkankaan uusi kelkkaura (Natura-alue)	0,7 km	3 000
Yhteensä		154 000

Taulukko 15. Vuotuisten jatkuvaluonteisten käyttökustannusten lisätarve Talaskankaan hoito- ja käyttösuunnitelman toteutuksessa. HKS = hoito- ja käyttösuunnitelma.

	Yksikkö	Kustannus €/yksikkö	Käyttöikä v	Poisto/v/ yksikkö €	Yht. €/v
HKS:n mukaiset kokonaisinvestoinnit					
yhteensä		154 000	20	7 700	7 700

18 Suunnitelman vaikutusten arviointi

18.1 Uhka-analyysi

Uhka-analyysitaulukkoon on koottu eri kohdissa suunnitelmaa esiintyvät sekä ulkopuolelta tulevat seikat, jotka saattavat uhata Talaskankaan luonnonsuojelualueen hoidon ja käytön tavoitteiden toteutumista.

Taulukko 16. Talaskankaan luonnonsuojelualueeseen kohdistuvat mahdolliset uhat, niiden arviointi sekä toimenpiteet vahinkojen ehkäisemiseksi ja korjaamiseksi.

UHKA	ARVIOINTI	TOIMENPIDE
Retkeilijämäärien kasvu, erämaisyyden ja hiljaisuuden menettäminen	Aiheuttaako lisääntyvä käyttö haittaa luonnolle ja muihin kävijöihin nähden, väheneekö erämaisuus?	Palvelurakenteet pidetään hyvässä kunnossa, ja niiden käyttöä helpotetaan ja kannustetaan. Luontomatkailu perustuu yhteistyösopimuksiin ja palvelurakenteiden käyttöön. Kuluminen ja mahdollinen häirintä keskittyy virkistysvyöhykkeille.
Luvattomat nuotiot, polttopuun otto maastosta sekä kelojen kaato	Välinpitämättömät kulkijat eivät säännöistä piittaa; keskeisin ongelma alueiden perinteiset ("erämies") käyttäjät, tekevät nuotioita ja rakennelmia entiseen tapaan. Jäljet näkyvät ja saattavat rohkaista muitakin vastaavaan toimintaan.	Toimivalla puuhuollolla varmistetaan, että kelot eivät kulu. Annetaan lisäksi ohjeita siitä, miten tulen kanssa toimitaan.
Kuluminen ja roskaantuminen	Alueelle rakennetun palveluvarustuksen ja tuotetun informaatiomateriaalin kannustamina kävijämäärät saattavat jonkun verran suurentua. Enenevä käyttö lisää kulumista.	Maaston kuluminen on pidettävä hyväksyttävissä rajoissa esim. opaskyltein. Roskattoman retkeilyn ohjeistusta annetaan yleisölle ja alueella toimivat yrittäjät otetaan yhteistyösopimuksen piiriin, jonka puitteissa he saavat riittävän perehdytyksen mm. kestävään luontomatkailuun ja roskattomaan retkeilyyn liittyvistä asioista.
Hallitsematon liikenne eli luvaton kelkkailu maastossa	Uhkaa sekä erämaisyyttä että hiljaisuutta, saastuttaa ja vahingoittaa luontoa.	Tiedotetaan selkeästi maastoliikennelakia ym. koskevista asioista. Valistusta lisätään ja valvontaa tiukennetaan. Tapauksiin puututaan, ja otetaan käyttöön nollatoleranssi: Ei sallita yhtään luvattonta kelkkaa.
Luontaisten metsäpalojen eli tulen puute	Luontaisten metsäpalojen lähes loputtua metsien rakenne yksipuolistuu ja palovaateliaat uhanalaiset lajit ovat vaarassa kadota.	Alueella voidaan polttaa metsää luonnonsuojelutarkoituksessa.

Kussakin toimenpidesuunnitelmassa (Hoikka & Siitonen 2005, Kaartinen 2007) sekä tekeillä olevissa ennallistamissuunnitelmissa (metsät, suot ja tiet) on suunnitelmakohtainen uhka-analyysi. Numeerinen uhka-analyysi on liitteenä (maankäyttöanalyysi, Liite 1).

18.2 Ekologiset vaikutukset

18.2.1 Ennallistaminen ja metsien käyttö

Ennallistamisen tavoitteena on nopeuttaa luonnon palautumista lähemmäksi luonnontilaa. Ennallistamisen kohteena olevien Natura-tyyppien edustavuus paranee, ja sitä kautta myös lajien elinympäristö kehittyy suotuisaan suuntaan. Toteutettujen ja suunniteltujen ennallistamistoimenpiteiden seurauksena boreaalisen luonnonmetsän edustavuus paranee tai uutta luonnonmetsän kaltaista biotooppia syntyy arviolta 100 ha:lla. (Palojatkumosuunnitelma on suunniteltu toteutettavaksi 50 vuoden aikana; suunnittelussa noin 76 ha.) Soiden ennallistamistoimenpiteiden seurauksena odotetaan Natura-luontotyyppien edustavuuden paranevan noin 80 ha:lla. Varsinaista lajistoon kohdentuvaa hoitoa ei ole suunniteltu tehtäväksi, ja lajiston elinolojen paraneminen tapahtuu elinympäristön muutosten kautta.

Ennallistamisen negatiivisia vaikutuksia arvioidaan kussakin ennallistamissuunnitelmassa tarkemmin, ja jokaisessa suunnitelmassa on myös uhka-analyysi. Ennallistamisen negatiiviset vaikutukset ovat lyhytaikaisia melu- ja häirintähaittoja lajistolle. Suon ennallistamisessa vapautuvat orgaaniset ainekset ja ravinneliset ovat pitempiaikaisia haittoja, joiden vaikutus vähenee ajan mittaan. Haittoja pyritään minimoimaan tiedossa olevin keinoin. Ennallistamisen vaikutuksia seurataan valtakunnallisen seurantaohjeen (Päivinen & Aapala 2007) mukaisesti, ja mahdollisia haittavaikutuksia pyritään välttämään.

Teiden ennallistaminen vähentää kulkua alueella sekä lisää luonnonrauhaa ja erämaisyyttä. Teitä ennallistetaan noin 10 km, mutta toimenpiteiden vaikutusalue on paljon laajempi. Meluhaitan ja häirinnän mahdollisuus vähenee. Luontotyyppien pinta-alan teiden ennallistamisella on vähäinen vaikutus, mutta edustavuuden parantuminen ulottuu ennallistettua alaa kauemmaksi edellä mainituin syin.

Metsälain (1093/1996) nojalla rauhoitetuilla Natura 2000 -alueilla harjoitetaan normaalia metsätaloutta. Kainuun puoleinen alue (noin 540 ha) on alue-ekologisessa suunnittelussa (Impiö ym. 2000) määritelty monimuotoisuuden lisäämisalueeksi. Natura-tyyppien tilaa ei heikennetä, ja niiden edustavuus paranee ajan myötä 1 200 ha:lla (pinta-ala sisältää soita ja metsiä). Aktiivisia ennallistamistoimenpiteitä ei ole suunniteltu metsissä tai soilla. Ojat umpeutuvat myös ajan myötä, mutta erityisesti korpien ennallistaminen sekä soiden valuma-alueiden huomioiminen suunnittelussa ja toimenpiteissä parantaisi koko suojelualueen Natura-tyyppien edustavuutta.

18.2.2 Virkistys ja luontomatkailu

Talaskankaan luonnonsuojelualueella on runsaasti viitoitettuja ja pitkostettuja polkuja. Retkeily on pääosin lyhytaikaista patikointia, ja yöpymisiä on vähän. Luontomatkailullinen käyttö on toistaiseksi vähäistä. Paikalliset asukkaat käyttävät Talaskangasta myös marjastukseen, kalastukseen ja metsästyksen. Alueella retkeillään pääsääntöisesti kesäisin. Talvella kävijämäärä vähenee; kelkkailu ei ole sallittua, eikä teillä ole talvikunnossapitoa. Kävijämäärän arvioidaan nousevan vähitellen kaksinkertaiseksi eli 8 000 kävijään. Uusia teitä ei rakenneta; osa olemassa olevista teistä pidetään kunnossa ja osa suljettuina.

Negatiivisia vaikutuksia syntyy lähinnä roskaamisen sekä melu- ja mahdollisten häirintähaittojen tai kelkkailun, luvattomien nuotioiden ja polttopuun keräilyn kautta. Retkeily kohdistuu osittain lintujen pesimä- ja poikasaikaan. Suunnitelman mukaisesti voidaan näitä haittoja vähentää ohjaamalla kulku pääsääntöisesti virkistysvyöhykkeelle ja merkityille reiteille sekä pitämällä tauko-paikat kunnossa. Lisäksi huolehditaan roskattoman retkeilyn periaatteiden näkymisestä retkeilijöille, ja kelkkailua valvotaan. Positiivisia vaikutuksia saavutetaan opastuksen ja opetuksen kautta tarjoamalla tietoa luonnosta sekä luontoelämyksiä.

Palvelurakenteiden ja reittien kunnostaminen, pitkостukset, viitoitus sekä muu palvelurakenteiden ylläpito aiheuttavat lyhytaikaista häiriötä ympäristölle. Toimenpiteet suunnitellaan tehtäviksi siten, että häiriöt jäävät mahdollisimman pieniksi. Uusien yhteyksien ja palvelurakenteiden teko voi kohdistua boreaaliseksi luonnonmetsäksi määritetylle alueelle, mutta vaikutukset ovat hyvin pieniä suhteutettuna koko alueen boreaalisten luonnonmetsien pinta-alaan. Vaikutukset lajistoon ovat vähäiset, koska tiedossa oleva lajisto otetaan huomioon suunnittelussa ja tarvittaessa varmistetaan maastokäynnein ennen toimenpiteitä. Reittien kunnossapito ja pitkостus ohjaavat kulkua ja vähentävät luonnon kulumista. Joutenlammen uusi kota tuo melu- ja häirintähaitan uudelle alueelle. Ennen toimenpiteitä parhaat linjaukset tarkistetaan maastossa.

18.2.3 Natura-vaikutusten arviointi

Tässä suunnitelmassa ei ole esitetty vaikutuksiltaan niin merkittäviä toimenpiteitä, että ne tarvitsisivat Natura-vaikutusten arviointia. Tarve Natura-vaikutusten arviointiin tarkistetaan uudelleen toimenpidesuunnitelmien yhteydessä.

18.3 Sosiaaliset vaikutukset

Sosiaalisilla vaikutuksilla tarkoitetaan suunnitelman vaikutuksia Talaskangasta ympäröivien paikallisten yhteisöjen rakenteeseen ja toimintaan. Luonnonsuojelualueella säilyvät edelleen paikallisten ihmisten harrastusmahdollisuudet – kuten marjastus, kalastus ja retkeily. Välillisiä vaikutuksia aiheutuu työllisyydestä. Pääosa alueen hoitotoista on työvoimavaltaista – kuten ennallistaminen ja palvelurakenteiden ylläpito. Ne tehdään enimmäkseen paikallisella työvoimalla. Luonnonsuojelualue osaltaan mahdollistaa matkailun yritystoiminnan kehittymisen ympäröivissä kunnissa ja kylissä. Suunnitelman sosiaaliset vaikutukset ovat siten valtaosin positiivisia.

Sosiaalisesti kestävä kehityksen perusta on yhteistyö paikallistasolla ja sidosryhmäsuhteissa. Hoidon ja käytön suunnittelussa on toteutettu osallistavaa suunnittelutapaa. Paikallinen väestö ja sidosryhmät ovat ottaneet osaa suunnittelutapahtumaan, mikä edesauttaa yhteisten päämäärien toteutumista ja vähentää ristiriitoja eri intressiryhmien välillä. Suunnitelman toteuttaminen varmistaa yhteistyön jatkumisen Metsähallituksen ja matkailuyrittäjien välillä yrittäjätapaamisten ja koulutustilaisuuksien muodossa.

Paikallisen kulttuuriperinnön vaaliminen ja esille tuominen palveluvarustuksen ulkoasussa, opastuskatoksen opasteissa sekä esitemateriaalissa auttavat matkailijoita ja matkanjärjestäjiä ymmärtämään ja kunnioittamaan alueen paikallista kulttuuria tapoineen ja perinteineen. Tämä estää ristiriitojen syntymistä matkailun ja paikallisyhteisön välillä.

18.4 Taloudelliset vaikutukset

Suunnitelman välittömät taloudelliset vaikutukset ovat lähinnä sen toteuttamisesta valtiolle aiheutuvia kuluja. Välillisiä vaikutuksia syntyy luonnonsuojelun taloudelliselle toiminnalle aiheuttamista rajoituksista ja toisaalta luonnonsuojelualueen elinkeinotoiminnalle antamista mahdollisuuksista. Eräät rajoitukset koskevat matkailua: Esimerkiksi motorisoidut safarit eivät ole mahdollisia. Suurin välillinen vaikutus lienee luonnonnähtävyyksien säilymisellä matkailukohteina sekä statuksen vetovoima. Myös palveluvarustuksen ylläpito ja sen parantaminen lisäävät alueen veto-voimaisuutta.

Lähteet

- Airaksinen, O. & Karttunen, K. 2001: Natura 2000 -luontotyyppiopas. – 2. korj. p. Ympäristöopas 46. Suomen ympäristökeskus. 194 s.
- Ekholm, M. 1993: Suomen vesistöalueet. – Vesi- ja ympäristöhallituksen julkaisuja A nro 126. 166 s.
- Ennallistamistyöryhmä 2003: Ennallistaminen suojelualueilla. – Ennallistamistyöryhmän mietintö. Suomen ympäristö 618, luonto ja luonnonvarat. 220 s.
- Euroopan unionin lintudirektiivi 79/409/ETY. – Euroopan yhteisöjen neuvoston direktiivi luonnonvaraisten lintujen suojelusta.
- Euroopan unionin luontodirektiivi 92/43/ETY. – Euroopan yhteisöjen neuvoston direktiivi luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta. Annettu 21.5.1992.
- Heikkinen, M. & Appelgrén, P. 1997: Talaskankaan metsäautotien ennallistamissuunnitelma. – Kainuun ympäristökeskus & Ystävyyden puiston tutkimuskeskus. 2 s. + 3 liit.
- Hiltunen, V. & Väisänen, M. 2003: Kainuun alueen luonnonvarasuunnitelma. Kausi 2002–2011. – Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 50. 81 s.
- Hoikka, K. & Siitonen, M. 2005: Talaskankaan luonnonsuojelualueen toimenpidesuunnitelma. Osa 1. Halikinsuon–Kanasensuon ennallistaminen. – Metsähallitus, Pohjanmaan luontopalvelut. 21 s. + 4 liit.
- Impiö, T., Kuokkanen, P., Parviainen, S. & Heikkinen M. 2000: Kajaani–Vuolijoki alue-ekologinen suunnitelma. – Metsähallitus. 55 s. + 9 karttaa.
- Kaartinen, S. 2007: Talaskankaan luonnonsuojelualueen toimenpidesuunnitelma. Osa 2. Talaskankaan palojatkumosuunnitelma 2007–2056. – 67 s. liitteinen.
- Kalastuslaki 286/1982.
- Kotiranta, H. & Niemelä, T. 1996: Uhanalaiset käyvät Suomessa. – Suomen ympäristökeskus. 184 s.
- Laki Talaskankaan luonnonsuojelualueesta 258/1994.
- Laurila, V. & Okkonen, J. 2007: Talaskankaan luonnonsuojelualueen arkeologinen inventointi 2007. – Raportti. Metsähallitus, Pohjanmaan luontopalvelut. 43 s.
- Luonnonsuojelulaki 1096/1996.
- Maanmittauslaitos 2003: Käsikirja yksityisteiden tienpidon osittelusta. – Julkaisu nro 92.
- Maastoliikennelaki 1710/1995.

- Maukonen, E., Nykänen, S., Laitinen, J., Manninen, S., Huttunen, J., Kammonen, A., Leskinen, J., Salmi J.S. & Jämsä, J. 2008: Itä-Suomen luonnonvarasuunnitelma. Kausi 2008–2017. – Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 61. 145 s.
- Metsähallitus 2002: Kiinteiden muinaisjäännösten hoito-opas. – 3. uud. p. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 64. 42 s.
- 2004: Metsätalouden ympäristöopas. – Toim. Heinonen, P. Metsähallitus, metsätalous. 159 s.
- 2007: Suojelualueiden hoidon ja käytön periaatteet. – Metsähallituksen asianhallinta 2545/623/2007. Metsähallitus, luontopalvelut 24.9.2007. 67 s.
- Metsälaki 1093/1996.
- Metsästyslaki 615/1993.
- Muinaismuistolaki 295/1963.
- Päivinen, J. & Aapala, K. (toim.) 2007: Metsien ja soiden ennallistamisen seurantaohje. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 83. 98 s.
- Rajamäki, R. & Saastamoinen, J. 1994: Kainuun luonnonsuojelullisesti arvokkaat pienvedet. – Vesi- ja ympäristöhallituksen monistesarja nro 531. 302 s.
- Suomen kartasto 1986: Vihko 121–124. Maanpinnan muodot. – 5. laitos. Maanmittaushallitus & Suomen maantieteellinen seura, Helsinki.
- Syrjänen, K., Horne, P., Koskela, T. & Kumela, H. (toim.) 2007: METSO:n seuranta ja arviointi. – Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman seurannan ja arvioinnin loppuraportti. MMM, YM, Metla, SYKE. 351 s. pdf: http://wwwb.mmm.fi/metso/ASIAKIRJAT/METSO-loppuraportti_031106.pdf.
- Tervonen, P. 2003: Vuolijoen kulttuurimaiseman kerroksia. – Alueelliset ympäristöjulkaisut 316. Kainuun ympäristökeskus, Kajaani.
- Toivanen, A., Eisto, K., Ikonen, M., Kammonen, A., Kanula, V., Kokkonen, A., Repola, E., Sapatinen, A. & Tuhkalainen, K. 2001: Nurmeksen alue-ekologinen suunnitelma. – Metsähallitus. 77 s. + 2 karttaa.
- Valtioneuvoston päätös 1998: Valtioneuvoston päätös Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkoston Suomen ehdotuksen hyväksymisestä 20.8.1998. – Helsinki. 84 s. + 2 liitettä.
- www.ymparisto.fi

Maankäyttöanalyysi

Maankäyttöanalyysi päivitetään viiden vuoden välein Metsähallituksen kiinteistötietojärjestelmään (KihtiGis).

PAINE

Paineen suunta: kuvaa vaikuttavan tekijän viimeaikaista muutosta alueella. Tarkastelu painottuu nykytilaan ja – 5 vuotta ajassa taaksepäin. 0 = ei painetta, 1 = vähentynyt, 2 = ennallaan, 3 = lisääntynyt.

Paineen laajuus: kuvaa vaikuttavan tekijän laajuutta alueella. Laajuus määritellään asiantuntija-arviona, mikäli asiasta ei ole käytettävissä esimerkiksi paikkatietoaineistoihin perustuvaa analyysiä. 0 = ei havaittava, 1 = paikallinen (alle 5 %), 2 = laikuittainen (5–15 %), 3 = laaja-alainen (15–50 %), 4 = joka puolella (yli 50 %).

Paineen vaikutus: kuvaa tekijän arvioitua vaikutusta alueen luontoarvoihin ja lajeihin. Paineen vaikutus määritellään asiantuntija-arviona. 0 = ei havaittava, 1 = vähäinen, 2 = haitallinen, 3 = voimakas, 4 = erittäin voimakas.

Paineen pysyvyys: kuvaa tekijän vaikutuksen pysyvyyttä, eli miten kauan tekijä on vaikuttanut alueella. 0 = ei vaikutusta, 1 = lyhytaikainen (alle 5 v), 2 = keskipitkä (5–20 v), 3 = pitkäaikainen (20–100 v), 4 = pysyvä (yli 100 v).

Aste: KIHTI-järjestelmä laskee automaattisesti.

KEHITYSSUUNTA

Todennäköisyys: kuvaa vaikuttavan tekijän lähitulevaisuuden kehityssuuntaa alueella. Tarkastelu painottuu + 5 vuotta nykyhetkestä eteenpäin. 0 = epätodennäköinen, 1 = pieni, 2 = melko todennäköinen, 3 = suuri.

Laajuus, vaikutus ja pysyvyys: samat määritykset tulevaisuuteen kuin PAINE-osiossa.

¹ = (kaski, harsinta tms.). ² = (ml. liikenneverkostot). ³ = (kuormitus, kuluminen, häirintä). ⁴ = (ojitus).

Vaikuttava tekijä	Paine					Kehityssuunta				
	Suunta	Laajuus	Vaikutus	Pysyvyys	Aste	Todennäk.	Laajuus	Vaikutus	Pysyvyys	Aste
Aiempi metsätalous ¹	1	1	1	2	2	0	0	0	0	0
Nykymetsätalous	1	1	1	3	3	0	0	0	0	0
Kalastus	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1
Salametsästys	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Rakentaminen ²	2	1	0	3	0	1	1	1	1	1
Luvaton maastoliikenne	3	2	1	1	2	2	2	1	1	2
Retkeily ja luontomatkailu ³	3	1	1	2	2	2	2	2	3	12
Vesiolojen muuttaminen ⁴	1	1	1	2	2	0	0	0	0	0
Rehevöityminen	3	2	1	2	4	1	1	1	3	3

Talaskankaan alueella tavattujen priorisoitujen luontotyyppien edustavuus

Taulukko a. Boreaaliset luonnonmetsät suojelualueella, yksityisellä suojelualueella ja talouskäytössä olevilla alueilla.

Edustavuus	Suojelualue		Yksityinen suojelualue		Talouskäytössä oleva alue	
	ha	%	ha	%	ha	%
Erinomainen	50	5	0	0	3	1
Hyvä	844	79	9	25	135	75
-poikkeama luontaisten syiden aiheuttama	25	2			134	74
-poikkeama ihmistoiminnan aiheuttamaa	800	75	9	25	1	<0
-poikkeama luont. syiden ja ihmistoiminnan aih.	20	2				
Merkittävä	161	15	26	74	44	24
-poikkeama luontaisten syiden aiheuttama	3	<0				
-poikkeama ihmistoiminnan aiheuttamaa	140	13	25	72	43	24
-poikkeama luont. syiden ja ihmistoiminnan aih.	18	2	<0	2	1	<0
Ei merkittävä	10	1	<0	1	0	0
-poikkeama luontaisten syiden aiheuttama						
-poikkeama ihmistoiminnan aiheuttamaa	10	1	<0	1		
-poikkeama luont. syiden ja ihmistoiminnan aih.						
Yhteensä	1 065	100	35	100	181	100

Taulukko b. Puustoiset suot suojelualueella, yksityisellä suojelualueella ja talouskäytössä olevilla alueilla. Puustoiset suot ovat päällekkäinen luontotyyppi aapasoiden ja keidassoiden kanssa. Tässä taulukossa on sekä aapa- että keidassoilla olevia puustoisia soita ja puustoisia soita, jotka eivät ole osana suoyhdistymää.

Edustavuus	Suojelualue		Yksityinen suojelualue		Talouskäytössä oleva alue	
	ha	%	ha	%	ha	%
Erinomainen	535	40	36	88	123	34
Hyvä	499	38	5	12	104	29
-poikkeama luontaisten syiden aiheuttama	183	14			32	9
-poikkeama ihmistoiminnan aiheuttamaa	281	21	4	12	66	18
-poikkeama luont. syiden ja ihmistoiminnan aih.	35	3			6	2
Merkittävä	288	22	0	0	137	38
-poikkeama luontaisten syiden aiheuttama	6	<0				
-poikkeama ihmistoiminnan aiheuttamaa	275	21			124	34
-poikkeama luont. syiden ja ihmistoiminnan aih.	8	1			13	4
Ei merkittävä	2	0	0	0	0	0
-poikkeama luontaisten syiden aiheuttama						
-poikkeama ihmistoiminnan aiheuttamaa	2	<0				
-poikkeama luont. syiden ja ihmistoiminnan aih.						
Yhteensä	1 328	100	41	100	365	100

Taulukko c. Aapasuot suojelualueella, yksityisellä suojelualueella ja talouskäytössä olevilla alueilla. Aapasuot ovat päällekkäinen luontotyyppi puustoisten soiden kanssa. Tässä taulukossa ei ole esitetty niitä aapasoiden pinta-aloja, jotka ovat myös puustoisia soita. Puustoisten soiden pinta-alat on ilmoitettu taulukossa b.

Edustavuus	Suojelualue		Yksityinen suojelualue		Talouskäytössä oleva alue	
	ha	%	ha	%	ha	%
Erinomainen	323	50	29	46	16	14
Hyvä	172	26	34	54	80	67
-poikkeama luontaisten syiden aiheuttama	13	2	28	44	80	67
-poikkeama ihmistoiminnan aiheuttamaa	159	24	6	10		
-poikkeama luont. syiden ja ihmistoiminnan aih.						
Merkittävä	154	24	0	0	23	20
-poikkeama luontaisten syiden aiheuttama						
-poikkeama ihmistoiminnan aiheuttamaa	154	24			18	15
-poikkeama luont. syiden ja ihmistoiminnan aih.					6	5
Ei merkittävä	0	0	0	0	0	0
-poikkeama luontaisten syiden aiheuttama						
-poikkeama ihmistoiminnan aiheuttamaa						
-poikkeama luont. syiden ja ihmistoiminnan aih.						
Yhteensä	649	100	63	100	119	100

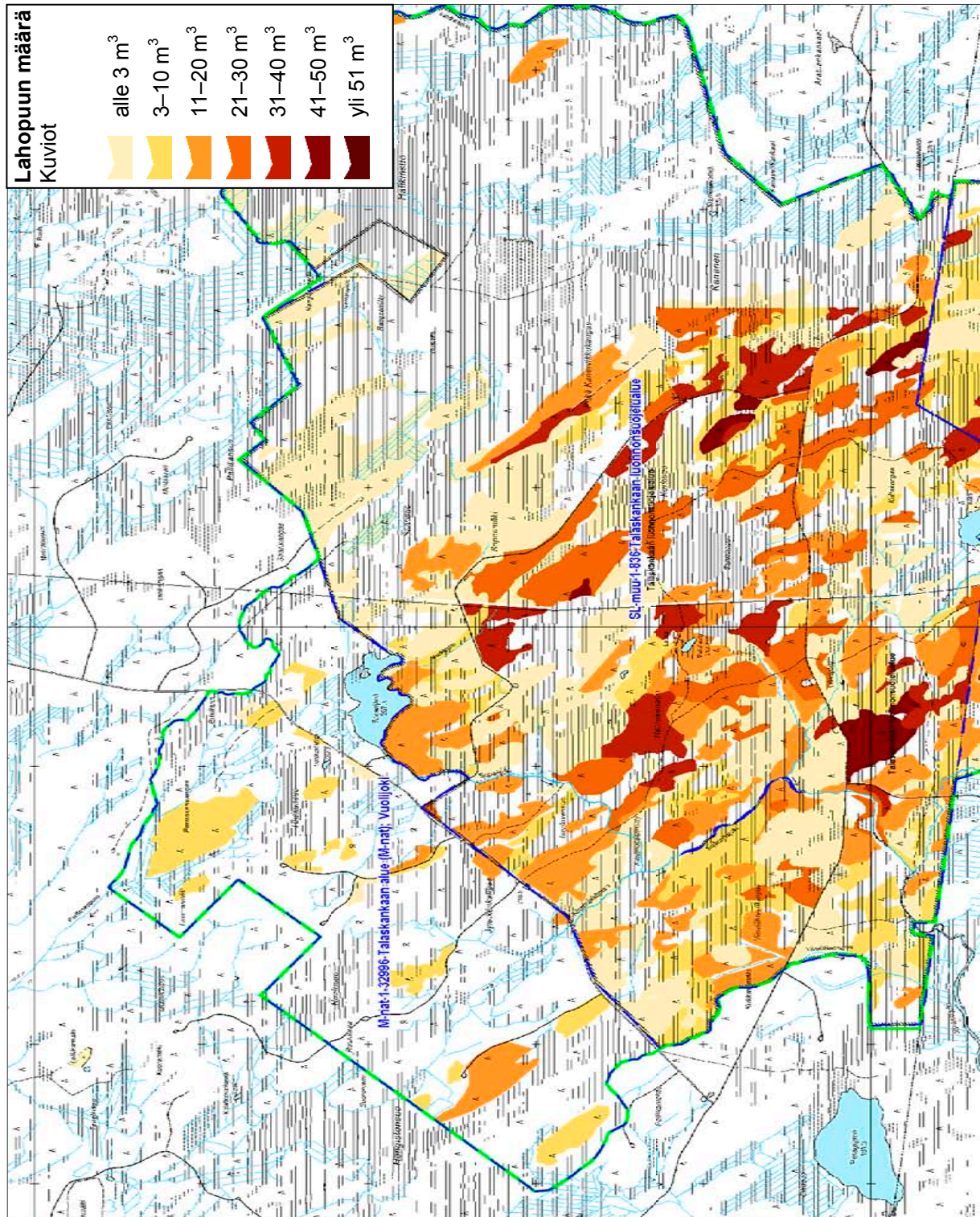
Taulukko d. Keidassuot suojelualueella, yksityisellä suojelualueella ja talouskäytössä olevilla alueilla. Keidassuot ovat päällekkäinen luontotyyppi puustoisten soiden kanssa. Tässä taulukossa ei ole esitetty niitä keidassoiden pinta-aloja, jotka ovat myös puustoisia soita. Puustoisten soiden pinta-alat on ilmoitettu taulukossa b.

Edustavuus	Suojelualue		Yksityinen suojelualue		Talouskäytössä oleva alue	
	ha	%	ha	%	ha	%
Erinomainen	0	0	0	0	0	0
Hyvä	13	2	0	0	0	0
-poikkeama luontaisten syiden aiheuttama	8	1				
-poikkeama ihmistoiminnan aiheuttamaa	5	1				
-poikkeama luont. syiden ja ihmistoiminnan aih.						
Merkittävä	0	0	0	0	0	0
-poikkeama luontaisten syiden aiheuttama						
-poikkeama ihmistoiminnan aiheuttamaa						
-poikkeama luont. syiden ja ihmistoiminnan aih.						
Ei merkittävä	0	0	0	0	0	0
-poikkeama luontaisten syiden aiheuttama						
-poikkeama ihmistoiminnan aiheuttamaa						
-poikkeama luont. syiden ja ihmistoiminnan aih.						
Yhteensä	13	2	0	0	0	0

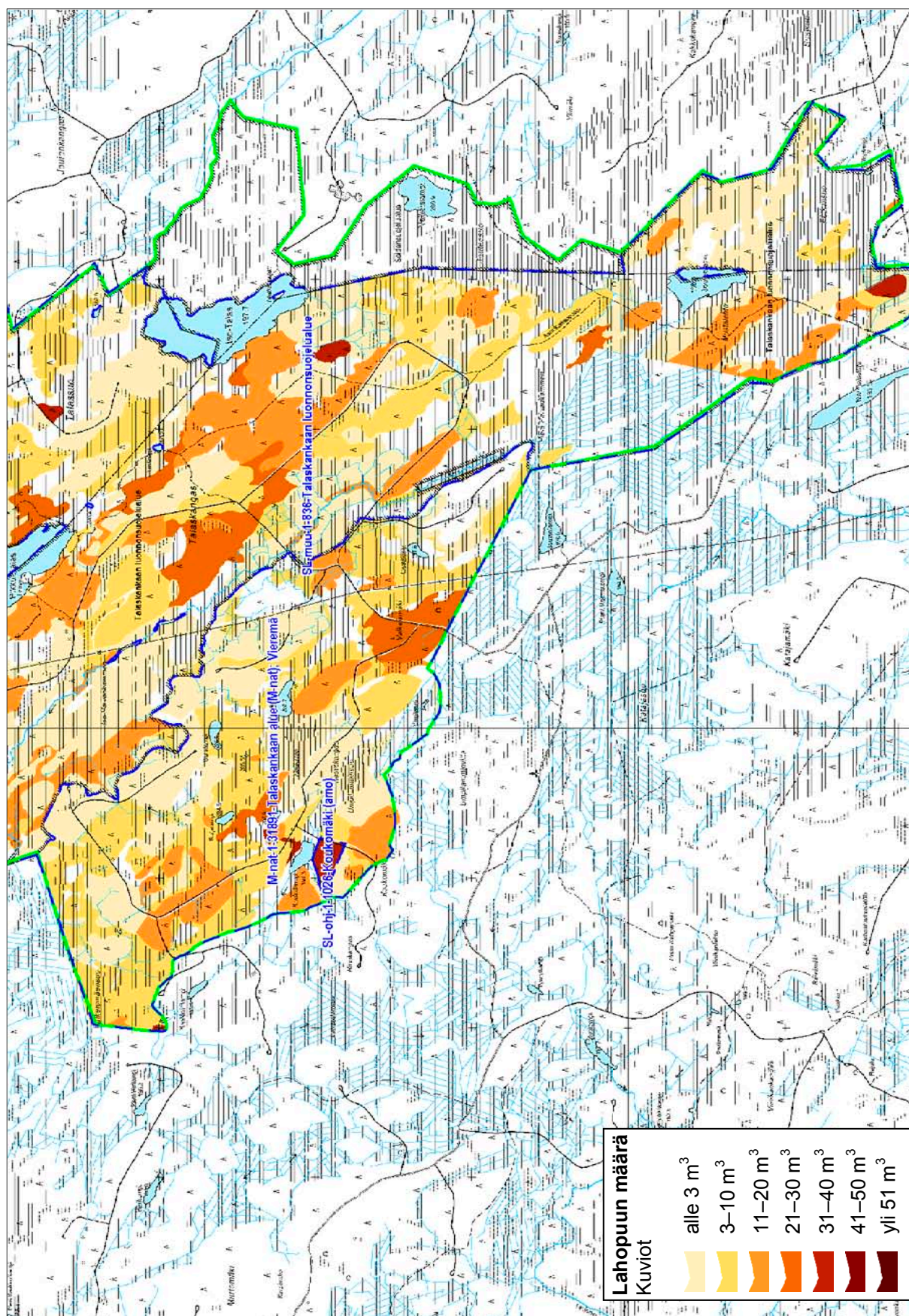
Talaskankaan alueella tehtyjä selvityksiä, raportteja ja tutkimuksia

- Haila, Y. 1996: Metsätalouden ekologiset vaikutukset boreaalisissa havumetsissä. – Teoksessa Jäppinen, J.-P. & Leikola, N. (toim.): LUMO-tutkimusohjelman toteutus 1993–1996. Suomen ympäristökeskuksen moniste 32: 143–146.
- Lindholm, T. & Airaksinen, O. (toim.) 1994: Talaskankaan metsä- ja suoalueen luonnonsuojeluinventoinnit. – Vesi- ja ympäristöhallinnon julkaisuja. Sarja A 177. 184 s. liitteinen.
- Niemelä, J., Tukia, H. & Halme, E. 1994: Patterns of carabid diversity in Finnish mature taiga. – *Annales Zoologici Fennici* 31: 123–129.
- , Tukia, H. & Halme, E. 1995: Structure of ground-beetle assemblages in mature taiga in southern and central Finland. – Teoksessa Angelstam, P., Mikusinski, G. & Travina, S. (toim.): Research in eastern Europe to solve nature conservation problems in the Nordic countries. Rapport 28: 50–51, 107. Swedish Agricultural Science, Department of Wildlife Ecology.
- Penttilä, R. 1994: Kainuun vanhojen metsien kääpälaajisto. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A 35. 60 s.
- Sorvari, V.-M. 1989: Raidankeuhkojäkäjän (*Lobaria pulmonaria*) kartoitus Talaskankaan–Sopenmäen alueella. – Raportti. PS. Vieremä, Sonkajärvi; Kn. Kajaani. Helsingin yliopisto, kasvimuseo.
- 1996: Talaskankaan alueen reunaosien tutkimukset kesällä 1996. – Moniste.
- 1999: Talaskankaan alueen Kajaanin puoleisten reunaosien luonnonarvotutkimukset vuosina 1996–1999. – Raportti. 31 s.
- 2002: Kaskenpoltosta ympäristökonfliktiin. Talaskankaan alueen historiaa. – Pro gradu. Joensuu yliopisto.
- Stähls, G. & Kaila, L. 1990: *Keroplatus tipuloides* Bosc rediscovered in Finland (*Diptera: Nematocera: Keroplatida*). – *Notulae Entomologicae* 69: 203–206.

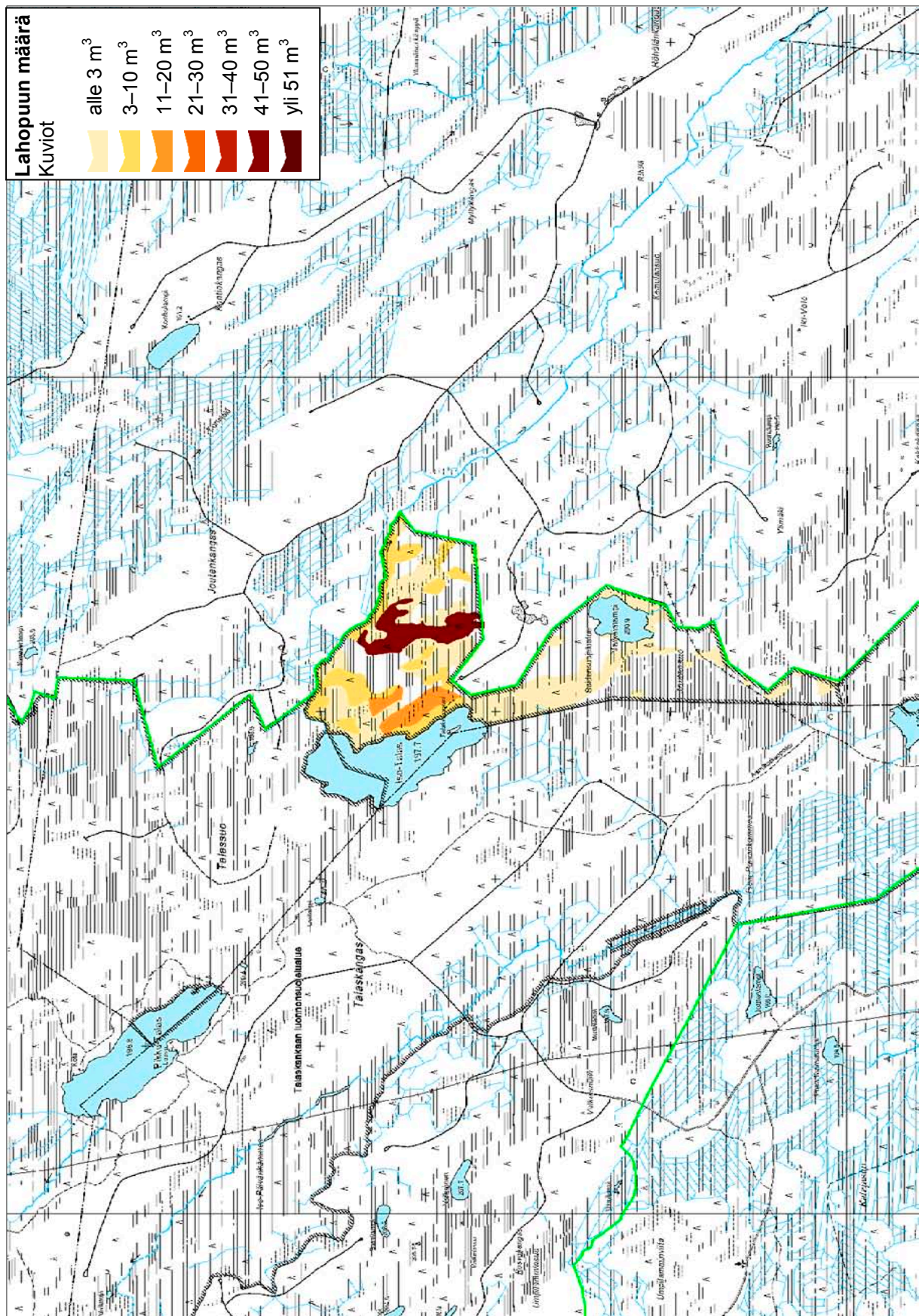
Talaskankaan lahoppuukartat

LIITE 4. 2(3)

Mittakaava 1:35 000. © Metsähallitus 2007, Maanmittauslaitos 1/MYY/07, © Suomen ympäristökeskus 2007.

Mittakaava 1:31 400. © Metsähallitus 2007, Maanmittauslaitos 1/MYY/07, © Suomen ympäristökeskus 2007.

Talaskankaan luonnonsuojelun alueen järjestyssääntö

[Luonnos 3.10.2008]

Metsähallitus on luonnonsuojelulain 1096/1996 18. ja 20. §:n nojalla antanut päivämäärällä xx.xx.200x seuraavan järjestyssäännön, joka koskee Kajaanin, Sonkajärven ja Vieremän kunnissa sijaitsevaa Talaskankaan luonnonsuojelualuetta. Luonnonsuojelualue on perustettu lailla (258/1994) ja sen rauhoituksesta, hallinnasta sekä hoidosta on säädetty asetuksella (259/1994). Järjestyssääntöön on otettu edellä mainituista laista ja asetuksesta sekä luonnonsuojelulaista 1096/1996, metsästyslaista 615/1993 ja kalastuslaista 286/1982 johtuvat määräykset. Lisäksi järjestyssäännössä on määräyksiä, jotka Metsähallitus on luonnonsuojelualueen hallinnosta vastaavana viranomaisena maanomistajan ominaisuudessa oikeutettu ja velvollinen antamaan.

Järjestyssäännön määräykset noudattavat periaatteita, jotka on esitetty ympäristöministeriön 17.12.2008 vahvistamassa Talaskankaan luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelmassa.

Talaskankaan luonnonsuojelualueen muodostavat perustamislain määrittelemän kartan sisällä olevat valtion omistamat maa- ja vesialueet sekä siihen myöhemmin liitetyt alueet.

Talaskankaan luonnonsuojelualue on yleiseksi nähtävyydeksi tarkoitettu luonnonsuojelualue, jonka tehtävänä on säilyttää Kainuun ja Savon vedenjakaja-alueen alkuperäistä, erämaista metsä-, suo- ja vesiluontoa. Luonnonsuojelualue tarjoaa mahdollisuuksia retkeilyyn, opetukseen ja tutkimukseen.

1 Kiellot

- Puiden, pensaiden tai muiden kasvien tai niiden osien ottaminen tai vahingoittaminen on kiellettyä.
- Luonnonvaraisten selkärankaisten eläinten tappaminen, pyydystäminen tai hätyyttäminen tai niiden pesien hävittäminen on kiellettyä ottaen kuitenkin huomioon kalastusta ja metsästystä koskevat säännökset. Samoin selkärangattomien eläinten pyydystäminen tai kerääminen on kiellettyä.
- Maa-aineksen ottaminen tai maa- tai kallioperän vahingoittaminen muulla tavoin on kiellettyä.
- Moottoriajoneuvolla ajo maastossa on kiellettyä.
- Luonnon roskaaminen, rakennelmien, muinaismuistojen tai raunioiden vahingoittaminen sekä koirien, kissojen tai muiden eläinten päästäminen irralleen on kiellettyä.
- Kiellettyjä ovat myös muut toimet, jotka saattavat vaikuttaa epäedullisesti alueen luonnonoloihin, maisemaan tai eläin- ja kasvilajien säilymiseen.

2 Sallitut toimet

2.1 Liikkumisoikeudet

Luonnonsuojelualueella saa liikkua jalan, hiihtäen, soutaen tai meloen; myös lumikenkäily, ratsastus, polkupyöräily ja koiralla vedettävän reen ohjastaminen ovat sallittuja.

2.2 Leiriytyminen ja tulenteko

Tulenteko on sallittu vain sitä varten osoitetuilla paikoilla. Siihen saa käyttää vain tarkoitukseen varattua, paikalle tuotua puuta. Retkikeittimen käyttö on sallittua muuallakin. Leiriytyminen on sallittu vain em. tulentekopaikoilla.

2.3 Marjastus ja sienestys

Marjastus ja sienestys ovat sallittuja.

2.4 Virkistyskalastus

Onkiminen ja pilkkiminen sekä muu kalastus ovat sallittuja luonnonsuojelualueen vesissä kalastuslain mukaisesti.

2.5 Metsästys

Talaskankaan luonnonsuojelualueella saa Metsähallituksen luvalla metsästää hirveä ja pienriistaa metsästyslain mukaisin ehdoin. Suurpetojen metsästys on kielletty.

2.6 Viranomaisten toiminta

Liikkumista, tulentekoa, leiriytymistä ja maastokulkuneuvojen käyttöä koskevat rajoitukset eivät koske luonnonsuojelualueen valvonta- ja hoitotehtävissä liikkuvia eivätkä myöskään poliisi-, pelastuspalvelu- ja palontorjuntatehtävissä tai vastaavissa viranomaistehtävissä liikkuvia.

3 Metsähallituksen luvalla sallitut toimet

Metsähallitus voi myöntää luvan tieteellisessä tai opetustarkoituksessa tapahtuvaan eläinten pyydystämiseen, kasvien keräämiseen tai muiden luonnonesineiden ottamiseen, geologiseen tutkimukseen tai malminetsintään. Lisäksi Metsähallitus voi myöntää luvan yleisötapauhtumien järjestämiseen tai muuhun vastaavaan toimintaan.

4 Muut määräykset

Luonnonsuojelualuetta koskevan asetuksen ja tämän järjestyssäännön sisältämät säännökset, joiden mukaan eräät toimenpiteet sallitaan, eivät perusta kenellekään laajempaa oikeutta, kuin mitä asianomaiselle muutoin kuuluu.

LIITE 5. 3(3)

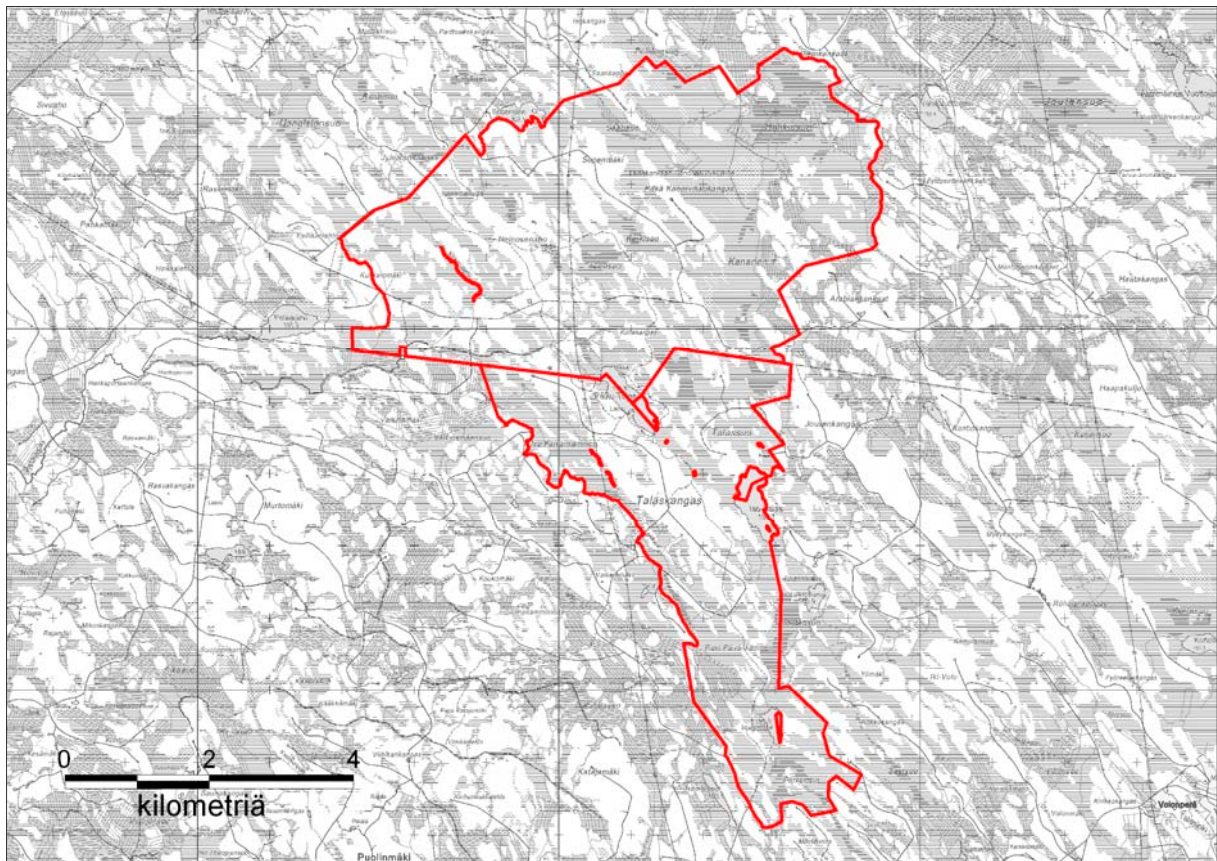
Valvontatehtävissä toimiva voi antaa luonnonsuojelutarkoituksessa erikseen määräyksiä, joita luonnonsuojelualueella kävijän on noudatettava. Luonnonsuojelua valvovalla viranomaisella ja valvojalla on oikeus ottaa haltuunsa metsästys-, kalastus- ja keräilyvälineet tai muut välineet, joita on käytetty tai aiotaan käyttää vastoin säännöksiä ja määräyksiä.

Sama haltuunotto-oikeus koskee myös luvattomasti pyydettyjä eläimiä, luvattomasti otettuja kasveja sekä kaikkea muuta sellaista, mitä luonnonsuojelualueella on kielletty ottamasta tai siellä käyttämästä.

Järjestyssääntö on saatavilla seuraavista Metsähallituksen toimipaikoista:

Metsähallitus, Pohjanmaan luontopalvelut ja
Luontokeskus Petola, Lentiirantie 342, 88900 Kuhmo

Metsähallitus, luonnonsuojelu, Vernissakatu 4, PL 94, 01301 Vantaa.

Lausuntoyhteenveto

LAUSUNNON ANTAJA JA SISÄLTÖ	METSÄHALLITUKSEN KOMMENTTI JA LAUSUNNON VAIKUTUS HKS:AN
Kainuun maakunta -kuntayhtymä Lausuja esittää maakuntakaavaa koskevaa osiota tarkennettavaksi kaavan suunnittelutilanteen, luonto- matkailun kehittämisen painopistemääritelmän ja alueen halki kulkevan pääsähköjohdon aluevarauksen osalta. Lausuja esittää myös pääsähköjohdon alueen kehittämis- mahdollisuutta ulkoilureittipohjana. Maakuntayhtymä toivoo selkeytystä luontomatkailua käsittelevän osuuden lauseeseen ”Jos tarvetta ilmenee, voidaan rakentaa yritysten käyttöön varauspohjaisia rakennuksia – –.”	+Muutettu lausujan esityksen mukaiseksi. -Ei ole tarpeen lisätä reitistöä retkeilykäyttöön; toisaalta moottorikelkkauria ei perusteta luonnonsuojelualueille, ei edes sähkölinjoille. -Talaskankaalle ei rakenneta suunnittelujaksolla muuta kuin suunnitelman investointiohjelman mukaiset rakennelmat. +Lause poistettu.
Sonkajärven kunta Kunnalla ei ole huomauttamista suunnitelmasta.	-
Vieremän kunta Kunnalla ei ole huomauttamista suunnitelmasta; lausunnossa painotetaan investointien toteuttamisen kiireellisyyttä sekä alueen jatkokehittämisen merkitystä.	-
Kajaanin kaupunki Kaupungilla ei ole huomautettavaa suunnitelmasta.	-
Kainuun ympäristökeskus Ympäristökeskus esittää suunnitelman nimeämistä Talaskankaan Natura 2000 -alueen suunnitelmaksi, koska suunnitelma kattaa luonnonsuojelualueita laajemman kokonaisuuden. Vesiluontotyyppien alueellisia piirteitä ja edustavuutta olisi syytä kuvata tarkemmin. Lausuja toivoo tavoitteiden ja toimenpiteiden osalta selvennettäväksi sitä, miten ne koskevat eri alueita (valtion luonnonsuojelualue / yksityinen alue). Käytön vyöhykejako ei koske metsälaki-Natura-alueita; tarpeen täsmentää niiden virkistyskäyttöperiaatteita. Vesiluonnon ennallistamistarvetta olisi syytä tarkastella esim. perattujen Sopenjoen ja Kurkipuron osalta. Perustelut luvussa 18.2.3 esitetyille maininnalle siitä, että Natura-arvioinnille ei ole tarvetta, puuttuvat. Lisäksi lausujalla useita tekstin luettavuutta ja loogisuutta parantavia korjausesityksiä.	-Suunnittelualue on nimetty pääluonnonsuojelu- alueen mukaisesti; liittyvät alueet määriteltä suunnitelma-alueen kuvauksessa. +Johdantotekstiä selvennetty tältä osin. -Ei ole tehty vesiluontoinventointeja. +Täsmennetty suunnitelmatekstiin: Tavoitteet ja toimenpiteet koskevat Talaskankaan luonnon- suojelualueita. +Lisätty tekstiin niiden luonne normaalina virkistyskäytön alueena ilman erillisrajoituksia. +Lisätty maininta ennallistamistarpeesta tekstiin. +Lisätty. +Kaikki huomioitu ja korjattu tekstiin.

LAUSUNNON ANTAJA JA SISÄLTÖ	METSÄHALLITUKSEN KOMMENTTI JA LAUSUNNON VAIKUTUS HKS:AN
Pohjois-Savon ympäristökeskus Lausuja esittää useita esitysteknisiä kommentteja: • Karttakuvassa 3 toistensa peittävien värien käyttö heikentää luettavuutta. • Alueen virallinen Natura-nimi on Talaskankaan alue, todennettava tekstissä. • Taulukko 16 ei aukea lukijalle, selvennettävä taulukkok tekstissä. • Kuvan 4 selityksistä poistettava luontotyytit, joita ei esiinny suojelualueella. • Karttakuvat voisivat olla pystyjä, mittakaava ja luettavuus paranisivat. • Lajisto-kappaleessa pitää mainita, että NT- ja LC-luokat eivät ole uhanalaisia.	+Kaikki huomioitu ja korjattu tekstiin.
Sukevan YSA-alueella malminetsintä ja kaivostoiminta sekä laavun rakentaminen edellyttävät ympäristökeskuksen lupaa, samoin rauhoitettujen lajien häirintä ja eliölajien kerääminen alueella.	+Lisätty tekstiin.
Järjestyssääntöluonnoksen "muuta ihmisiä häiritsevä toiminta" on liian tulkinnanvarainen.	+Poistettu.
YSA-aluetta koskevat rajoitukset ja muut tiedot tulisi tuoda esiin omina kappaleinaan ja karttoinaan.	+Täsmennetty tekstiä; rakennetta ei kuitenkaan muutettu.
Sukevan yhteismetsää ja alueen kuntia tulee kuulla ennen suunnitelman vahvistamista.	-Lausunnot pyydetty.
Kainuun Museo Museo esittää kulttuuriperintökohdekartan liittämistä suunnitelmaan.	-Kulttuurikohteiden inventoinnista on olemassa erillinen raportti.
Lausujan mukaan palveluvarustuskartassa on liian isot symbolit; Aarnikotkan polku merkitty ohuella viivalla.	+Karttaa korjattu.
Museo esittää kulkureittien lähellä olevien tervahautojen ottamista hoidon piiriin ja huomauttaa, että suunnitelma ei myöskään kerro, hoidetaanko niitä käyntikohteina vai ei.	-Tervahautoja ei aktiivisesti hoideta eikä esitellä käyntikohteina. +Tekstissä viittaus myöhemmin mahdollisesti laadittavaan kulttuuri-kohteiden hoitosuunnitelmaan.

29. 12. 2008

Ympäristöministeriön vahvistuskirje

17.12.2008

YM14/5741/2008

Metsähallitus

PL 94

01301 VANTAA

Viite Metsähallituksen kirje Dnro 1548/623/2006/ 9.12.2008
Hänvisning

Asia Talaskankaan luonnonsuojelun hoito- ja käyttösuunnitelman vahvistaminen
Ärende

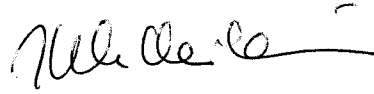
Metsähallitus on viitekohdassa mainitulla saatekirjeellään lähettänyt ympäristöministeriölle vahvistamista varten Talaskankaan Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelman siihen sisältyvän, lailla (258/1994) perustetun Talaskankaan luonnonsuojelun osalta. Talaskankaan luonnonsuojelun rauhoitusmääräyksistä on säädetty asetuksella (259/1994), joka edellyttää, että alueen hoitoa ja käyttöä varten on laadittava hoito- ja käyttösuunnitelma, jonka ympäristöministeriö vahvistaa. Suunnitelmasta on luonnosvaiheessa pyydetty tarpeelliset lausunnot, joiden perusteella se on viimeistelty ministeriöön vahvistettavaksi tulleeseen muotoon. Ympäristöministeriöllä on ollut mahdollisuus tutustua suunnitelmasta annettuihin lausuntoihin.

Metsähallituksen laatimaan suunnitelmaan sisältyy laajan Talaskankaan luonnonsuojelun ohella metsälailla toteutettavia Natura-alueita sekä yksityinen luonnonsuojelualue. Koko suunnitelma-alue kuuluu Natura 2000 -verkostoon Talaskankaan alueena (FI1200901). Alueet muodostavat varsin arvokkaan ja monimuotoisen metsiä, soita ja pienvesiä käsittävän suojelun kokonaisuuden Kajaanin, Vieremän ja Sonkajärven kunnissa. Natura 2000 -alueen suojelun kokonaisuuden hoidolle ja käytölle asetetut tavoitteet ovat sopusuhteissa luonnonsuojelun alueiden ja muiden suojeltavien alueiden suojelutavoitteiden kanssa. Suunnitelma on tietopohjaltaan kattava ja havainnollinen. Maankäytön vyöhykejako sekä luonnonsuojelulle ja hoidolle asetetut tavoitteet edistävät toteutuessaan Talaskankaan luonnonsuojelun alueen ja ao. Natura 2000 -alueen suojelun perustana olevien tavoitteiden saavuttamista.

Hoito- ja käyttösuunnitelmassa on arvioitu, että suunnitelman toteuttamisella ei ole merkittäviä luonnonsuojelun arvoja heikentäviä vaikutuksia Talaskankaan Natura 2000 -alueelle eikä luonnonsuojelulain 65 §:n mukaista erillistä arviointia tarvitse tehdä. Ministeriö katsoo, että suunnitelmassa esitetyt arviot perustuvat riittävään tietoon, alueiden luonnontila on hyvä ja ne säilytetään luonnontilassa. Lisäksi alueen virkistyskäyttöä ohjataan merkityille poluille ja

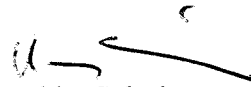
LIITE 7. 2(2)

reiteille. Ympäristöministeriö vahvistaa omalta osaltaan Talaskankaan luonnonsuojelualuetta koskevan hoito- ja käyttösuunnitelman Metsähallituksen em. saatekirjeen liitteenä esitetyn suunnitelman mukaisena.

Luonnonsuojelujohtaja

Ilkka Heikkinen

Luonnonsuojeluvalvoja

Pekka Salminen

TIEDOKSI

Kainuun ja Pohjois-Savon ympäristökeskukset
Kainuun ja Pohjois-Savon liitto
Kajaanin kaupunki
Sonkajärven ja Vieremän kunnat
Kainuun ja Pohjois-Savon luonnonsuojelupiirit

Vuodesta 2006 alkaen ilmestyneet Metsähallituksen C-sarjan julkaisut

- No 1 Metsähallitus 2006: Kurjenrahkan kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma. 68 s.
- No 2 Metsähallitus 2006: Syötteen kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma. 61 s.
- No 3 Metsähallitus 2006: Parikkalan Siikalahden hoito- ja käyttösuunnitelma. 169 s.
- No 4 Metsähallitus 2006: Koitajoen Natura-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 77 s.
- No 5 Metsähallitus 2006: Mietoistenlahden hoito- ja käyttösuunnitelma. 92 s.
- No 6 Metsähallitus 2006: Levanevan hoito- ja käyttösuunnitelma. 66 s.
- No 7 Metsähallitus 2006: Joutsenaavan–Kaita-aavan hoito- ja käyttösuunnitelma. 48 s.
- No 8 Metsähallitus 2006: Luiron soiden hoito- ja käyttösuunnitelma. 54 s.
- No 9 Metsähallitus 2006: Näätävuoman–Sotkavuoman hoito- ja käyttösuunnitelma. 48 s.
- No 10 Metsähallitus 2006: Teuravuoman–Kivijärvenvuoman hoito- ja käyttösuunnitelma. 50 s.
- No 11 Metsähallitus 2006: Viiankiaavan hoito- ja käyttösuunnitelma. 51 s.
- No 12 Metsähallitus 2006: Hossan retkeilyalueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 58 s.
- No 13 Metsähallitus 2006: Omenajärven Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 64 s.
- No 14 Metsähallitus 2006: Koskeljärven Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 79 s.
- No 15 Metsähallitus 2006: Haukisuon–Härkäsuon–Kukkonevan Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 63 s.
- No 16 Metsähallitus 2007: Olvassuon Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 71 s.
- No 17 Metsähallitus 2007: Litokairan Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 81 s.
- No 18 Metsähallitus 2007: Iso Tilansuo–Housusuon Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 41 s.
- No 19 Metsähallitus 2006: Nuuksion kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma. 123 s.
- No 20 Metsähallitus 2007: Salamajärven suojelualuekokonaisuuden hoito- ja käyttösuunnitelma 2006–2015. 131 s.
- No 21 Metsähallitus 2007: Älänteen Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 60 s.
- No 22 Metsähallitus 2007: Venenevan–Pelson Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 50 s.
- No 23 Metsähallitus 2007: Kermajärven rantojensuojeluohjelma-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 35 s.
- No 24 Metsähallitus 2007: Siikavaaran hoito- ja käyttösuunnitelma. 50 s.
- No 25 Metsähallitus 2007: Jämäsvaaran virkistysmetsän hoito- ja käyttösuunnitelma. 47 s.

- No 26 Metsähallitus 2007: Oukkulanlahden Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 71 s.
- No 27 Metsähallitus 2007: Otajärven Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 84 s.
- No 28 Metsähallitus 2007: Kansanneva–Kurkineva–Muurainsuon, Kinkerisaarennevan ja Itämäki–Eteläjoen hoito- ja käyttösuunnitelma 2006–2015. 45 s.
- No 29 Metsähallitus 2007: Medvastön–Stormossenin alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 81 s.
- No 30 Metsähallitus 2007: Pyhä–Luoston kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma. 129 s.
- No 31 Metsähallitus 2007: Petkeljärvi–Putkelanharjun ja Puohtiinsuon Natura 2000 -alueiden hoito- ja käyttösuunnitelma. 101 s.
- No 32 Metsähallitus 2007: Hiidenportin kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma. 61 s.
- No 33 Hokkanen, M. & Kanerva, T. 2007: Saltfjärdenin luonnonhoidon ja rakenteiden toimenpidesuunnitelma. 33 s.
- No 34 Pirkanmaan ympäristökeskus & Metsähallitus 2007: Ekojärven Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 68 s.
- No 35 Metsähallitus 2008: Viklinrimmen Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 49 s.
- No 36 Metsähallitus 2008: Pallas–Yllästunturin kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma. 198 s.
- No 37 Metsähallitus 2008: Rokuan kansallispuiston ja valtion omistamien Natura-alueiden hoito- ja käyttösuunnitelma. 60 s.
- No 38 Metsähallitus 2008: Ystävyyden puiston hoito- ja käyttösuunnitelma. 148 s.
- No 39 Metsähallitus 2008: Käsivarren erämaa-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 134 s.
- No 40 Metsähallitus 2008: Giehtaruohtasa meahcceguovllu dikšun- ja geavahanplána. 134 s.
- No 41 Metsähallitus 2008: Vätsärin erämaan hoito- ja käyttösuunnitelma. 143 s.
- No 42 Metsähallitus 2008: Váhčira meahcceguovllu dikšun- ja geavahanplána. 146 s.
- No 43 Metsähallitus 2008: Kuusisuo–Hattusuon, Soininsuo–Kapustasuon ja Ohtosensuon Natura 2000 -alueiden hoito- ja käyttösuunnitelma 2007–2016. 57 s.
- No 44 Metsähallitus 2008: Hepokönkään hoito- ja käyttösuunnitelma. 40 s.
- No 45 Metsähallitus 2008: Hämeenkaan monikäyttö- ja harjoitusalueen sekä Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 130 s.
- No 46 Jansson, H. & Raatikainen, K. 2008: Vallisaaren ja Kuninkaansaaren alueen hoito-suunnitelma. 119 s.
- No 47 Rouvala, A. & Peltonen, T. 2008: Seitsemisen ja Helvetinjärven alueen luontomatkailu-suunnitelma. 71 s.
- No 48 Metsähallitus 2009: Lemmenjoen kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma. 208 s.
- No 49 Metsähallitus 2009: Leammi álbmotmeahci dikšun- ja geavahanplána. 209 s.
- No 50 Metsähallitus 2009: Riisitunturin kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma 2008–2017. 87 s.

- No 51 Metsähallitus 2009: Seitsemisen suojelualuekokonaisuuden hoito- ja käyttösuunnitelma. 161 s.
- No 52 Metsähallitus 2009: Liesjärven kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma. 84 s.
- No 53 Metsähallitus 2009: Torronsuon kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma. 75 s.
- No 54 Metsähallitus 2009: Isojärven kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma. 121 s.
- No 55 Metsähallitus 2009: Leivonmäen kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma. 114 s.
- No 56 Metsähallitus 2009: Puurijärvi–Isosuon kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma. 77 s.
- No 57 Perämeren kansallispuiston, Perämeren saarten ja Röytän Natura 2000 -alueiden hoito- ja käyttösuunnitelma. 84 s.
- No 58 Metsähallitus 2009: Merenkurkun saariston maailmanperintöalueen hallinto- ja kehityssuunnitelma. 77 s.
- No 59 Forststyrelsen 2009: Förvaltnings- och utvecklingsplan för världsarvet Kvarkens skärgård. 77 s.
- No 61 Metsähallitus 2009: Hyyppään ja Alasuon Natura 2000 -alueiden hoito- ja käyttösuunnitelma. 51 s.
- No 62 Metsähallitus 2009: Vaarunvuorten Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 86 s.
- No 63 Metsähallitus 2009: Vattajanniemen Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 101 s.
- No 64 Laukkanen, M. 2009: Saimaan suojelalueiden luontomatkailusuunnitelma. 65 s.
- No 65 Sarlin, A. 2009: Strategi för naturturismen i Skärgårdshavet. 64 s.
- No 66 Sarlin, A. 2009: Strategy for nature tourism in the Archipelago Sea. 64 s.
- No 67 Sarlin, A. 2009: Saaristomeren luontomatkailusuunnitelma. 65 s.
- No 68 Metsähallitus 2009: Korouoman–Jäniskairan Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma 2008–2017. 89 s.
- No 69 Metsähallitus 2009: Ystävyyden puiston hoito- ja käyttösuunnitelma. 142 s. (painettu versio)

ISSN 1796-2943
ISBN 978-952-446-788-9 (pdf)

Julkaisu on luettavissa osoitteessa:

www.metsa.fi/hks